

Suomen evankelisluterilainen
lähetyshiippakunta

Vuosikirja 2017

Julkaisija:

Suomen evankelisluterilainen lähetyshiippakunta ja Suomen Luther-säätiö ©

Kansi ja taitto:

Eeva Pitkäranta

Kuvat:

© Emma Sumuvuori kansikuva, © Eeva Pitkäranta s. 7, 128, © Janne Koskela s. 18, © valokuva Kalle Väätäinen, luonnokset Antti Koponen, kuvamanipulaatio Kari Puustinen s. 73, © Antti Koponen s. 93-96, © Juha Riippa s. 98

Painopaikka ja -vuosi:

Skyprint, Leväsjoki 2017

ISBN-13 978-952-5409-60-4

EAN 9789525409604

Vuosikirja 2017

Suomen evankelisluterilainen lähetyshiippakunta



5. vuosikerta
toim. Juhana Pohjola

Sisällys

I Lähetyshiippakunnan elämää	7
Suomen evankelisuterilaisen lähetyshiippakunnan ja Kanadan luterilaisen kirkon (LCC) välinen neuvottelu kirkollisesta yhteydestä	7
Pyhä Henki ei kylvä epäilyä, <i>Risto Soramies</i>	13
II Tälle perustalle	18
Katekismus – Pyhän Raamatun tiivistelmä, <i>Anssi Simojoki</i>	18
Unio spiritualis – hirveä harhaoppi vai uskon syvin salaisuus?, <i>Martti Vaahtoranta</i>	30
Rajatun ehtoolliskäytännön avoimuudesta ja avoimen ehtoolliskäytännön rajallisuudesta, <i>Jari Kekäle</i>	47
Pyhä kaste ja vallanvaihto, <i>Samuli Siikavirta</i>	61
III Ajankohtaiskysymyksiä	73
Yksi kirkko, kaksi avioliittokäsitystä, <i>Juhana Pohjola</i>	73
Mitä me luterilaisina ajattelemme kirkkotaiteesta?, <i>Erkki Pitkäranta</i>	80
Katso Jumalan Karitsa, joka ottaa pois maailman synnin!, <i>Kalle Väättäinen ja Antti Koponen</i>	91
IV Matkan varrelta	98
Ruista sielulle – Katekismuskampanja, <i>Jani-Matti Ylilehto</i>	98
Vuosi hartauskirjan äärellä Jeesuksen seurassa, <i>Markus Nieminen</i>	103
Andreaksen luterilainen seurakunta 10 vuotta, <i>Jani-Matti Ylilehto ja Martti Pylkkänen</i>	107
Sakkeuksen luterilainen seurakunta 10 vuotta, <i>Markku Sumiala</i>	113
Pyhän Nehemian luterilainen seurakunta 10 vuotta, <i>Joel Kerosuo</i>	123
V Saarnoja	128
Ordinatioaarna Sodankylässä 6.1.2017, <i>Risto Soramies</i>	128
Ordinaatioaarna Vantaa 27.8.2017, <i>Matti Väisänen</i>	133
VI Lähetyshiippakunnan tilastoja 2016	141

I Lähetyshiippakunnan elämää



Suomen evankelisluterilaisen lähetyshiippakunnan ja Kanadan luterilaisen kirkon (LCC) välinen neuvottelu kirkollisesta yhteystyöstä

Koinonia-keskus, Kalevankatu 53, 00180, Helsinki 8. ja 9. elokuuta 2017

Osanottajat:

- Kanadan luterilainen kirkko (Lutheran Church-Canada/LCC): Rev. Dr. President Robert Bugbee, Rev. Warren Hamp
- Suomen evankelisluterilainen lähetyshiippakunta (LHPK): Piispa Risto Soramies, dekaani, pastori, TT Juhana Pohjola, pastori, TT Samuli Siikavirta

Pöytäkirja

1 § Kokouksen avaus

2 § Kokouksen tarkoitus ja esityslista

Neuvottelun varsinaiseksi päämääräksi sovittiin altari- ja saarnatuoliyhteys, joka mahdollistaisi käytännöllisen yhteistyön esimerkiksi lähetyskentillä. Neuvottelu päätettiin käydä sen järjestyksen mukaisesti, jota noudatettiin 2016 neuvotteluissa pohjoismaisten luterilaisten hiippakuntien, Englannin evankelisluterilaisen kirkon (ELCE) ja Itsenäisen evankelisluterilaisen kirkon (SELK, Saksa) kanssa.

3 § Tunnustusperusta ja kirkollinen identtisyys

Kirkkojen kirkko-/hiippakuntajärjestys luettiin ja niistä keskusteltiin (liite 1). Havaittiin, että kirkkoilla on yhteinen ja selvä käsitys luterilaisesta tunnustuksesta.

Lähetyshiippakunnan identiteettiä käsiteltiin hiippakunnan järjestyksen ja historian valossa. Lähetyshiippakunta on hallinnollisesti itsenäinen, tunnustuksellinen luterilainen kirkko.

Lähetyshiippakunnalla (32 seurakuntaa) on täysi kirkollinen yhteys Norjan evankelisluterilaisen hiippakunnan ja Ruotsin lähetysprovinssin kanssa. Se on perustamassa kirkollista yhteyttä sekä ELCE:n että SELK:n kanssa ja on hakenut ILC:n jäsenyyttä.

LCC:lla (300 seurakuntaa) on täysi kirkollinen yhteys Brasilian evankelisluterilaisen kirkon, ELCE:n, Missouri Synodin (LCMS), Nicaraguan luterilaisen synodin ja SELK:n kanssa. Lisäksi sillä on erikseen solmittu toimintayhteys Australian luterilaisen kirkon kanssa ja se on ILC:n jäsen.

4 § Oppi Raamatusta

Kirkkomme uskovat ja tunnustavat, että yksin Raamattu on kirjoitettu, Pyhän Hengen inspiroima ja ihmisten kirjoittama Jumalan sana. Se on kirkkojemme koko opin, käytänteitten ja elämän ainoa ohje ja normi.

Raamattua on käytettävä luterilaisten tunnustusten hermeneuttisten periaatteitten mukaisesti, erityisesti Kristus-keskeisyys, lain ja evankeliumin erottaminen ja Raamattu itsensä tulkkina.

Raamatun tehtävä on johtaa syntisiä uskomaan Kristukseen ja siten saavuttamaan sielunpelastuksen.

5 § Oppi Jumalasta

Kirkkomme ovat yksimielisiä kolminaisuusopista, joka on ilmoitettu Raamatussa ja selitetty luterilaisissa tunnustuksissa.

6 § Oppi synnistä

Kirkkomme ovat yksimielisiä opista synnistä, perisynnistä ja sen vaikutuksesta vapaaseen tahtoon ja kristityn elämään, Raamatun ilmoituksen ja luterilaisten tunnustusten opetuksen mukaisesti.

7 § Oppi Jumalan Pojasta

Kirkkomme ovat yksimielisiä opista Jumalan Pojasta, Hänen kahdesta luonnostaan, Hänen pelastustyöstään ja maailman syntien sovittamisestaan Raamatun ilmoituksen ja luterilaisten tunnustusten opetuksen mukaisesti.

8 § Oppi Pyhästä Hengestä

Kirkkomme ovat yksimielisiä opista Pyhästä Hengestä, Hänen työstään, suhteestaan Isään ja Poikaan ja Hänen lahjoistaan Raamatun ilmoituksen ja luterilaisten tunnustusten opetuksen mukaisesti.

9 § Oppi vanhurskauttamisesta ja pyhityksestä

Kirkkomme ovat yksimielisiä vanhurskauttamisopista uskon pääartikkelina ja pyhitysoipista Raamatun ilmoituksen ja luterilaisten tunnustusten opetuksen mukaisesti.

Kirkkomme hylkäävät v. 1999 julkaistun *Yhteisen julistuksen vanhurskauttamisopista*.

10 § Oppi kirkosta

Kirkkomme ovat yksimielisiä opista kirkosta Raamatun ilmoituksen ja luterilaisten tunnustusten, erityisesti CA VII-VIII opetuk-

sen mukaisesti.

Toteamme yksimielisesti, että alttari- ja saarnatuoliyhteyden edellytykset on ilmaistu CA VII-VIII:ssa (yksimielisyys evankeliumin saarnasta ja sakramenttien käytöstä).

Kirkkojemme kutsumus on etsiä ekumeenista vuorovaikutusta toisten tunnustuskuntien kristittyihin, ei kuitenkaan oikean opin kustannuksella eikä pyrkien vain ulkonaiseen yhteyteen. Pyrimme mielellämme toisten kirkkojen kanssa (esim. ulkonaisissa ja sosiaalisissa asioissa) sellaiseen yhteistyöhön, joka ei johda kompromisseihin oikeassa opissa ja käytänteissä.

Kirkkomme hylkäävät sellaiset ekumeeniset sopimukset, jotka eivät ilmaise eivätkä perusta todellista yhteyttä evankeliumin opissa ja sakramenttien hoitamisessa.

Lähetysshiippakunta on osa pohjoismaista luterilaista traditiota, joka on noudattanut piispallista järjestystä uskonpuhdistuksesta saakka. LCC on perinyt pohjoisamerikkalaisesta historiastaan kongregationaalisen järjestyksen. Kirkkomme tunnustavat kirkkojen oikeuden pitää kumpaakin pätevänä.

11 § Oppi virasta

Kirkkomme ovat yksimielisiä kirkon virasta Raamatun ilmoituksen ja luterilaisten tunnustusten opetuksen mukaisesti.

Me tunnustamme, että Jumala on säätänyt kirkolle saarnan ja sakramentin viran, jotta saisimme uskon Kristukseen.

Me uskomme, että kutsu ja vihkiminen pappisvirkaan ovat välttämättömiä virkaan astumisen edellytyksiä. Vihkivä piispa tai muu pappi toimii Kristuksen ja ”yhden, pyhän, yhteisen ja apostolisen kirkon” nimessä vihkien Jumalan sanalla ja kätenpäällepanemisella seurakunnan rukousten tukemana.

Sikäli kuin paikallisten olosuhteitten takia on vaikea saada kutsuttuja ja vihittyjä pappeja hoitamaan evankeliumin opettamisen ja sakramenttien hoitamisen virkaa CA V:n ja XIV:n mukaisesti,

pyrimme yhä selvempään opetukseen ja käytäntöön, jotka vastaavat luterilaista tunnustusta.

Me tunnustamme, että on yksi, jakamaton Sanan virka, jonka puitteissa voi olla ihmisten säätämiä erilaisia tehtäviä.

Vaikka Lähetyshiippakunta pitääkin luterilaisen tunnustuksen mukaisesti piispan virkaa hyödyllisimpänä järjestyksenä (bene esse), se ei kuitenkaan ole tunnustuksen mukaan välttämätön (esse). Välttämättömiä ovat kuitenkin opillinen ja paimenviran jatkumo.

Kirkkomme eivät pidä kysymystä naisten ordinaatiosta pelkkänä adiaforana (ehdonvallan asiana), vaan opillisena erehdyksenä, jonka hylkäämme Raamatun ja kirkon historiallisen opin ja käytänteen vastaisena.

12 § Oppi Sakramenteista

Kirkkomme ovat yksimielisiä sakramenttiopista Raamatun ilmoituksen ja luterilaisten tunnustusten opetuksen mukaisesti.

Me tunnustamme, että sakramentit ovat Kristuksen asettamia, ja että niitä tulee hoitaa virkaan vihittyjen miesten.

Pyhä kaste on välttämätön pelastukseen. Sen kautta Jumala lahjoittaa meille uudestisyntymän, Pyhän Hengen, uskon ja syntien anteeksiantamuksen.

Altтарin sakramentissa Jumala antaa meille synnit anteeksi ja uudistaa meidät Kristuksen tosi ruumiilla ja tosi verellä, jotka ovat todellisesti läsnä siunatuissa leivässä ja viinissä.

Tunnustamme, että altтарin sakramentin jaossa on noudatettava CA VII ohjeita. Missä käytänteemme poikkeaa näistä, pyrimme yhä selvempään opetukseen ja käytäntöön luterilaisen tunnustuksen mukaisesti.

Kasteen ja riittävän katekeesin tulee edeltää ensimmäistä ehtoollista.

Olemme yksimielisiä siitä, että ehtoollista tulee viettää usein ja mitä suurimmalla kunnioituksella.

13 § Jumalanpalvelus

Kirkkomme ovat yksimielisiä, että niin Raamatun kuin luterilaisen tunnustuksen mukaisesti seurakunta on olennaisesti jumalanpalvelusyhteisö. Jumalanpalveluksessa Jumala palvelee meitä Armonvälineillään. Sitten me kiitämme ja ylistämme häntä käyttäen Jumalan sanassaan meille antamia sanoja.

Me pidämme korkeassa arvossa historiallista, luterilaista liturgista perintöä ja tunnustamme mielellämme, että kirkoissamme vietetään messua (tässä LCC *divine service*) ”mitä suurimmalla kunnioituksella” (CA XXIV).

14 § Etiikasta

Kirkkomme tunnustavat Raamatun ja luterilaisen tunnustuksen mukaisesti ihmiselämän pyhyden sikiämisestä luonnolliseen kuolemaan, yhden miehen ja yhden naisen avioliiton, lapsiin liittyvän siunauksen ja perheen keskeisyyden yhteiskunnassa, samoin kuin naimattomien kutsumuksen korkean arvon.

Rohkaisemme jäseniämme osallistumaan aktiivisesti yhteiskunnan elämään omien kutsumustensa puitteissa kymmenen käskyn mukaisesti.

15 § Eskatologiasta

Kirkkomme ovat yksimielisiä Kristuksen tulemuksesta aikain lopulla, herättämään kuolleet ruumiillisesti ja tuomitsemaan elävät ja kuolleet ikuiseen elämään tai ikuiseen rangaistukseen Raamatun ilmoituksen ja luterilaisten tunnustusten mukaisesti (CA XVII).

Maailman valmistaminen viimeiselle tuomiolle on kirkon lähetystyön ja evankeliumin julistuksen olennainen osa.

Pyhä Henki ei kylvä epäilyä

Piispa Risto Soramies

”Pyhä Henki ei ole skeptikko eikä hän ole sydämiimme kirjoittanut epäiltäviä asioita tai mielipiteitä, vaan varmoja totuuksia, jotka ovat itse elämääkin ja kaikkea kokemusta varmempia ja lujempia.” (Martti Luther, Sidottu ratkaisuvälillä)

Kristityn uskolla on alituinen seuralainen: epäily. Epäily seuraa uskoa niin kuin varjo ihmistä: ”Onko uskoni aito, olenko oikea kristitty, vai luulottelenko vain?”; ”Minä olen täynnä heikkouksia ja syntejä ja päässäni liikkuu hirveitä ajatuksia; kuinka Jumala voisi rakastaa minua?” Jotkut tuntevat tämän taistelun voimakkaammin kuin toiset, mutta tämän tapaiset ajatukset vaivaavat niitäkin, jotka yrittävät kieltää niiden olemassaolon. Kristityn on pakko tehdä asialle jotakin. Ehkä hän pyrkii löytämään uskonsa vahvistukseksi hyviä hedelmiä omasta elämästään. Ehkäpä hän kertoo toisillekin oman elämänsä muuttumisesta uskon myötä tai etsii tiettyjä merkkejä ja ihmeellisiä asioita, ehkä hengellisiä lahjoja, jotka osoittaisivat, että Jumala on todellakin puuttunut hänen elämäänsä. ”Jos vain saisin kokea jonkin ihmeen, jospa vaikka äitini paranisi syövästään rukousteni vastaukseksi, silloin voisin olla varma uskoni aitoudesta ja Jumalan suosiosta.”

Jotkut kristityt yrittävät tukahduttaa epäilyksensä kieltämällä ne ja pönkittämällä omaa uskoa ja yrittävät näin saada sisäisen varmuuden uskonsa aitoudesta. Jotkut pääsevät melko pitkälle tällä tiellä, mutta jossakin polun päässä tulee vastaan kivimuuri tai rotko.

Jumalan sana antaa uskollemme paremman perustan: omien tunteittemme ja saavutustemme, moraalisen kehityksemme ja ihmeellisten kokemustemme ja rukousvastaustemme sijaan Jumalan sana kääntää katseemme aivan muualle: katsomaan Jumalan tekoja meidän hyväksemme. Tämän toi Martti Luther usein ja selvästi esiin kirjoituksissaan ja saarnoissaan. Katekismus on erinomainen opas matkalla omiin tekoihin tuijottamisesta Jumalan tekojen katselemiseen.

Uskonvarmuutta ei tule etsiä omasta itsestään, omista kokemuksista tai edistymisestä uskontiellä. Jumala antaa pelastusvarmuuden aivan konkreettisten asioiden kautta, ei ideamaailman korkeilta huipuilta.

Oman uskonelämäni vuosina olen etsinyt uskonvarmuutta monenlaisilta tahoilta, mutta Jumalan kymmenen käskyä on palauttanut minut maan pinnalle yhä uudestaan. Käskyt ja Lutherin selitykset ovat liian selviä ja ymmärrettäviä, että ne olisi voinut ohittaa. Niistä ymmärsin, etteivät mitkään ihmisneuvot ja metodit voineet antaa kestävästä perustusta pelastusvarmuudelleni. Sain käsiini kirjoituksen voittoisasta kristityn elämästä ja kuulin saarnan, jonka piti johdattaa minut korkeampaan hengellisyYTEEN. Ehkäpä muut ulottuvat voittoisaan elämään, mutta minä olen selvästi edelleen syntinen. Pitkillä ja palavilla rukouksilla yritin saada kaikki motiivini puhtaiksi, etten esimerkiksi vain ylpeyttäni ja turhamaisuuttani etsinyt syvempää hengellistä elämää. Pyrin voittamaan ja saamaan kuriin syntejäni ainakin niin pitkälle, että Jumala vuodattaisi sitten Pyhän Henkensä.

Kuinka moni kristitty taisteleekaan ja kärsii tappioita tällaisissa pyrkimyksissä! Jumalan pyhyiden valossa he joutuvat lopulta huu-dahtamaan tai huokaamaan Paavalin tavoin: ”Minä viheliäinen ihminen!” Mitä Jumala minusta sanoo? Rakastaako Jumala minua? Miten hän voisikaan?

Jumala on antanut nämä neljä varmaa merkkiä rakkaudestaan:

Ihminen ei kestä epätoivossa elämistä, ei myöskään jatkuvaa epäilystä tai epävarmuutta pelastuksen asioissa. Hänen on pakko saada edes jonkinlainen vastaus asiaan. Yleisin ratkaisu, jopa uskovilla kristityillä näyttää olevan tämä: ”Minä luotan Jumalan armollisuuteen. Ei hän ole turhantarkka, hän varmasti ymmärtää minua. En ole juuri pahempi kuin kukaan muukaan. – Jumalahan on rakkaus.”

Mutta katekismus puhuu totuutta koruttomasti. Se esittää kysymyksen kymmenen käskyn selityksen jälkeen: Mitä Jumala kaikista näistä käskyistä sanoo? Hän sanoo näin:

Minä, Herra, sinun Jumalasi, olen kiivas Jumala, joka kosten isien pahat teot lapsille kolmanteen ja neljänteen polveen, niille, jotka minua vihaavat; mutta teen laupeuden tuhansille, jotka minua rakastavat ja

pitävät minun käskyni.

Mitä se on?

Jumala uhkaa rangaistuksella kaikkia, jotka rikkovat hänen käskynsä. Sen tähden meidän tulee pelätä hänen vihaansa niin, ettemme riko näitä käskyjä. Mutta hän lupaa armonsa ja kaikkea hyvää kaikille, jotka pitävät nämä käskyt. Siksi meidän tulee rakastaa Jumalaa, turvautua häneen ja mielellämme noudattaa hänen käskyjään.

Tämä sana on sekä hirmuinen että suurenmoinen. Se on hirmuinen siksi, että se tuomitsee minut yksiselitteisesti, niin vaellukseni kristittyinä kuin ajatukseni, sydämeni, vaikuttimeni ja kaiken muunkin minussa. Mutta se on suurenmoinen toisella tavalla: On täysin mahdotonta puolustautua omilla hyvillä teoillaan ja etsiä niistä tai edes omasta uskosta pelastuksen perustaa ja varmuutta. Omat työni eivät missään tapauksessa riitä, vaan ne suorastaan lisäävät syyllisyyteni taakkaa. Minun on siis pakko löytää pelastusvarmuus muualta kuin omasta itsestäni.

Jumalan antamat neljä varmaa merkkiä pelastusvarmuuden perustaksi:

Olen oppinut Martti Lutherilta, luterilaisilta pastoreilta ja hengellisiltä isiltäni: On olemassa pelastuksen kallio, jonka kestävyyttä ei tarvitse epäillä. Jumalan armo on varmalla pohjalla. Ei tarvitse etsiä sielunrauhaa hatarista armon ja rakkauden toivotuksista eikä varsinkaan omasta sydäimestään, vaan näistä neljästä konkreettisesta vakuutuksesta: Likaiset kapalot, Risti, Vesi sekä Leipä ja Viini.

1. Likaiset kapalot. Olen neljän pojan isä ja 12 lapsenlapsen vaa-ri. Olen siis päässyt näkemään paljon lasten kapaloita, vaikka niitten vaihtamisesta ovatkin pääasiassa vastanneet vaimoni ja miniäni. Mitä likaiset kapalot sitten opettavat?

Enkelit julistivat paimenille: *”Teille on tänä päivänä syntynyt Vapahtaja, joka on Kristus, Herra, Daavidin kaupungissa. Ja tämä on teille merkinä: te löydätte lapsen kapaloituna ja seimessä makaamassa.”* Kysy siis itseltäsi: ”Mahtaako sellainen kaikkivaltias Jumala, joka oli minun tähteni valmis syntymään ihmisvauvaksi, jonka kapaloita äidin piti vaihtaa, rakastaa minua?”

2. Risti. Kun katsot ristiä kirkossa tai ehkä oman kotisi seinällä, kysy itseltäsi: ”Kaikkivaltias Jumala oli valmis kuolemaan ja tulemaan hylätyksi minun syntieni takia, jottei minua hylättäisi ikuisesti. Olisiko mahdollista, että hän ei kuitenkaan tahdo pelastaa minua?”

3. Vesi. Katso sitten kasteveteen. Kysy itseltäsi jälleen: ”Rakastaa-kohan sellainen Jumala minua, joka lupasi pestä syntini vedellä ja yhdistää minut kasteessa Kristukseen, omaan Poikaansa?”

4. Leipä ja Viini. Kun menet ehtoolliselle, kysy itseltäsi: ”Rakastaa-kohan sellainen Kaikkivaltias minua, joka vuodatti verensä syntien anteeksiantamiseksi ja joka kutsuu minut pöytänsä syömään ruumiinsa ja juomaan verensä?”

Kun katselet näitä neljää konkreettista seikkaa, huomaat kuinka oma uskosi ja omat tekosi näyttävät mitättömiltä ja sinua suorastaan nolottaa, että olet lainkaan yrittänyt niistä löytää lohdutusta ja varmuutta itsellesi. Nyt voit kiinnittää uskonsilmät ja ruumiillisetkin silmäsi niihin merkkeihin, jotka itse Jumala on lahjoittanut kristikunnalle. Betlehem ja Golgata, kapalot ja risti, julistavat ilouutista Erään Toisen loppuun suorittamasta pelastustyöstä. Ei tarvitse enää etsiä Kristuksen ruumista ja verta joistakin kuvitelmista, vaan kun syöt ehtoollisleivän, saat kuulla Jeesuksen itsensä sanovan pastorin suulla: ”Tämä on minun ruumiini, sinun edestäsi annettu!” ja kun juot maljasta viinin: ”Tämä on minun vereni, sinun edestäsi vuodatettu.”

Kun palaat yhä uudestaan näihin Jumalan antamiin varmoihin merkkeihin, alkaa uskoasi hämärtävä epäilyksen pilvi haihtua. Ei tulekaan turvautua mihinkään muihin apukeinoihin, kuin juuri näihin armonvälineisiin, jotka Jumala on sinulle antanut: Ilosanoma Jeesuksen täytetystä työstä, syntien anteeksisaaminen kasteessa ja Jeesuksen ruumis ja veri, joka sinulle annetaan kirkkosi alttarilla.

Tämän olen vähitellen oppinut Sanasta. Siinä on ollut opettajani Martti Luther ja lukemattomat opettajat ja veljet ja sisaret. Opin näitä samoja asioita vielä nyt vanhanakin. Vähä katekismus opetti näitä minulle jo kun olin alakoululainen, mutta sitten aarre peittyi tämän maailman asioihin ja väärin oppeihin, joita epäuskoiset korvani olivat valmiit kuulemaan.

Minua opastavat nyt Jumalan Pyhä Laki, jota luen Raamatusta ja katekismuksesta ja kuulen saarnattavan messuissamme ja Pyhä Evankeliumi, jonka kuulen saarnatuolista ja alttarilta: ”Sinun syntisi on annettu anteeksi, Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen nimeen”. Jollei mikään muu vakuuttaisi minua siitä, niin sitten ainakin tämä: ”Tämä on minun vereni, sinun edestäsi vuodatettu syntiesi anteeksiantamiseksi.”

Kiitän Jumalaa yksinkertaisesta ja uskollisesta luterilaisesta opetuksesta, joka Jumalan sanan mukaisesti murskaa ihmistekojen pettävän perustuksen ja vie horjumattomalle graniittikalliolle, nimittäin Jumalan lupausten, Jeesuksen täytetyn pelastustyön ja armonvälineitten varaan. Ne kuuluvat korvissani, tuntuvat ihollani ja suussani.

II Tälle perustalle



Katekismus – Pyhän Raamatun tiivistelmä

Pastori, TT Anssi Simojoki

Pyhä Raamattu on, paitsi kirja, oikeastaan kaksiosainen kirjasto, jossa on yhteensä 66 kirjaa. Tämän kirjaston ensimmäisen 39 kirjan osaston nimi on Vanha testamentti, toisen 27 kirjan osaston nimi Uusi testamentti. Raamatun kirjat ovat tyyliltään hyvinkin erilaisia. Hebreankielisessä Vanhassa testamentissa on historian kertomuksia, juutalaisen kansan lakeja, virsirunoutta, rakkausrunoja, sananlaskuja ja profeettojen saarnoja. Ne kaikki kumpusivat siitä, miten Jumala ilmestyi esi-isille ja teki liiton Israelin kanssa. Kreikaksi kirjoitettu Uusi testamentti sisältää neljä evankeliumia, apostolien kirjeitä eli episto-loita sekä viimeisenä profeettallisen kirjan, Johanneksen Ilmestyksen.

Raamatun keskus

Raamatussa itsessään kohtaamme kysymyksen laajan aineiston tiivistämisestä siinä tarkoituksessa, että lukija ja kuulija ymmärtäisivät olennaisen. Pyhän Johanneksen evankeliumikirjan lopussa luemme: *”Tämä on se opetuslapsi, joka todistaa näistä ja on nämä kirjoittanut; ja me tiedämme, että hänen todistuksensa on tosi. On paljon muutakin, mitä Jeesus teki; ja jos se kohta kohdalta kirjoitettaisiin, luulen, etteivät koko maailmaan mahtuisi ne kirjat, jotka pitäisi kirjoittaa”* (Joh. 21:24—25). Hurskas etiopialainen hovimies oli matkalla Jerusalemissa kotiin ja käytti aikansa lukemalla Vanhaa Testamenttia. Evankelista Filippos lähetettiin seuraamaan häntä Gazan tiellä. *”Niin Filippus ... kuuli hänen lukevan profeetta Esaiasta ja sanoi: ”Ymmärrätkö myös, mitä luet?” Niin hän sanoi: ”Kuinka minä voisin ymmärtää, ellei kukaan minua opasta?” Ja hän pyysi Filippusta nousemaan ja istumaan viereensä. ... Ja se kirjoitus, jota hän luki, oli tämä: ”Niinkuin lammas hänet viedään teuraaksi; ja niinkuin karitsa on ääneti keritsijänsä edessä, niin ei häenkään suutansa avaa. Ja hoviherra kysyi Filippukselta sanoen: ”Minä pyydän sinua: sano, kenestä profeetta puhuu näin, itsestäänkö vai jostakin toisesta?” Niin Filippus avasi suunsa ja lähti tästä kirjoituksesta julisti hänelle evankeliumia Jeesuksesta”*. (Ap.t. 8:26—35). Filippos tiivisti 66:n luvun Jesajan kirjan evankeliumiin Jeesuksesta. Evankeliumin opetus johti suoraan kasteen sakramentin merkään evankeliumiin.

Matteuksen, Markuksen ja Luukkaan evankeliumikirjoilla on samanmuotoinen rakenne. Siitä syystä niitä kutsutaan synoptikoiksi eli yhdessä näkeviksi. Se ei ole elämäkertatarinan juoni vaan oikean uskon opettaminen ja vahvistaminen Jeesuksen elämästä, opetuksesta, Jeesuksen ristinkuolemasta ja ylösnousemuksesta poimituin, huolellisesti valikoiduin katkelmin: *”Mutta nämä ovat kirjoitetut, että te uskoisitte, että Jeesus on Kristus, Jumalan Poika, ja että teillä uskon kautta olisi elämä hänen nimessään”* (Joh. 20:30—31). Tutkimuksessa puhutaan kolmen evankeliumikirjan katekismus-rakenteesta. Kirjojen tarkoituksena oli välittää ensimmäisille kristityille ja kasvavalle kristilliselle kirkolle kaikki pelastuksemme kannalta olennainen

Jeesuksesta. Tämä olennainen oli kiinteässä yhteydessä Vanhaan Testamenttiin, Moosekseen ja profeettoihin. Matteus ja Luukas aloittavat Kristuksen sikiämisestä ja syntymisestä, Markus suoraan hänen astumisestaan julkisuuteen Johannes Kastajan julkisen toiminnan päättyessä. Seuraavaksi kolme evankeliumikirjaa kertovat Jeesuksen julkisesta toiminnasta ja opetuksista Galileassa noin kolmen vuoden ajan. Kärsimysilmoitusten ja kirkastumisen jälkeen seuraa vaellus Galileasta Jerusalemiin, temppelin puhdistaminen, viimeisen viikon kiistat fariseusten ja kansanjohtajien kanssa. Sitten kaikki kolme evankeliumikirjaa saapuvat Johanneksen tavoin kaiken keskukseen, Kristuksen kärsimykseen, ristinkuolemaan ja ylösnousemukseen, joita seuraa lähetyskäsky apostoleille. Apostoli Paavali puolestaan tiivistä saarnaamansa evankeliumin 1. Korinttolaiskirjeen alussa ”ristin sanaksi” (1. Kor. 1:18).

Pyhän Raamatun kirjastolla on siis selkeä keskus, jonka ympärille voidaan runsas tekstiaineisto eri tavoin, suppeammin tai laajemmin, tiivistää samoin kuin varttinällä punotaan ilmat villahahtuvat lujiksi langoiksi. Tuon keskuksen voi ilmaista vaikkapa italialaisen uskonpuhdistuksen marttyyriin Aonio Palearion (k. 1570) kirjoittamaksi luetun kirjan nimellä: *”Ristiinnaulittu Kristus ja hänen armotyönsä”*. Jeesus ei ole vain Uuden Testamentin vaan koko Raamatun keskus Ensimmäisen Mooseksen kirjan alusta Johanneksen Ilmestyksen loppuun.

Kasteopetus

Varhaisessa kirkossa kasteen saamista edelsi opetus, *katekheesis*, jossa kasteoppilaat eli katekumeenit perehtyivät siihen, kuka Jeesus Kristus on ja mitä hän on tehnyt meidän autuudeksemme. Usko ei ollut hämärää mysteeriä vaan opetusta kaikesta siitä, kuka Jeesus on, mitä hän on tehnyt meidän hyväksemme ja mikä on evankeliumin oppi. Opetusta seurasi kasteessa demonien poisajaminen (*eksorkismi*), henkilökohtainen irtisanoutuminen perkeleestä ja pakanuudesta (*abrenuntiatio*) sekä sitoutuminen Kristuksen oppiin ja sen mukaiseen elämään uskontunnustuksessa (*confessio*). Tähän kasteopetukseen

viittasi apostoli Paavali kirjeissään kaunopuheisella kysymyksellään “ettekö tiedä”: *“Vai ettekö tiedä, että pyhät tulevat maailman tuomitsemaan? Ja jos te tuomitsette maailman, niin ettekö kelpaa ratkaisemaan aivan vähäpätöisiä asioita? Ettekö tiedä, että me tulemme tuomitsemaan enkeleitä, emmekö sitten maallisia asioita? ... Vai ettekö tiedä, etteivät väärät saa periä Jumalan valtakuntaa? Älkää eksykö. Eivät huorintekijät, ei epäjumalanpalvelijat, ei avionrikkojat, ei hekumoitsijat eikä miehimykset, eivät varkaat, ei ahneet, ei juomarit, ei pilkkaajat eivätkä anastajat saa periä Jumalan valtakuntaa”* (1. Kor. 6:2—10). Kysymys “ettekö tiedä” tarkoittaa itse asiassa “tiedättehän te”, koska apostoli oli ennen kastetta asiat opettanut.

Samalla tapaa hän kirjoitti galatalaisille: *“Mutta lihan teot ovat ilmeiset, ja ne ovat: haureus, saastaisuus, irstaus, epäjumalanpalvelus, noituus, vihamielisyys, riita, kateellisuus, vihat, juonet, eriseurat, lahkot, kateus, juomingit, mässäykset ja muut senkaltaiset, joista teille edeltäpäin sanon, niinkuin jo ennenkin olen sanonut, että ne, jotka semmoista harjoittavat, eivät peri Jumalan valtakuntaa”* (Gal. 5:16—21). Kastettaville oli opetettu se, ketkä perivät Jumalan valtakunnan ja myös se, ketkä eivät tule perimään; *“niinkuin jo ennenkin olen sanonut.”* Varhaisessa kirkossa kaikilla huomattavilla kaupungeilla ja kirkkoprovinsseilla oli oma kastetunnustuksensa, uskon sääntönsä (*“regula fidei”*), joista kehitys johti myöhemmin ekumeenisiin uskontunnustuksiin. Vaikka näiden paikallisten kastetunnustusten sanamuodot vaihtelivat, yksi tärkeä piirre on niissä huomattava: ne eivät olleet ristiriidassa toistensa kanssa. Tämä yksinkertainen havainto yksinään riittää kumoamaan kriittisten raamatuntutkijoiden oletukset siitä, että ei ollut yksi kristillinen usko vaan monta uskontoa samassa varhaisessa kirkossa. Nuo erilaiset ns. kristilliset uskonnot versoivat tuomittuina harhaoppeina apostolisen kirkon ulkopuolella. Kristillinen kirkko on alusta saakka ollut käännyttäisiä ja jäseniään opettava katekismus-kirkko, jossa vallitsi apostoli Paavalin sanoin: *”yksi ruumis ja yksi henki, niinkuin te olette kutsututkin yhteen ja samaan toivoon, jonka te kutsumuksessanne saitte; yksi Herra, yksi usko, yksi kaste; yksi Jumala ja kaikkien Isä, joka on yli kaikkien ja kaikkien*

kautta ja kaikissa” (Ef. 4:4—6).

Yli tuhat seuraavaa vuotta Raamattua ja sen osia levitettiin kopioimalla teksti käsin papyrukselle, myöhemmin vuodasta valmistetulle huippukalliille pergamentille. Tästäkin syystä Raamatun keskeisten opetusten tunteminen vaati paljon ulkoa oppimista. Kristityn tuli tuntea hyvin oma kastetunnustuksensa. Se oli hänen sotalippunsa maailman taistelukentällä. Sen lausumalla hän pääsi kristillisen kirkon jäseneksi eri puolilla kreikan kieltä käyttävää maailmaa, joka ulottui Englannista Keski-Aasiaan ja Reiniltä Niilille ja Espanjasta Etiopian vuorimaahan. Jumalanpalvelusliturgia saarnoineen, tekstintilukuineen eli lektioineen ja virsineen sekä hetkipalvelujen psalmihurskaus välittivät Raamattua kristityille. Myös kirkkotaide palveli Raamatun opettamista suurille joukoille, joilla ei ollut mahdollisuuksia hankkia itselleen minkäänlaisia kirjoja. Vasta Saksassa kehitetty kirjanpainotaito 1400-luvulla teki mahdolliseksi sen, että lentolehtisiä, kirjoituksia ja kokonaisia kirjoja kuten katekismuksia saatettiin valmistaa suuria määriä kohtuuhintaan. Kirjat tulivat näin ja vasta näin myöhään, globalisaation kynnyksellä, tavallisen ihmisen lähelle. Tosin kesti vielä yli kaksisataa vuotta, ennen kuin kalliit, kokonaiset Raamatut alkoivat yleistyä seurakunnissa ja kartanoissa sekä vauraimpien kauppiaiden ja talonpoikien kodeissa.

Oikean opin ilmaus

Koko kirkon historian ajan on siis ollut välttämätöntä tiivistää Raamattua kristityille. Oikea tiivistäminen lähtee Pyhän Raamatun keskuksesta, joka on ristiinnaulittu Kristus ja hänen armotyönsä. Edellä sanotun on määrä auttaa meitä ymmärtämään, että katekismuksen arvo ja voima johtuu juuri siitä, että se on Pyhän Raamatun tiivistelmä. Vaikka Raamattu on paksu kirja, oikea kirjasto, sen sisällys on voitava ja voidaan tiivistää muotoon, jonka jokainen voi opetella ulkoa. Vaikka Raamattu sisältää historiaa, lauluja, runoutta, jumalanpalvelusmääräyksiä, katekismus tiivistää Raamatun niiltä osin, jotka koskevat Jumalan tahtoa, ihmisen pelastumista sekä kristillistä elämää seurakunnassa, kotona ja yhteiskunnassa. Oikea oppi on Pyhän Raa-

matun oikea tiivistelmä. Tätä yhteyttä on monien Raamattuun uskovien eli biblisistien menneinä aikoina ja nykymaailmassa ollut vaikea ymmärtää, kun he ovat halunneet pitäytyä Raamattuun mutta ovat torjuneet Raamatun oikean opin. Raamatun lukemiseen rohkaistaan ja raamattupiirejä perustetaan ymmärtämättä, että raamatun lukijan ja raamattupiirien jäsenien on myös tultava oikeisiin johtopäätöksiin lukemastaan ja tutkimastaan. Nuo oikeat johtopäätökset ovat toisin sanoen kirkon oikea oppi.

Historian kuluessa on luterilaisia syytetty siitä, että Luther ja muut uskonpuhdistajat olisivat pystyttäneet Raamatun rinnalle katekismusten ja uskontunnustusten toisen arvovalan, kirjapaaviuden, joka jollakin tavoin täydentäisi tai ohjaisi Raamattua. Tällainen ajatus on kuitenkin epäjohdonmukaisuuden aiheuttama väärinkäsitys. Selvä sana ja oppi on aina voitava tiivistää luotettaviksi ydinlauseiksi. Luterilaisen uskon Sovinnonkirjassa vuodelta 1577 kirjoitetaan: *Me uskomme, opetamme ja tunnustamme, että Vanhan ja Uuden testamentin profeetalliset ja apostoliset kirjoitukset ovat ainoa sääntö ja ohje, jonka mukaan kaikki opit ja opettajat on koeteltava ja arvioitava. Kirjoitettu on: "Sinun sanasi on minun jalkaini lamppu ja valkeus minun teilläni" (Ps. 119.) Pyhä Paavali sanoo: (Gal. 1:8) "Vaikka tulisi taivaan enkeli ja julistaisi toisin, hän olkoon kirottu". Aivan alusta alkaen kristikunta joutui suuriin vaikeuksiin harhaoppien ja niiden opettajien tähden. Tästä oli seurauksena se, mistä Yksimielisyyden ohje kirjoitti: "Kohta apostolien ajan jälkeen, jopa heidän vielä eläessään, ilmaantui vääriä opettajia ja harhaoppisia. Heitä vastustamaan vanha kirkko laati symboleja eli lyhyitä, täsmällisiä tunnustuksia, jotka sisältävät oikeauskoisen tosi kirkon yhteisen ja yksimielisen kristillisen uskon ja tunnustuksen. Sellaisia ovat Apostolinen, Nikaian ja Athanasioksen tunnustus. Niinpä mekin tunnustamme ne omiksemme ja hylkäämme siten kaikki harhaopit, sellaiset opit, jotka ovat tunkeutuneet Jumalan kirkkoon mutta sotivat näitä tunnustuksia vastaan."*

Johdonmukaisuus vaatii edelleen sen ymmärtämistä, että tiivistelmästä kiinni pitävä pitää samalla kiinni siitä, mikä on tiivistetty eli Pyhä Raamattu. Tästä syystä Luther saattoi puhua katekismuksesta

sekä Jumalan sanan tiivistelmänä että Jumalan sanana. Kun tunnustan katekismuksen uskontunnustuksen, tunnustan sen, mitä Pyhä Raamattu opettaa yhdestä Jumalasta, Pyhästä Kolminaisuudesta, Isästä ja Pojasta ja Pyhästä Hengestä.

Vähä Katekismuksen synty

Koska tiedossa oli Saksin vaaliruhtinaskunnan seurakuntien heikko tila, empimisten ja valmistelujen jälkeen Luther ja Philipp Melancthon lähtivät v. 1526 suorittamaan seurakuntien tarkastuksia eli visitaatioita. Raamatussa ”visitaatio” tarkoittaa Jumalan tai hänen enkelinsä erityistä vierailua joko pelastukseksi tai tuomioksi, kuten ennen Sodomian ja Gomorran hävitystä Aabrahamin historiassa: *”Niin Herra sanoi: ”Valitus huuto Sodomian ja Gomorran tähden on suuri, ja heidän syntinsä ovat ylen raskaat. Sentähden minä menen alas katsomaan, ovatko he todella tehneet kaiken sen, josta huuto on minun eteeni tullut, vai eivätkö; minä tahdon sen tietää”* (1. Moos. 18:20—21). Uuden testamentin kautta ”visitaatio” tuli tarkoittamaan seurakuntien tarkastusta, jollainen oli erityisesti piispan tai arkkipiispan velvollisuus. Siitä on peräisin suomen sana ”piispantarkastus”. Kuuluisat ovat Lutherin sanat Saksin vaaliruhtinaskunnassa näkemästään surkeudesta. Näin hän kirjoitti Vähän Katekismuksen alkusanoissa v. 1529:

”Äskeisillä tarkastusmatkoilla havaitsemani valitettava ja onneton hätätila on suorastaan pakottanut minut tekemään tästä katekismuksesta eli kristinopin esityksestä lyhyen, suppean ja yksinkertaisen. Voi hyvä Jumala sitä surkeutta, minkä olen saanut nähdä! Tavallinen kansanmieshän ei varsinkaan maaseudulla tiedä kristinopista yhtään mitään, ja valitettavasti myös monet papit ovat jokseenkin taitamattomia ja kyvyttömiä opettamaan. Kaikkien heidän kuitenkin pitäisi olla kristittyjä, kastettuja ja pyhän ehtoollisen sakramentin nauttijoina, vaikka eivät osaa Isä meidän -rukousta, uskontunnustusta eivätkä kymmentä käskyä. He antavat elämänsä kuluu niin kuin tyhmän karjan ja järjettömien sikojen elämä kuluu. Evankeliumin tultua nyt julki he ovat silti oppineet todella mestarillisesti väärinkäyttämään kaikkea vapautta. Voi teitä piispoja! Mitä vastattavaa teillä tosiaan-

kaan voi koskaan olla Kristukselle, kun olette näin häpeällisesti jättäneet kansan omiin oloihinsa ettekä ole silmänräpäyksen vertaa tehneet totta virastanne? Kunpa välttäisittekin kaiken onnettomuuden! Te huolehditte siitä, että sakramentti nautitaan ainoastaan yhdessä muodossa ja pakotatte noudattamaan ihmisäädöksiänne, mutta olette sitä vastoin täysin välinpitämättömiä siitä, osaavatko ihmiset Isä meidän -rukouksen, uskontunnustuksen, kymmenen käskyä tai yhtään Jumalan sanaa. Voi teitä, myllynkivi kaulaanne!”

Luther ei jäänyt vain voihkimaan asioiden tilaa, vaan hän tarttui hanhensulkakynään, kastoi sen mustesarveen ja alkoi laatia oppikirjaa Saksin kristityille ja papistolle. Nopeassa tahdissa ilmestyivät samana vuonna 1529 Martti Lutherin Vähä Katekismus ja Iso Katekismus. Vähä Katekismus oli tarkoitettu tavalliselle kansalle ”perheenisien” eli sukujen päämiesten opetettaviksi. Vähä Katekismus oli tarkoitettu talon isännän käsikirjaksi. Siitä nimi ”*Enchiridion*”, ”käsi-kirja”. Uskonpuhdistaja oli tukistanut piispoja Vähän Katekismuksen esipuheessa. Isossa Katekismuksessa oli laiskojen seurakuntapappien vuoro kuulla kunniansa:

”Vähäisiä eivät ole ne syyt, joiden vuoksi voimaperäisesti opetamme katekismusta ja pyydämme hartaasti muita tekemään samoin. On nimittäin valittava todettava, että monet saarnaajat ja papit ovat virkaansa ja tätä oppia halveksien siinä asiassa varsin velttoja. Jotkut ovat sitä suuren oppineisuutensa, jotkut taas pelkän laiskuuden ja leipähuolien vuoksi. He suhtautuvat tehtäviinsä kuin olisivat leipäpappeja ja -saarnaajia eikä heidän kuuluisi mitään muuta tehdä kuin nauttia etuja läpi elämänsä ... Hukka heidät periköön, nuo kerrassaan häpeälliset ahmatit ja vatsanpalvojat! He sopisivat paremmin sikopaimeniksi tai koiranvahdeiksi kuin sielunhoitajiksi ja papeiksi. ... Siksi pyydän noita laiskoja paksumahoja ja röyhkeitä pyhimyksiä Jumalan tähden ottamaan vastaan neuvoja ja uskomaan, etteivät he totta totisesti ole niin korkeasti oppineita tohtoreita kuin itse antavat ymmärtää. Heidän ei pidä koskaan ajatella, että he osaavat nämä kapaleet perin pohjin tai edes tuntevat ne kaikin osin riittävästi, vaikka heistä näyttäisi, että he osaavat ne liiankin hyvin. Luther asettaa esimerkiksi oman itsensä: ”Mutta puhuakseni itsestäni: myös minä

olen tohtori ja saarnaaja, ainakin yhtä oppinut ja kokenut kuin nuorimieliset ja suruttomat arvelevat olevansa. Silti teen kuin lapsi, joka opettelee katekismusta. Aamuisin ja muulloinkin, kun minulla on aikaa, luen ja lausun sana sanalta ääneen Isä meidän -rukouksen, kymmenen käskyä, uskontunnustuksen, psalmeja jne. Sen lisäksi minun on joka päivä jatkuvasti luettava ja opiskeltava, enkä sittenkään kykene käsittämään lukemaani niin kuin kernaasti haluaisin. Lapseksi ja katekismusoppilaaksi minun on jäätävä ja mielelläni jäänkin.”

Näiden neuvojen seuraamisella on kristityn elämässä suuri hyöty:

”Lisäksi on tämänkaltaisen Jumalan sanan harjoittaminen, mietiskeleminen ja siitä keskusteleminen tehokas apu Perkelettä, maailmaa, lihaa ja pahoja ajatuksia vastaan. Julistaahan ensimmäinen psalmi autuaaksi ne, jotka ”tutkistelevat Jumalan lakia päivät ja yöt”. Millään suitsuttamisella et varmasti kykene torjumaan Perkelettä yhtä tehokkaasti kuin seurustelemalla Jumalan käskyjen ja sanojen kanssa, puhumalla niistä, laulamalla ja ajattelemalla niitä. Tämä on todella oikea vihkivesi ja ristinmerkki, jota hän pakenee ja jolla hänet saadaan karkotetuksi. Jo tämänkin vuoksi sinun tulisi mielelläsi näitä kappaleita lukea, lausua, mietiskellä ja käsitellä, vaikka sinulle ei siitä muuta hedelmää ja hyötyä olisikaan, kuin että pystyt siten karkottamaan Perkeleen ja pahat ajatukset. Jumalan sanaa hän ei nimittäin voi kuulla eikä sietää.”

Lutherin katekismukset alkoivat nopeasti levitä Saksassa ja monissa muissa maissa. Suomeksi se ilmestyi ensi kerran v. 1607. Tällä hetkellä se on eri kielillä levinnyt kaikkialle maailmaan. Tietääkseni ”Vähä Katekismus” on maailman eniten levinnyt yksittäinen kirja.

Katekismukset Suomessa

Luterilaisissa kirkoissa Lutherin ”Enchiridion” alkoi uskonpuhdistuksen vakiinnuttua saada seuraukseen kristinopin, joka sovelsi yksityiskohtaisemmin ”Enchiridionin” opetusta. Ruotsin valtakunnassa sellaisen katekismuksen laati Upsalan arkkipiispa Olaus Swebilius (1624 – 1700) v. 1689. Suomeksi Swebiliuksen ns. ”pitkä kirja” ilmestyi v. 1746. Tällaiset ”Enchiridionia”seuraavat katekismukset käy-

tivät menetelmänä kysymyksiä ja vastauksia. Vastaukset perusteltiin asianmukaisilla raamatunkohdilla. Seuraava suomenkielinen kristinoppi ilmestyi arkkipiispa Gustaf Johanssonin johdolla v. 1893. Sitä seurasi vuoden 1923 kristinoppi. Seuraavan, vuoden 1948 kirkolliskokouksessa hyväksytyn kristinopin, oli laatinut Kuopion piispa Eino Sormunen (1893—1972). Uuden ajan kristinoppien rakenne poikkesi jonkin verran Lutherin katekismusta läheisesti seuranneesta Svebiliuksesta. Kun Svebilius kysyi ”oletko kristitty” ja liittää sen kasteeseen, uskoon ja uskontunnustukseen, vuosien 1893 ja 1948 kristinopit kysyvät, mikä on elämämme kallein asia: Jumalan ja Vapahtajamme Jeesuksen Kristuksen tunteminen ja Jumalan lapseksi pääseminen. Ero on pienen näköinen mutta lopulta suuri. Svebilius aloittaa ihmisen elämässä jo tapahtuneesta Jumalan pelastusteosta, kasteesta ja sen vaikutuksesta elämän nykyhetkessä: *”Minkätähden kutsut itseäsi kristityksi?”* Vastaus: *”Minut on kastettu Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen nimeen ja olen kasteessa pukeutunut päälleni Kristuksen, jonka minä uskon ja tunnustan Vapahtajakseni ja autuaaksitekijäkseni.”* Myöhemmät kristinopit puhuvat asiasta, joka on edelleen ikään kuin auki ja maistuu lievästi filosofialle. Suruttomuuteen ja syntiin langennut kristitty palaa kasteen armoon kuin tuhlaajapoika isänsä kotiin. Palaaminen ja johonkin uuteen pääseminen ovat pohjimmiltaan eri asioita. Suomen ev.lut. kirkko julkaisi v. 1999 uusimman katekismusversionsa.

Suomessa kuten joissakin muissa maissa Lutherin Vähä Katekismus, ”Enchiridion” ei välttynyt peukaloimisilta. Rippi ja synninpäästö siirrettiin vuoden 1893 katekismuksessa kasteen ja alttarin sakramentin välistä loppuun ikään kuin lisukkeeksi, vaikka kysymyksessä on niin suuri asia kuin Kristuksen asettama taivasten valtakunnan avaimien valta, jonka päästösällä kastettu kristitty alttarin eteen astuttuaan vastaanottaa Kristuksen ruumiin ja veren sakramenttia. Reformoidun uskonpuhdistuksen perintöä on sanan ”testamentti” vaihtaminen ”liittoon”, ”piispa” ”kaitsijaan”. Testamentti ja liitto ovat aivan eri asioita. Lähetysshiippakunnan uudessa katekismuksessa on epäaitoja peukalonjalkia korjattu alkuperäisiin muotoihin: rippi on

oikealla paikallaan kasteen ja alttarin sakramentin välissä, testamentti on testamentti ja piispa on piispa.

Miten syntinen pelastuu?

Martti Lutherin Vähä Katekismus siis tiivistää Raamatun niiltä osin, jotka koskevat Jumalan tahtoa, meidän pelastumistamme, oikeaa uskoa ja rukousta sekä oikeaa kristillistä elämää. Se ei tiivistä historiallisia kirjoja, profeettakirjoja ja muuta vastaavaa aineistoa vaan sen, mitä syntisen pelastumiseksi tarvitaan.

- | | |
|---|--|
| 1. Jumalan tahto: | Jumalan kymmenen käskyä |
| 2. Oikea, pelastava usko ja sen syntyminen: | Apostolinen uskontunnustus |
| 3. Oikea rukous: | Herran Jeesuksen opettama Isä meidän –rukous |
| 4. Pelastuksen vastaanottaminen: | Pyhän kasteen sakramentti |
| 5. Kasteen liittoon palaaminen: | Rippi ja synninpäästö |
| 6. Päivittäiset rukoukset | |
| 7. Kristityn paikka kirkossa, yhteiskunnassa, perheessä ja työelämässä: | Huoneentaulut |

Lutherin ”Enchiridionia” eli käsikirjaa seuraa Lähetyshiippakunnan katekismuksessa Svebiliuksen katekismuksen tapaan ”Vähän katekismuksen selitys”. Sen pohjana on amerikkalaisen Missouri-Synodin luterilaisen kirkon katekismuksen selitys, jota suomalaiset toimittajat ovat lievästi muokanneet ja ajankohtaistaneet. Selitys seuraa perinteistä kysymys – vastaus -kaavaa. Jokaisen vastauksen kohdalla on yksi tai useampi raamatunkohta osoittamassa lähdettä, josta opetus pulppuaa. Näin toteutuu luterilainen ”yksin Raamattu” (”sola Scriptura”) menetelmä.

Katekismuksen lopussa on luterilaisten tunnustuskirjojen päätunnus, Augsburgin tunnustus vuodelta 1530.

Martti Lutherin Vähällä Katekismuksella, Vähän Katekismuksen selityksellä ja Augsburgin tunnustuksella olemme luterilaisina kristittyinä hyvin varustetut elämän ja uskon taisteluihin. Emme turvaudu kirkolliskokousten päätöksiin ja paavien määräyksiin, kuten on laita Rooman kirkon katekismuksessa. Meidän katekismuksemme tiivistää meidän pelastumistamme ja kristillistä elämäämme varten sen, mitä Jumala puhuu Pyhässä Raamatussa.

Unio spiritualis – hirveä harhaoppi vai uskon syvin salaisuus?¹

Pastori, TT Martti Vaahtoranta

1. Ristillä merkitty vene

Sukuni veneessä oli *tutka*. Se on hieno laite. Merikortti kyllä näyttää paperilla, missä on matalaa ja kivikkoa, missä selvää vettä ja saaret. Jos kuitenkin sumu yllättää tai sade vie näkyvyyden, jos on pimeää tai auringon kilossa hankala hahmottaa edessä olevaa maisemaa, tutka auttaa. Se näyttää saarten ääriverivat, väylää osoittavat reimarit ja ainakin tutkanheijastimella varustetut veneet.

Ihan kaikkialle tutkan kuva ei kuitenkaan ulotu. Keskellä on antennin *katve*. Tai ainakin *Pauha III*:n tutkakuvassa oli siinä kohden pyöreä, harmaa, läpinäkymätön alue, jonka leikkasi pysty- ja vaakasuunnassa *risti*.

Ristillä merkittyyn näkymättömään keskiöön sijoittuivat itse vene ja sen matkustajat. Maisema näkyi, merimerkit havaittiin, mutta kulki-jat jäivät katveeseen. Se oli kuitenkin *ristillä merkitty*.

2. Unio personalis, unio sacramentalis, unio spiritualis

Olen nuoruudessani tutkinut *Johann Gerhardin* (1582–1637) kristillistä mystiikkaa. Gradulla aloitin ja väitöskirjalla jatkoin. Laadin siitä vuosi sitten suomennoksen, jota saa ostaa *Suomen teologisesta instituutista*.

Lähteisiin paneutumisen myötä tutkimukseni tarkentui ”Jumalan ja ihmisen yhdistymisen” ajatuksen ja sen paikan selvittämiseen Gerhardin teologiassa. Kirjan nimeen asti pääsi ”Jumalan kuvan uudistuminen ihmisessä”, ja siihen liittyen ja ikään kuin itsestään aihe laajeni koskemaan myös kysymystä vanhurskauttamisen ja pyhityk-

¹ Esitelmä pidettiin 31.10.2017 Koinonia-keskuksessa pidetyssä avoimessa teologisessa keskustelupäivässä, jonka teemana oli vanhurskauttaminen.

sen suhteesta luterilaisen ortodoksian suuren teologin ajattelussa. Sitä Gerhard käsittelee spesifisti, laajasti ja tarkasti analysoiden. *Unio* puolestaan esiintyy eri variantteina läpi koko Gerhardin tuotannon.

Se ei kuitenkaan ole kaikilta osin pohjia myöten analysoitavissa oleva ajatus. Gerhard nimittäin sanoo, että on kolme sellaista ”yhdistymistä”, joita ei voi loppuun asti tutkia: *unio personalis* eli jumalallisen ja inhimillisen luonnon persoonallinen yhdistyminen Kristuksessa, *unio sacramentalis* eli leivän ja viinin yhdistyminen Kristuksen ruumiin ja veren kanssa ja kolmantena *unio spiritualis* tai *unio mystica* eli Jumalan ja ihmisen yhdistyminen.

Kahdella ensimmäisellä *uniolla* on Gerhardin teologiassa tärkeä rooli Kristuksen toimittamaa sovituksen työtä pohdittaessa ja sitä yksittäiseen syntiseen sovellettaessa. *Hengellisen yhdistymisen* Gerhard liittää juuri *vanhurskauttamiseen*. Se ei siis ole sama asia kuin Kristuksen ja koko Pyhän Kolminaisuuden *asuminen uskovissa* eli *inhabitatio Dei in credentibus*, joka liittyy *pyhitykseen* ja Pyhän Hengen vaikuttamaan Jumalan *analogisen* kuvan vähittäiseen uudistumiseen ihmisessä. *Varsinaisella* tavalla ihminen on kuitenkin Jumalan kuva loogisesti *ennen* tätä muutosta eli itsessään syntisen ihmisen *vanhurskaassa suhteessa Jumalaan* – ja *unio spiritualis* liittyy juuri siihen.

3. Elämää suuremmat kysymykset

Puhutaan kuitenkin vaikeasti hahmotettavista asioista. Aikaa ja paikkaa transsendoiva oleminen liittyy ihmisen ja luomakunnan aika-avaruudelliseen todellisuuteen, ja kertakaikkinen liittyy prosessuaaliseen ilman, että kumpikaan muuttuu toisekseen. Pyhä Jumala ja paha ihminen kohtaavat, mutta ihminen ei tuhoudu, vaan hänet julistetaan pyhäksi, koska Pyhä on julistettu pahaksi, mutta samalla noussut - Hän, Jumalan ja Marian Poika - synnin ja kuoleman Voittajana uuteen kirkkauteen ja iloon.

Helpommaksi ei asiaa tee, että näillä kysymyksillä on vahvasti eksistentiaalinen ulottuvuus sellaiselle, joka tutkii kristillistä uskoa siitä osallisena eikä vain puolueettomana, ulkopuolisena tarkkailijana. Kysymys *uniosta* ja vanhurskauttamisesta voikin tulla lähelle tutkijan

oman olemisen keskeisiä kysymyksiä, sillä myös tieteellisin metodein edetessään teologi on usein äärettömän äärellä ja oman eksistenssinsä kantavia pilareita koettelemassa.

Sillä ei ole mitään ”vanhurskauttamista *sinänsä*”. On *Jumala*, joka vanhurskauttaa, ja *jumalaton*, joka vanhurskautetaan. Vanhurskauttamisessa on aina kyse *persoonien välisestä suhteesta*, myös silloin, kun puhutaan *koko maailman autuudesta*, sillä ei ihmisyyttä, ei ihmisluontoakaan ole irrallaan todellisista ihmisistä. Se on aina konkreettista, ei abstraktia.

Sen tähden tunnustan, ja minun pitää tunnustaa, että tutkimusaiheeni valikoitui Jumalan erikoisen johdatuksen ohella oman siihenastisen elämäkokemukseni ja siihen liittyvien elämää suurempien kysymysten perusteella. Sen tähden myös tästä artikkelista tulee minun, jo vanhan miehen retrospektiivinen *henkilökohtainen todistus*. En niinkään selvitä Johann Gerhardin näkemystä uskosta ja uniosta. Siitä olen kirjoittanut kirjan. Sen sijaan puhun siitä, kuinka asian elämäkokemukseni pohjalta itse näen, koen ja ymmärrän.

4. *Resignatio ad infernum*

Jumalan olemassaolo on minulle aina ollut vahvempi tosiasia kuin oma eksistenssini. Sen kysymyksen kanssa minun ei ole tarvinnut vaivata itseäni. Enemmän kuin tarpeeksi vaivattu olen kuitenkin ollut toisen kysymyksen kanssa: erään tunnetun kaimani tapaan etsin jo nuorena kristittynä vuosikausia *armollista Jumalaa*.

Oma tutkimusaiheeni liittyikin olennaisesti siihen, kuinka Hänet sitten lopulta löysin, tai paremminkin, kuinka *Hän* löysi minut.

Tosin Hän oli löytänyt minut jo kauan ennen sitä vaikeasti kuvattavaa hetkeä, jolloin vihdoinkin vailla minkäänlaisia selityksiä tai suojavaarustuksia jouduin toteamaan, että olisi yhdentekevää, kuolisinko nyt heti eli parikymppisenä vai vasta seitsemänkymmenen vuoden päästä. Niin tai näin, ja jos oikeus toteutuisi, joutuisin omasta syystäni, vain ja ainoastaan omasta, suuresta syystäni ikuisen kadotukseen.

Hyväksyin tämän ajatuksen. Hyväksyin sen täysin ja kokonaan. Se lienee ollut eräänlainen *resignatio ad infernum*. Irrotin otteeni, koska

minun oli pakko, ja putosin. Mutta mikä yllätys! En uponnutkaan helvetin syvyyksiin, niin kuin luulin ja niin kuin olisi oikein ollut. Putosin minua alhaalla odottavan Ristin Herran hyville, haavoitetuille käsivarsille.

5. Lain herätys

Elämäni oli sitä ennen jo vuosien ajan ollut jatkuvaa sydämen huutoa ja alituista armonpyyntöä. Olin kristityn kodin lapsi. Olin kasvanut kirkon penkissä ja Rauman ”esivitoslaisella” Nuortentalolla. En ollut koskaan tuhlaajapojan tavoin kääntänyt selkääni Isän kodille. Olin aina halunnut olla kristitty. En vain onnistunut siinä.

Niinpä rippikouluiän jälkeen olin vuosikaudet pelännyt Raamatua paria lausetta lukuun ottamatta niin paljon, etten lopulta pystynyt lukemaan sitä käytännössä lainkaan. Jokaisella sanallaan se tuomitsi minut, melkein jokaisella. Tai sitten se oli jotakin, mitä en ollenkaan ymmärtänyt.

Jumalanpalvelusyhteys minulta ei sen sijaan koskaan katkennut. Olin siinä mielessä aina *julistetun sanan* kuuluvilla, vaikka koinkin useimpien pappien puhuvan puutaheinää ja muutaman heistä saarnaavan säälimättömän kovaa lakia vain harvojen voidessa lohduttaa minua hädässäni.

Rippiäkään en osannut käyttää yhtä yritystä lukuun ottamatta. Ehtoollisella sen sijaan uskalsin käydä, vaikka koin senkin olleen väärin. Menin Herran pöytään kuin armonvaras vanhoillislestadiolaisten seuroihin.

Mitkään ”henkilökohtaiset ratkaisut” eivät minua myöskään auttaneet, vaikka niitä ahkerasti tarjottiin lääkkeeksi syntiin ja kaikkeen vaivaan. Minäkin tein niitä varmaan muutamia satoja, mutta syyllisyyteni ei siitä väistynyt, ei murhe eikä ahdistus. Olennaista omalle uskonkokemukselleni olikin jatkuvasti syvenevä vakuuttumiseni siitä, etten pystyisi millään omalla teollani millään tavalla auttamaan itseäni ulos siitä kuoleman kierteestä, jossa elin. Ja ”kuolemalla” tarkoitan sekä ajallista että iankaikkista kohtaloani.

Siinä ei ollut apua myöskään pääsääntöisesti epäonnistuneista yri-

tyksistäni omin voimin sovittaa ja hyvittää alati karttuvien syntieni taakkaa. Ne asiat, jotka näyttivät sulkevan tieni taivaaseen, olivat koko lailla isompia kuin se kuuluisa lapsuudessa varastettu viisipenninen, jota lähdettiin korkoineen palauttamaan sen oikealle omistajalle toiselle puolen Suomea. Toisaalta niitä pikkuasioitakin riitti enemmän kuin tarpeeksi.

6. Tornikokemus

Sitten kuitenkin tapahtui jotakin, mitä edellä lyhyesti kuvasin – eikä se sopinut yhteen minkään minulle silloin tutun kristittynä olemisen tai kristityksi tulemisen mallin kanssa. Se ei ollut *frankelaispietistinen* kääntymys. Ei siihen sopinut *Neljän hengellisen elämän tosiasian* kuva kristityksi tulemisesta. En myöskään *uskonut iloisesti, että kun olin kastettu, olin pelastettu*.

Niin – en lopulta pystynyt tekemään yhtään mitään, en enää edes *ratkaisua* ”hyväksyä” tai ”pyytää” Jeesus ”sydämeni Herraksi”. Mutta ei kokemukseni tainnut sopia myöskään siihen pelastusjärjestykseen, joka kuuluu normaaliin tunnustusluterilaiseen elämänkaareen. Se oli minulle outo. Tosin kyllä minullekin ”armo kirkastui”. Myöhemmin aloin ymmärtää myös, mitä oli ”kasteen armoliitto”. Olinpa ymmärtänyt sen vuosia aikaisemmin!

Mutta en minä silloin, nuorena, mikään tunnustuksellinen luterilainen ollut. Hyvä, kun uskalsin pitää itseäni kristittynä.

Ja niin siis oli ja niin kävi, että – toisin kuin kunnon luterilaisen pitäisi – koin *ensin* armon, anteeksiantamuksen ja osallisuuteni pelastuksesta tavalla, jota en oikein vieläkään osaa selittää enkä analysoida. Sen uskallan kertoa, että kokemukseni sisältönä oli Herra Jeesus ja vain Hän, ei itse kokemus.

Teologisesti merkittävää on myös, että kun putosin, en ollut kirkossa, en ehtoollisella, en Raamatun äärellä, en rukoukseen syventyneenä, vaan muistamani mukaan Turun Heikkilän kasarmin tuvassa aivan yksin ja tekemättä tai ajattelemta mitään erityistä, paitsi ehkä omaa tilaani ilman illuusioita mistään kauniimmasta ja paremmasta. Mutta juuri silloin ja siellä Herra Jeesus oli armollisena Vapahtajana

läsnä tavalla, jota on vaikea tai oikeastaan mahdotonta kuvata, mutta joka oli ja on äärimmäisen totta.

Vasta tämän *mystisen* tapahtuman jälkeen, mutta myös *välittömästi sen jälkeen*, löysin kokemukseni täsmällisen kuvauksen tai paremminkin sen perusteet P. Paavalin Roomalaiskirjeestä. Toistan siis vielä, etten ensin lukenut ja sitten kokenut, niin kuin Luther ja kunnon luterilaiset tekevät. En, vaan ensin koin ja vasta sitten luin tuon siunatun kirjeen lomalla Laivastosoitokunnasta yhden viikonlopun aikana suurella ilolla, innostuneena ja kiitollisena.

Se olikin ensimmäinen kerta siihenastisessa parikymmenvuotises-
sa elämässäni, kun jaksoin lukea Raamattua monta lukua kerrallaan. Nyt sana avautui! Mutta *ensin* oli Herra, joka otti minut syliinsä, kun putosin, ja *sitten vasta* Raamattu, joka kertoi minulle sanallisesti sen, mitä minulle oli sanattomasti tapahtunut.

En siis myöskään uskonut Jeesukseen ja Jumalan lahjavanhurskau-
teen Hänessä sen tähden, että Raamattu on Jumalan erehtymätön ilmoitus ja kertoo minulle Jeesuksesta ja Jumalan armosta Hänessä. Päinvastoin: löysin Jumalan rakkauden osoituksena Raamatun, *koska* Herra Jeesus *oli jo löytänyt* minut ja alkoi sitten *löytyä* kaikkialta Raamatusta.

7. Kasteen armoliitto

Toisaalta en ehkä sittenkään ollut harhaoppinen eikä kokemukseni väärä. Olinhan jo lapsena kastettu. Olihan Herra sanansa ja sakramenttiansa kautta ollut elämässäni läsnä myös ennen ”tornikokemu-
tani”. Armonvälineiden ja viime kädessä Raamatun sanan kautta olin oppinut tuntemaan Hänet, vaikka se sama sana näyttikin tuomitsevan minut ja Jumala vihassaan kääntävän lopullisesti selkänsä minulle.

Todellisuudessa Hän silloinkin katsoi Kristuksessa rakkaasti ja armahtuen minuun. Jotenkin ja jollakin tasolla sen myös tietämättäni tunsin ja tuntemattani tiesin silloinkin, kun mitään ulospääsyä mi-
hinkään suuntaan ei näyttänyt olevan ja leikin jopa elämäni lopetta-
misen ajatuksella. Silloinkin Herra kulki rinnallani syvimmän pimey-
teni keskellä.

Kokemus siitä oli keskeneräinen ja hauras. Lamaannuttava syyllisyys ei väistynyt minusta. Mutta ellei minua olisi silloinkin kannettu, en luultavasti olisi kirjoittamassa tätä puheenvuoroa, en ehkä elävien kirjoissa ollenkaan.

8. Älyllinen vakuuttuminen ei vakuuttanut

Minua ei siis auttanut pelkkä *tieto* siitä, että osana koko ihmiskuntaa olin Jumalan edessä sovitettu. Varmasti olin monta kertaa kuullut, että Jeesus oli kärsinyt kaikkien ihmisten kaikkien syntien rangaistuksen ihan viimeiseen asti, ja koska minäkin olin ihminen, tämä sijaissovitus jo logiikan perussääntöjenkin mukaan koski myös minua.

Minä en kuitenkaan osannut erottaa Herran Jeesuksen *sijaissovituksista* minun hyväkseni Hänen jumalinhimillisestä Persoonastaan enkä Hänen *armahtavasta katseestaan*. En osannut erottaa Kristuksen ristin työtä ja Hänen riemullista ylösnousemistaan historiallisina faktoina Hänen armollisesta läsnäolostaan. Ja silloin, nuorena, kokemus Jumalasta, joka vaikenee ja kääntää vihassa kasvonsa minusta pois, oli vahvempi kuin mahdollinen älyllinen vakuuttumiseni vanhurskauttamisen yhtälön oikeellisuudesta tai tahtoni ja tunteeni suostuminen siihen.

9. In ipsa fide Christus adest

Tässä välissä on kuitenkin huomattava, etten nyt, en millään muotoa halua kyseenalaistaa kenenkään muun kokemusta armon kirkastumisesta esimerkiksi juuri älyllisenä vakuuttumisena tai kertakaikkisen kääntymyksen seurauksena. Ja varmasti minun omanlaiseeni kokemukseen liittyy myös oma sielunrakenteeni ja – aivan niin – suoranainen psykopatologiani. Toisaalta myös Lutherin löydöissä heijastuu juuri hänenlaisensa ihmisen hätä, johon Jumala armossaan vastaa, vaikka kyse onkin aina vain yhdestä ja samasta armosta Kristuksessa, joka on sama eilen ja tänään ja iankaikkisesti.

Ehkä juuri tämän omanlaiseni armon kokemisen tähden luin kolme, neljä vuotta oman ”tornikokemukseni” jälkeen suurella ihastuksella Tuomo Mannerman kirjasen *In ipsa fide Christus adest*. En

ollut silloin kuullutkaan *osianderilaisuudesta*, vaikka olisihan minun koulutukseni siinä vaiheessa jo pitänyt. (Sen siitä sai, kun pelkäsi Tunnustuskirjoja, vaikka Raamattu olikin alkanut aueta.)

En myöskään huomannut kirjan yhtä kristologisesti ja soteriologisesti arveluttavaa lausetta. Siellä jossakin se varmasti edelleen on, mutten jaksanut kaivaa sitä esille tätä puheenvuoroa varten. Sanon vain, että on surullista, ettei professori Mannermaa lopuksikaan ottanut kantaa tätä lausetta koskevaan kritiikkiin! Nyt se on myöhäistä.

Minä näin kirjassa jotakin muuta. Näin, kuinka pelastava usko oli-
kin *Christo formata*, ei *caritate formata*. Näin siis Lutherin ajatelleen, että uskostani ei tee pelastavaa se, että se on ”rakkaudessa vaikuttavaa”, vaan *Kristus itse*, joka on *siinä läsnä*. Syntisestä ei tee autuasta Jumalan hänessä vaikuttama muutos, ei hänen uudistunut elämänsä, mutta ei myöskään usko sikäli, kuin se on Jumalan ihmisessä vaikuttama älyn ja tunteen habitus, kuten myöhemmin opin näkemään.

Sen sijaan, ja aivan niin kuin olin sen itse kokenut, *uskossa läsnäoleva Kristus itse* teki uskosta vanhurskauttavaa. Uskon yhdistymisessä Kristus kääri minut oman, puhtaanvalkoisen vaatteensa suojiin niin, ettei minusta, haisevasta ja likaisesta suttupytystä, näkynyt enää hius-
tupsuakaan sen ulkopuolella, kun Herrani ja Jumalani minun haisevaa saastaisuuttani pelkäämättä puristi minut lujasti itseään vasten. Ja se lämpö, joka sitten alkoi hiljalleen tunkeutua kylmettyneen ruumiini lävitse ja muuttaa minua, se oli itse Pyhä Henki.

10. Kauhea ja ihana Vuorisaarna

Tämä oli jotakin kokonaan muuta kuin kaikki se mahdollon ja yli-
voimainen, jota koin tai olin kokenut Herran minulta vaativan. Niin Hän teki varsinkin Vuorisaarnassaan. Se oli nuoruuteni päivinä hirveintä mitä tiesin.

Ennen kaikkea se sulki minulta vuosikausiksi lähes koko Raamatun siihen asti, että opin tunnistamaan siitä saman Herran, joka oli sanonut minulle suurimmankin hätäni hetkellä: ”Tulkaa minun tyköni kaikki työtätekeväiset ja raskautetut, niin minä annan teille levon” ja ”Rauhan minä jätän teille: minun rauhani - sen minä annan teille. En

minä anna teille, niinkuin maailma antaa. Älköön teidän sydämenne olko murheellinen älköönkä peljätkö“.

Tänään on toisin. Voisin sanoa, että niin kuin omassa tornikokemuksessani, niin nyt ja sitten myös Lutherin Galatalaiskirjeen laajempaa kommentaaria lukiessani löysin sanat sille, minkä olin kokenut. Sen tähden myös Vuorisaarna on jo kauan ollut suurenmoisinta, mitä tiedän. Senhän saarnasi ja myös *toteutti* sama Jeesus, jonka löysin ahdistukseni syvyydestä minut armahtavana ja minua rakastavana Herranani, oman ankaran lakinsa täydellisenä täyttäjänä.

Uskoni ei tosin vieläkään, ei ainakaan oman kokemukseni tasolla, ole *caritate formata*, vaan syntisen ansiotonta *osallisuutta Kristukseen* ja *Hänessä Hänen täytettyyn työhönsä*. Silti löydän nyttemmin Hänet kaikkialta kirjoitetusta sanasta. Lopulta myös koko Vanha testamentti alkoi aueta minulle, eivät ainoastaan nuoruuteni suosikit, Genesiksen ensimmäiset luvut ja ennen kaikkea Jobin ja Saarnaajan kirja. Ja yhä Kristus avaa sanassaan läsnä olevana niitä aarteita, jotka olivat minulle nuorena suljettu kirja tai käsittämättömän mosaiikin yksittäisiä paloja.

11. Kaksi vanhurskauttamisen mallia

Mistä siis oli lopulta kyse? Mitä yritin selvittää itselleni, kun lähdin tutkimaan Johann Gerhardin mystiikkaa? Ei minulla ollut tähtäimessä yliopistoura eikä mikään muukaan tohtorin titteliin välittömästi liittyvä tavoite. Ja nyt olen teologi enää oman maallisen toimeni ohella.

Voisikin sanoa, että tein tutkimusta henkeni kaupalla. Olin kirjaimellisesti elämäni perusteiden äärellä ja tiesin sen myös arvioidessani kriittisesti niitä löytöjä, joita tein. *Hermeneuttinen kehä* tuli käsitteenä ja käytännössä tutuksi. Juuri tunnistamalla oman henkisen ja hengellisen sidonnaisuuteni saatoin pyrkiä tutkimustulosteni objektiivisuuteen, kun lähdin tiedostaen ja tiedostamattani testaamaan hypoteesia, jonka oma elämäni oli siihen mennessä kirjoittanut. Oliko se Pyhän Hengen työtä vai kuvittelinko vain?

Näin pelastuksen asiassa kaksi mallia, jotka matkan varrella jatku-

vasti tarkentuivat. Oliko siis jumalattoman vanhurskauttaminen sitä, että Jumala alkaa *muuttaa* syntistä vuodattamalla tähän ennättävän ja vaikuttavan armonsa ja tekee näin ihmisestä kykenevän työskentelemään omalta osaltaan pelastuksensa hyväksi niin, että lopulta Jumala osin Kristuksen tähden, osin jumalallisen armon syntisessä vaikuttaman kilvoituksen perusteella voi julistaa tämän autuaaksi? Tämä oli ja on erityisesti roomalaiskatolisen vanhurskauttamisteologian malli.

Kaikuja siitä kuitenkin yllättäen kuullaan myös siellä, missä luterilaisen myöhäisortodoksian tapaan kiinnitetään huomio vanhurskauttamisen prosessin erilaisiin vaiheisiin nimenomaan ihmisessä tapahtuvina havaittavina ja koettavina muutoksina. Myöskään kynnyks viimeiseen asti eritellystä ”armonjärjestyksestä” ihmisen tahtoa painottavaan ja hänen kokemuksiaan korostavaan kääntymysoppiin ei ole niin korkea, kuin yhtäkkiä ajatellen voisi olettaa.

On myös vaikea nähdä, että jos empiirinen, psykologisesti määriteltävissä oleva usko erottaa pelastuvan kadotetuista, miksi tähän *usko*-kvaliteettiin ei sisältyisi myös alkavaa Jumalan ja ihmisten *rakastamista*. Eihän Jumalaan voi uskoa, ellei rakasta Häntä, eikä Jumalaa voi rakastaa, jos vihaa lähimmäistään. Mikä siis lopulta erottaa *pelkän uskon* ja *rakkaudessa vaikuttavan uskon* toisistaan, jos niistä *empiirisinä suureina* tehdään erottava tekijä luterilaisen ja esimerkiksi roomalaiskatolisen vanhurskauttamiskäsityksen välillä? Kummassakin on kyse ihmisen inherenteistä ominaisuuksista.

Toinen näkemäni vanhurskauttamisen malli lähti siitä, että *jumalattoman vanhurskauttaminen* on koetun ja empiirisesti havaittavan prosessin *lähtökohta* eikä sen tulos. Tämän mallin mukaan Jumala julistaa kokonaan jumalattoman yksin Kristuksen tähden ja Hänen toimittamansa sijaissovituksen perusteella kokonaan autuaaksi ja – vähintään loogisessa mielessä – ennen mitään positiivista, koettavaa muutosta syntisessä. Kaikki se, mikä siitä seuraa, on vanhurskauttamisen *seurausta*, ei sen *edellytys*.

Teologiani tarkentuessa ja Johann Gerhardin antamin askelmerkein eteenpäin kulkiessani etsin ehkä itsekään sitä huomaamattani vastausta myös kysymykseen, joka nousee omasta perustavanlaatui-

sesta kokemuksestani: millä tavalla Jumalan toimittama ehdottoman forenssinen vanhurskauttaminen, Kristuksen sijaissovituksen ja riemullisen voiton lukeminen kokonaan ansiottoman syntisen hyväksi vailla mitään perustaa edes niissä hyvissä muutoksissa, joita Jumala itse vaikuttaa ihmisessä – millä tavalla se voisi olla jotakin, mikä koskettaa ihmistä aivan tämän olemisen perusteita myöten vavisuttavalla ja järkyttävälläkin tavalla, mutta on silti radikaalilla tavalla jotakin kokonaan muuta kuin syntisessä tapahtunut muutos ja loogisesti ennen sitä, on muutos sitten tahtoa, tietämistä, tunnetta tai mystinen kokemus?

Voisiko siis vanhurskaaksi julistaminen olla syntisen näkökulmasta katsottuna ehdottoman edellytyksetöntä niin, ettei rakkaus, mutta ei myöskään Jumalan syntisessä vaikuttama psykologisesti määriteltävissä oleva usko *itsessään* loisi eroa pelastuvan ja pelastumattoman välille, vaan ero muodostuisi siitä Jumalan vaikuttamasta *tilasta*, joka loogisessa mielessä *edeltää sen tiedostamista*?

Ei edes syntisen uikutus Jumalan ihmisessä vaikuttamana psyykkisesti todennettavana kaipaavana uskona, jonka tuntee myös Johann Gerhard eivätkä vain körttiläiset, ei edes usko, joka huutaa ”auta minun epäuskoani”, itsessään erottaisi pelastuvaa niistä, jotka myös osana koko ihmiskuntaa sovitettiin ristillä, mutta jotka epäuskossa torjuvat sovituksen hedelmät, kun niitä tarjotaan. Tässä mallissa *kaikki* empiiriset muutokset ihmisessä olisivat *seurausta* siitä, ettei Taivaallinen Isä Kristuksen kertakaikkisella uhrilla koko ihmiskunnan syntien sovituksiksi ole ainoastaan luonut yksittäisen syntisen vanhurskauttamisen *edellytyksiä*, vaan *jo tehnyt* pelastavan työnsä myös ja *juuri tätä tiettyä ihmistä koskien* yhdistämällä hänet Pyhässä Hengessä Kristukseen ja Kristuksessa itseensä ja lukemalla Poikansa vanhurskauden juuri tämän syntisen hyväksi hänen mystisessä yhdistymisessään Kristukseen.

12. Armonvälinekristillisyyttä

Tämän mallin puolesta näyttäisi puhuvan se, minkä myös oma kokemukseni vahvisti ja minkä Gerhard lausuu julki - että *syntinen ihmi-*

nen ei voi millään pelastavalla tavalla olla välittömässä yhteydessä Jumalaan. Jumala on pyhässä olemuksessaan *ignis consumens, kuluttava tuli* syntistä kohtaan. Spiritualismin ja yleisuskonnollisen mystiikan tie oli siis suljettu pois. Jos sitä pitkin kuljetaan, löydetään kokonaan muuta kuin Kristuksessa armollinen Jumala.

Syntisen pelastava Jumalan kohtaaminen vaatii sen tähden *inkarnaatiota*, Jumalan ihmiseksi tulemistä. Niinpä *unio personalis* Kristuksessa koskee *sekä* vanhurskauttamisemme *juridista perustaa* eli Hänen pyhää syntymistään, elämäänsä ja sijaissovitustaan ristillä, *että* meidän mahdollisuuttamme tulla siitä osallisiksi pelastavassa Jumalan kohtaamisessa.

Tämä mahdollisuus edellyttää Jumalan Pojan ja ikuisen Sanan sitoutumista Jumalana ja ihmisenä inhimillisen eksistenssin ehtoihin, aikaan ja paikkaan tavalla, joka ei hävitä Jumalan ajattomuutta eikä paikattomuutta, mutta on silti todellista eikä vain kuviteltua tai vertauskuvallista. Sen tähden Kristus sitoutuu Jumalihmiseä armonvälineisiin, jotka ovat aikaan ja paikkaan sidotun ihmisen vastaanotettavissa: pelastushistorialliseen sanaan ja pyhiin sakramentteihin. Sillä tavoin pyhä, iankaikkinen Jumala voi lähestyä tuomionalaista syntistä tämän tuhoutumatta ja myös pukea Kristuksessa tämän omaan täydelliseen ansioonsa.

Niinpä, kun sananpalvelija saarnaa, hän ei vain kerro jostakin ajassa ja paikassa kaukana olevasta, ei opeta *laista* ja *evankeliumista*, vaan julistaa seurakuntansa keskellä läsnä olevan Kristuksen suulla *lakia* ja *evankeliumia* niin, ettei sana ole hänen omaansa, vaan Kristuksen, jota hän virassaan edustaa. Kastetta ei viime kädessä toimita kastepappi, vaan vedessä seisoo itse Herra Jeesus ja kastaa sanan voimasta veteen kätkeytyneellä Pyhällä Hengellä syntisen synnyttäen hänet uudesti pukiessaan hänen ylleen oman, puhtaan kastepukunsa ja näin vanhurskauttaen hänet omalla ”vieraalla vanhurskaudellaan”.

Myöskään pyhä ehtoollinen ei vain kuvaa kahden tuhannen vuoden takaisia tapahtumia, eikä se ole pelkkä ulkoinen merkki, joka ainoastaan vahvistaa jo muuten ja muualla syntyynyttä uskoa. Ehtoollisessa tullaan osallisiksi läsnä olevan Herran Jeesuksen todellisesta

ruumiista ja verestä *syntien anteeksiantamiseksi*, niin kuin Vähä Katekismus opettaa – ja se juuri, jos jokin, on vanhurskauttavan uskon ydin. ”Elämä ja autuus” sitten seuraavat ”syntien anteeksi saamista”, niin kuin pyhitys seuraa vanhurskauttamista.

Tosin ehtoolliselle saa osallistua vain ymmärtävässä iässä oleva ja uskoaan tunnustava kastettu. Siitä huolimatta, jos ehtoollinen ei lainkaan liittyisi syntisen vanhurskauttamiseen, miksi luterilaisuus, jonka mielestä Kirkko seisoo tai kaatuu oikean vanhurskauttamiskäsityksen kanssa, pitäisi niin härkäpäisesti kiinni reaaliapresenssistä?

13. Vanhurskauttaminen ja pyhitys kuuluvat yhteen

Samalla pyhä ehtoollinen sekä *iankaikkisen elämän lääkkeenä* että *maallisen vaelluksen voimavarana* alleviivaa *vanhurskauttamisen ja pyhityksen orgaanista yhteyttä*. Sitä olisikin vaikea selittää ilman vanhurskauttamisen ontis-persoonallista ulottuvuutta. Pyhitystä voisi pitää oppimisprosessina, jossa luetun ja kuullun sanan ohella ehtoollinen toimisi opetusmateriaalina ja motivoisi liikuttunutta ja kiitollista kilvoittelijaa hyvin töihin.

Pyhitystä voisi myös pitää vanhurskauttamisesta *erillisenä* Jumalan tekona, jonka ytimessä olisi Pyhä Henki Jumalan *uutena, toisena* lahjana niille, joissa Hän ensin olisi vaikuttanut järjen ja tahdon liikkeinä määrittyvän uskon. Mitään orgaanista yhteyttä niillä ei olisi. Pyhitys ei siis olisi uskon hedelmä, eikä se olisi vanhurskauttamisen välitön seuraus, vaan ne olisivat kaksi erillistä, toisistaan riippumatonta asiaa.

Asetelma on sen sijaan toisenlainen, jos jälleen kerran hengellisesä mielessä kaikkeni menettäneenä ja vailla mitään inhimillistä toivoa saan seistä toisten armonkerjäläisten kanssa alttarin äärellä, saan kuulla Jumalan sanat ”tämä on ... sinun edestäsi annettu ja vuodatettu”, saan tulla ruumiillisestikin osalliseksi Kristuksesta itsestään riippumatta siitä, kuinka hyvin sen ymmärrän ja kuinka vahvasti sen uskon. Saan tulla Kristuksen ruumiissa ja veressä osalliseksi Hänen ristin voitostaan, kun minussa itsessäni ei ole mitään, mihin tukeutuisin, ei niin varmaa ”tietämistä, tahtomista ja luottamusta”, että voisin heittäytyä niiden eli oman uskoni varaan ja vedota siihen tai edes Kir-

kon yhteiseen uskoon, kuten roomalaiskatolisessa ehtoollisliturgiassa tehdään.

Siinä tilanteessa on yksin Kristus. Niinpä myös minä saan paavalilaisittain asian ilmaisten ehtoollisella ”olla Kristuksessa”, niin kuin minut Häneen jo Kasteessani liitettiin ja Hänen vanhurskautensa vaatteella puettiin. Voin myös olla varma, että ”Kristus elää minussa” ja vaikuttaa Henkensä kautta koettua uskoa ja rakkautta silloinkin, kun en itse sitä näe. Kasteessani minut ja syntini hukutettiin, jotta nyt, yhdessä Kristuksen kanssa ylösnousseena, saisin palvella Häntä ja lähimmäisiäni.

14. Mitä kaikkea Jumala voi tehdä?

Vielä on palattava puheenvuoroni alkuun tai paremminkin omaan kokemukseeni parikymppisenä varusmiehenä. Kysyn, kuinka se oikeastaan sopii vai sopiiko se ollenkaan äsken piirtämääni ja loppujen lopuksi periluterilaiseen kuvaan Jumalasta, joka Kristuksessa lihaksi tulleen ja syntiemme Sovittajana lähestyy armonvälineissä meitä ja luo Pyhän Henkensä kautta uudeksi sen suhteen, joka ennen lankeemusta teki meistä Kolmiyhteisen *Jumalan kuvan*, sen, joka lankeemuksessa tuhoutui yhtäältä kokonaan, toisaalta turmeltuen lähes tuntemattomaksi.

Kuinka oman biografiani kannalta äärimmäisen merkittävä ”torni-kokemus” ja myös moni muu minut kesken syällisyyden, ahdistuksen ja pelon yllättänyt Kristuksen kohtaaminen keskellä tavallista arkea (ja tietysti pyhänä kirkossa, messussa) sopivat kuvaan Jumalasta, joka ulkonaisiin armonvälineisiin sitoutuneena tulee luoksemme ja pelastaa meidät? Kuinka oikeaan luterilaiseen armonvälinekristillisyyteen sopii Jumalan armokasvojen aivan yllättävä näkeminen Kristuksessa myös silloin, kun ei istuta kirkossa, ei rukoilla eikä lueta Raamattua, vaan joskus suorastaan pelätään sitä?

Samasta asiasta on ollut kyse niissä pohdintoissa, jotka ovat saaneet minut ensin hylkäämään kertomukset Jeesuksesta, joka ilmestyy muslimeille, mutta sittemmin muuttamaan näkemystäni. Kumpaa-kin tapausta taustoittavat teologisesti yhtäältä ajatus vastasyntyneenä

kastetun lapsen todellisesta uskosta, toisaalta oppi, jota luterilaisessa traditiassa ovat edustaneet ennen kaikkea juuri Martti Luther ja sitten ainakin Johann Gerhard, mutta jota koskien esimerkiksi Martin Chemnitz on ollut paljon varovaisempi, samoin Tunnustuskirjat, joissa hänen käsialansa näkyy.

Väitöskirjassani on muuan sen rakenteen kannalta tärkeä käsite. Puhun *union* edellytyksissä Jumalan Pojan, Herran Jeesuksen, Jumalan ja ihmisen *persoonallisesta läsnäolosta* erotuksena Hänen *sakramentaalisesta läsnäolostaan*. Kaikkialla, missä Kristus on sakramentaalisesti läsnä, Hän on myös persoonallisesti, mutta kaikkialla, missä Hän on tai voi olla persoonallisesti läsnä, Hän ei välttämättä ole sitä sakramentaalisesti.

Persoonallisesti Herra Jeesus voi ihmisenä ja Jumalana ”erottamatta ja sekoittamatta” olla läsnä missä ja milloin tahansa ja myös oman tahdonsa mukaan ilmoittaen itsensä ohi ihmisen aistihavaintojen, mutta silti todellisenä ihmisenä ja Jumalana. Hän on juuri se Jeesus, ihmiseksi tullut Jumala, joka opitaan tuntemaan vain Raamatusta, mutta joka voi kohdata ihmisen myös silloin, kun tämä ei lue Raamattua ja jopa silloin, kun tämä ei ole koskaan lukenut Raamattua.

Me tiedämme, että Herra Jeesus voi kasteen veteen sitoutuneena uskon kautta pelastaa vastasyntyneen lapsen, vaikka tämä itse ei ymmärrä tapahtumasta yhtään mitään, tuskin tiedostaa edes olevansa olemassa. Mistään ”tietämisestä, suostumisesta ja luottamuksesta” sanan psykologisessa mielessä ei voi olla puhuttakaan. On vain sen Jumalan pelastava läsnäolo, joka omassa, paljaassa olemuksessaan tuhoaisi vastasyntyneen, mutta joka Kristuksessa ihmisyyteen sitoutuneena voi kaikkine ansioineen lähestyä tätä, nostaa vauvan hukuttavasta vedestä syliinsä ja kääriä hänet omaan, lämpimään ja puhtaaseen vaatteeseensa ja painaa hänet rintaansa vasten.

Jumalihmisenä Herra Jeesus ei kuitenkaan ole sidottu edes kasteeseen paikkana, jossa Hänet voi kohdata ymmärrystä edeltävällä tavalla. Me olemme sidotut armonvälineisiin, ei Hän. Hyvänä esimerkkinä tästä on pyhä Paavali, joka ennen erästä hänen elämänsä ratkaisevasti muuttavaa kohtaamista Damaskon tiellä oli nimeltään Saul.

Sen tähden Herra Jeesus voi halutessaan ilmestyä myös muslimille, missä tämä sitten onkin ja ehkä vailla mitään muuta tietoa Hänestä kuin se, mitä Koraani Marian Pojasta opettaa. On ehkä perimätieto Jeesuksesta erityisenä opettajana ja uskonnollisena esikuvana, mutta ei missään tapauksessa Ristin Herrana, joka on *Jumalan* ja Marian Poika. Silti Hän voi jumalinhimillisenä Persoonana pelastavalla tavalla kohdata ihmispersonan, jos Hän näkee sen hyväksi, vaikka ihmisellä itsellään ei ole lupaa eikä myöskään edellytyksiä etsiä Häntä mistään muualta kuin armonvälineistä ja uskovien parista.

Ja – totta kai – pyhä kaste uudestisyntymisen sakramenttina ja toteutumispaiikkana kuuluu erottamattomasti tähän kohtaamiseen. Jos Kristuksen kohtaaminen ei johda kasteelle, niin kuin se johti Saulus Tarsolaisen ja niin kuin se meidän päivinämme ja silmiemme alla on johtanut monen muslimin, ei ehkä olekaan kohdattu Kristusta tai ollaan vaarassa menettää Hänet saman tien.

15. Me Kristuksessa, Kristus meissä

Mutta varmasti se oli Jeesus, joka otti minut silloin kerran ja monen monta muutakin kertaa odottamatta ja yllättäen syliinsä. Sen tähden Hän nytkin on koko ajan, taukoamatta läsnä sinunkin, Hänen kuolemaansa ja ylösnousemukseensa kastetun elämässä myös silloin, kun et ole kirkossa tai et lue Raamattua, ellet torju luotasi Häntä, joka sinua kutsuu ja pitää sinusta huolen. Sen tähdenhän Katekismuksessa kin sanotaan, että Pyhä Henki antaa *joka päivä kaikki synnit runsain määrin anteeksi* eikä siis vain ripissä kerran viikossa tai harvemmin, vaan uskon kautta joka hetki. Sillä Hän on Kristuksen Henki, armon ja rakkauden Henki, joka liittää sinut Kristukseen ja Kristuksessa Isään – ja vain vanhurskautettu ihminen voi olla elävässä, pelastavassa yhteydessä Jumalaan.

Sen tähden voi elämäsi olla *elämää Kristuksessa* niin, että pelastava suhde Häneen on koko ajan olemassa jopa silloin, kun nukut, ja vielä silloin, kun kuljet kaiken, ehkä oman nimesikin unohtaneena kohti ajallista kuolemaasi. Mutta yhtä totta on, että niin kuin minä heti oman mystisen kokemukseni jälkeen tartuin Raamattuun ja löysin

sieltä sen, mitä olin kokenut, niin on myös meidän pidettävä huolta siitä, että uskon side säilyy ja Pyhän Hengen kanava meidän ja Jeesuksen välillä pysyy avoimena, vailla karttuvaa katumatonta syntiiä niin, ettei se kerryttyään kanavan seinämille lopulta tuki sitä kokonaan, jolloin syntistä ja Kristusta yhdistävä pelastavan uskon side irtaantuu ja kuolee pois. Emme voi pitää uskostamme millään muulla tavalla huolta, kuin ruokkien rukoustamme ulkonaisella sanalla ja pyhillä sakramenteilla, katumuksella ja parannuksella, synninpäästöllä ja evankeliumilla ja tietenkin Herran pöydän valtavilla antimilla, mutta myös pyhään yhteydellä – että tultuamme kerran puetuiksi Kristukseen myös *pysyisimme Hänessä ja Hän meissä*.

Siitä, juuri siitä on kysymys luterilaisen teologian käsityksessä ihmisen ja Jumalan yhdistymisestä hengellisessä, salatussa *uniossa*, siinä, jota seuraa Jumalan itsensä asettuminen asumaan uskon kautta vanhurskautetun syntisen sydämeen. Sitä olen tässä halunnut kuvata. Mutta vaikka kuvan keskus jäisi sittenkin epäselväksi, vaikka siinä olisi suorastaan läpinäkymätön ympyrä, kuten alussa kertomassani tutkassa - siinä on silti vene, Kristuksen kirkko, ja sen matkustajat, uskovat kastetut, jotka on *ristitty*, merkitty Kristuksen pyhällä Ristillä.

Rajatun ehtoolliskäytännön avoimuudesta ja avoimen ehtoolliskäytännön rajallisuudesta

Pastori, TT Jari Kekäle

Ehtoollisvieraanvaraisuus sekä avoin ja rajattu ehtoolliskäytäntö ovat jälleen erilaisilla tapeteilla. Ystäväni helluntaiseurakunnasta kertoi, että heidän seurakunnassaan on siirrytty täysin avoimeen ehtoolliskäytäntöön. Se tarkoittaa luopumista rajatusta käytännöstä, jossa vain seurakuntaan tai samaan kirkkokuntaan ja tunnustukseen (ellei muutakin ole sovittu) kuuluvat voivat lähtökohtaisesti nauttia yhdessä ehtoollista. Piispainkokous Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa kuuluu miettivän samaa teemaa periaatteen ja hallinnollisen elämän tasolla. Paikallisissa luterilaisissa seurakunnissahan on eletty jo vähintäänkin viimeiset vuosikymmenet täysin avoimen käytännön mukaisesti: Kaikki saavat tulla ja keneltäkään ei kysytä mitään, eikä heitä myöskään ohjeisteta mitenkään tai mihinkään. Kirkkolain virallinen käytäntö on kuollut kirjain. Kenellekään ei kerrota sitä, että oikeasti ja virallisella tasolla Suomen evankelis-luterilaisen kirkon ehtoolliskäytäntö on vanhastaan ollut ja on yhä edelleen avoin rajattu – eikä siis kaikille täysin avoin.

Tämä uutinen voikin tuntua siksi monille hankalalta ymmärtää. Monilla ihmisillä ehtoolliskäytännöistä puhuminen herättää pelon ulossulkemisesta tai mielivaltaisesta kontrollista. Ehtoolliselle meneminen mielletään nykyään, kuten uskonto muutenkin, vain minun ja Jumalan väliseksi jutuksi, johon kukaan muu ei saa tulla väliin sorkkimaan. Useimpien intuitiivinen yksilön näkökulmasta nouseva logiikka menee näin. Jos kaikki on armoa, miksi pystytetään raja-aitoja eri tavoin uskovien välille? Jos kaikki on armoa, eikö ehtoolliselle tulelemisesta vanhassa avoimessa rajatussa käytännössä tule uusi suoritus, pitäisi kyetä ylittämään rima, vaikka Kristuksessahan kaikki rimat on jo ylitetty ja voitettu? Kaikki hyväksytään armossa, eikä keneltäkään kysytä tai vaadita enää mitään? Näistä nopeista intuitiivisista arvioista huolimatta tai ehkä juuri niiden tähden, olisi kuitenkin syytä poh-

tia kummankin tarjolla olevan maiseman olemusta vielä kertaalleen. Tämä olisi hyvä tehdä aiheeseen liittyvästä pelosta huolimatta. Jos vanhan käytännön mieltä haluaa ymmärtää, tulee vaihtaa perspektiiviä ja yrittää kuunnella asiaa sen omasta maailmasta katsoen. Ehkäpä näin pelotkin voivat laantua? Ehtoolliskäytäntöjä tulee miettiä lyhyen tähtäimen näkökulman sijaan myös yhteisön pitkän tähtäimen kehityksen näkökulmasta. Pitää kysyä rauhassa: Mikä on tuon vanhan käytännön logiikka ja miten se vastaa siihen kohdistettuihin rajoittuneisuuden syytöksiin ja epäilyihin? Kysymys voidaan muotoilla myös näin: Onko täysin avoin käytäntö sittenkään niin avointa ja avoin rajattu rajoittunutta? Vai onko sittenkin avoin rajattu avointa ja täysin avoin rajoittunutta?

Rajatun ehtoolliskäytännön avoimuudesta

1. Sentähden, kun meillä on tämä virka sen laupeuden mukaan, joka on osaksemme tullut, me emme lannistu, 2. vaan olemme hyljänneet kaikki häpeälliset salatiet, niin ettemme vaella kavaluudessa emmekä väärennä Jumalan sanaa, vaan julkituomalla totuuden me suositamme itseämme jokaisen ihmisen omalletunnolle Jumalan edessä. (2. Kor. 4:1-2)

Paavali puhuu korinttilaisille klassisen avoimen rajaavan ehtoolliskäytännön(kin) perustasta sanoessaan, että apostolien puhe ei nouse kavaluudesta, vaan Jumalan sanan totuuden julkituomisesta, joka on varsinainen Kristuksen kirkon suositus ihmisten omilletunnoille Jumalan edessä. Lähtökohtana ei siis ole se, mikä sopii hallitsijalle, mikä menee kaupaksi, mikä on helppoa tai ihmisten mielenmukaista. Mikään näistä edellä mainituista ei syvimmältään ole avointa tai avoimuuden mukaista kristillisessä kirkossa. Niillä voi toki olla avoimuuden maine ihmisten mielissä tai julkisessa keskustelussa tai mediassa, mutta Paavalin kriteeristön mukaista avoimuutta ne eivät edusta, vaan pikemminkin tämän maailman alkeisvoimia. Kirkko ei seiso (tai kaadu) syvimmiltään ihmisten, vaan nimenomaan Jumalan edessä. Jumalan eteen se myös (ehtoollis)kutsussaan on tahtonut ihmisiä klassisesti viedä. Vain Jumalan edessä ja Jumalan sanaan sidottuna omatunto voi toimia oikeassa merkityksessä. Jos omatunto

ja kirkko irrotetaan Jumalan sanasta ja molemmat viedään ihmisten eteen ja sidotaan heihin tai ajan ääniin, kumpainenkin muuttuu ja turmeltuu. Avoimuus raamatussa nousee siis avoimesta Raamatusta ja sen opetuksesta. Jos avoin Raamattu rajaa jotain, se on syvimmältään kristitylle ja kaikille parhaaksi ja tämä täytyisi kyetä kertomaan avoimesti myös kaikille, vaikka onkin toki inhimillisesti ja psykologisesti vaikeaa vastustaa ympäröivän maailman ja sen enemmistön ääntä. Kaikki ongelmat eivät toki tällä perusmaiseman kirkastamisella ratkea, mutta ilman sitä mitään selvyyttä ei ole tarjolla. Mitä sitten tarkoittaa Paavalin puhe raja-aitojen kaatamisesta?

11 Muistakaa sentähden, että te ennen, te lihanne puolesta pakanat, jotka olette saaneet ympärileikkaamattomien nimen niiltä, joita, lihaan käsillä tehdyn ympärileikkauksen mukaisesti, sanotaan ympärileikatuiksi -

12 että te siihen aikaan olitte ilman Kristusta, olitte vailla Israelin kansalaisoikeutta ja vieraat lupauksen liitoille, ilman toivoa ja ilman Jumalaa maailmassa;

13 mutta nyt, kun olette Kristuksessa Jeesuksessa, olette te, jotka ennen olitte kaukana, päässeet lähelle Kristuksen veressä.

14 Sillä hän on meidän rauhamme, hän, joka teki molemmat yhdeksi ja purki erottavan väliseinän, nimittäin vihollisuuden,

15 kun hän omassa lihassaan teki tehottomaksi käskyjen lain säädöksiensä, luodakseen itsessään nuo kaksi yhdeksi uudeksi ihmiseksi, tehden rauhan,

16 ja yhdessä ruumiissa sovittaakseen molemmat Jumalan kanssa ristin kautta, kuolettaen itsensä kautta vihollisuuden.

17 Ja hän tuli ja julisti rauhaa teille, jotka kaukana olitte, ja rauhaa niille, jotka lähellä olivat;

18 sillä hänen kauttansa on meillä molemmilla pääsy yhdessä Hengessä Isän tykö.

19 Niin ette siis enää ole vieraita ettekä muukalaisia, vaan te olette pyhien kansalaisia ja Jumalan perhettä,

20 apostolien ja profeettain perustukselle rakennettuja, kulmakivenä itse Kristus Jeesus,

21 jossa koko rakennus liittyy yhteen ja kasvaa pyhäksi temppeliksi Herrassa;

22 ja hänessä tekin yhdessä muitten kanssa rakennutte Jumalan asumukseksi Hengessä. (Ef. 2:11—20)

Kun Raamattu Paavalin suulla opettaa näin voimakkaasti ja selkeästi Kristusta lain täyttymyksenä ja loppuna ja samalla korostaa myös erottavien väliseinien purkamista juutalaisten ja pakanoiden väliltä, herää kysymys. Eikö hän siis ole myös erottavien väliseinien ja raja-aitojen purkaja Kristittyjen ja kirkkojen väliltä? Eikö siis ehtoollispyö-dänkin tältä pohjalta pitäisi olla kaikille avoin teologisiin ajatuksiin tai elämän vaellukseen katsomatta? Eikö siis kaikki rajaaminen ole Kristuksen kumoamaa rajoittuneisuutta, joka pitää rajata pois?

Ei lukollinen ovi talossa tarkoita tietenkään sitä, ettei kukaan oven ja siinä olevan lukon tähden voi enää päästä sisälle taloon. Useim-milla meillä on lukolliset ovet ja silti talossa käy sekä perheväkeä että vieraita ilman että kukaan asiasta enempää ahdistuu. Väittäisin, että suurempi ahdistus seuraa siitä, että lukollinen ovi poistetaan talosta ja yritetään sitten leikkiä kaikille avointa ja turvallista elämää. Kris-tuksen täyttymyksessä meillä kaikilla todellakin on pääsy Isän tykö. Tämä on toteutunut klassisesti kuitenkin juuri siinä, että kirkko on halunnut pysyä ja seistä apostolien ja profeettojen perustuksella Kris-tuksessa eikä missä tahansa maailman turuilla ja toreilla tai kullois-tenkin virtausten vaatimilla pidäkkeettömillä aukioilla. Vain aposto-lien ja profeettojen perustuksella Kristuksessa kaikilla kristityillä on ollut yhdessä Hengessä pääsy Isän luo. Näin ovat kautta vuosisatojen kirkot ja kristityt yhdessä uskoneet ja juuri siksi myös kirkoissa on ollut lukollinen ovi. Ei siksi, ettei kukaan tulisi Kristuksen yhteyteen, vaan siksi, että elämme langenneessa maailmassa, jossa kaikenlainen uskominen ja eläminen ei saisi pesiä pöydästä elämän käytän-nöiksi kirkossa. Kirkko on uskonut, että Jeesus on totuus ja Jumalan sanan ilmoitus on hänessä myös totta. Siksi klassinen (avoin, mutta rajaava) ehtoolliskäytäntö ei ole koskaan voinut ekumeenisesta ystä-vällisyyteen pyrkimisestä huolimatta olla täysin avoin. Ehtoollinen ei ole pelkkä yksilön ja Jumalan välinen juttu, josta yksilö täysin oman halunsa mukaan päättää, kuten hampurilaisen valinnasta McDonal-dilla. Kirkossa kuten yhteiskunnassakin se, mitä yksilöt tekevät tai jät-tävät tekemättä, vaikuttaa aina myös toisiin ja kokonaisuuteen. Siksi ehtoollinen on ollut vain rajatusti avoin niin kunkin kirkon yksilöi-

den suhteen kuin eri kirkkokuntien edustajien välilläkin.

Kysymys ei tällöin ole siitä, etteikö kaikilla olisi vapaa pääsy Kristuksen yhteyteen, vaan siitä, että kaikilla on ja tulee olla myös avoin ja vapaa pääsy sen tietämiseen ja omistamiseen kuka Kristus on ja mitä vapaus hänessä tarkoittaa. Vapaus Kristukseen ja Kristuksessa ei merkitse vapautta Jumalan sanan totuudesta, vaan vapautta Jumalan sanan totuuteen, kuten edellä korinttilaiskirjeestä näimme.

Täysin avoimen ehtoolliskäytännön rajallisuudesta

Jumalan sanalla on sekä opilliset että eettiset ulottuvuutensa, johon se Kristuksessa meitä kutsuu. Tästä syystä riittävää opillista yksimielisyyttä on niin kirkkokuntien kesken kuin niiden sisälläkin toisaalta etsitty ja toisaalta edellytetty. Vastaavasti määrättyä kristillistä elämäntapaa eettisissä asioissa on yhdessä etsitty ja vaadittu kaikissa klassisissa kirkkoissa ja aika pitkään myös useimmissa myöhemmissäkin reformaation jälkeisissä kirkkoissa. Kaikki tämä on sitten nimenomaan konkretisoitunut tavalla tai toisella juuri ehtoollispöydässä ja sen käytännöissä. Ehtoollispöytä on voitu sulkea ja ehtoollinen evätä opillisten tai elämän vaellukseen liittyvien eettisten syiden tähden yksilöiltä tai ehtoollisyhteys katkaista kirkkojen väliltä. Tässä ole ollut ennen viimeisiä vuosikymmeniä mitään erityisen kummallista.

Annan esimerkin molemmista. Suomen Raamattuopistolla Kainiaisissa on ollut tapana viettää teologisia opintopäiviä ja sinne myös yleensä kutsutaan arvovaltaisia teologisia vieraita. Yhtenä perinteisenä osana ohjelmaa noilla päivillä on ollut myös piispan johdolla suoritettu ehtoollisen vietto jonkin päivän tai päivien päätteeksi. Jonain vuonna 1990-luvulla ulkomaiseksi vieraaksi oli kutsuttu amerikkalainen baptisti professori D.A. Carson. Samoilla päivillä piispoista vieraana oli myös Helsingin piispa Eero Huovinen. Kun sitten tapahtumaan liittyvää ehtoollismessua oltiin valmistelemassa, joku järjestävistä papeista kysyi piispalta, voisiko myös amerikkalaisen vieraan kutsua ehtoollispöytänsä. Kysymys oli sikäli psykologisesti ymmärrettävä, että professori Carson oli postmodernismia käsittelevissä luennoissaan puolustanut voimakkaasti Raamatun merkitystä ja

kristinuskon perustotuuksia tavalla, joka oli varmaan tehnyt myönteisen vaikutuksen moniin paikalla olleisiin kuulijoihin. Eero Huovinen kuitenkin vastasi asiaan rauhallisella ja ystävällisellä tyyllillään esittämällä vastakysymyksen, jonka ajatus oli tämä: Meidän kirkollammehan ei taida olla ehtoollisyhteyttä baptistien kanssa? Carson ei siis tullut ehtoolliselle.

Eettisestä elämänvaellukseen liittyvästä rajaavasta kannanotosta puhuttelevan esimerkin antoi puolestaan nykyinen katolisen kirkon Paavi Franciscus, joka saarnatessaan ulkoilmamessussa Italiassa paitsi julkisesti tuomitsi mafian julmat teot, myös sanoi, että mafian jäsenillä ja sen kanssa veljeilevillä (maallikoilla tai papeilla) ei ole asiaa ehtoollispöytään katolisessa kirkossa (vanhan teologisen kielen mukaisesti Franciscus sanoi: heidät kiroaa katolinen kirkko).

Paradoksaalisesti ehkä näistä esimerkeistä jälkimmäinen on monille helpompi ymmärtää ja hyväksyä. Mafian ja katolisen kirkon suhteita käsittelevän ohjelman puitteissakin juuri tällaista sitovaa ja rajaavaa kantaa selvästi odotettiin ja edellytettiin. Sen sijaan ”kaikki saavat tulla ja myös elää miten tahtovat” ehtoolliskäytännön roomalaiskatoliset soveltajat tuomittiin sorron ja väkivallan mahdollistajina ja kaikkien mafian murhaamien pappien ja kristittyjen pettäjinä.

Jälkimmäisen esimerkin kautta on ehkä myös helpompi yrittää ajatella avoimen rajatun ehtoolliskäytännön mieltä ja täysin avoimen ehtoolliskäytännön rajallisuutta. Kolmannen valtakunnan keskellä elänyt ja kuollut luterilainen teologi Dietrich Bonhoeffer esitti ajatuksen, että kirkko, joka menettää kyvyn sitoa (vanhassa kirkollisessa kielenkäytössä on tässä sana kirota), menettää myös kyvyn päästää (siunata). Lukollisella ovella ja avaimilla on kaksi tehtävää: Sulkea ja avata. Molemmat ovat tärkeitä. Vain toisen kanssa mikään talo ei voi pärjätä pitkällä juoksulla. Jos yrittää selvitä pelkällä avaamisella tai poistaa lukolliset ovet kokonaan on ennen pitkää vaikeuksissa, joista ei voi selvitä. Näinhän katolinen kirkkokin Italiassa oli joutunut hankaluuksiin, kun jotkut papit ovat aikojen saatossa yrittäneet selvitä pelkän päästöavaimen kanssa suhteessa ”hurskaksiin” mafian jäseniin. Syntien anteeksiantamus oli julistettu, mutta elämäntapamuutosta eli

mafiasta irtautumista ei ollut vaadittu.

Dokumentin opetus, kuten myös moderniin lasten kasvatukseen liittyvän keskustelun opetus on ollut, että rakkaus ja rajat eivät sulje toisiaan pois, vaan päinvastoin tarvitsevat toisiaan. Talo ilman lukolista ovea ei ole mitenkään mielekäs idea. Se, mikä pätee tavallisiin perheisiin, pätee myös Jumalan perheeseen. Jos väärinkäytöksiin ei rajaamalla puututa, ongelmiin joutuvat ennemmin tai myöhemmin sekä yksilöt että kirkko yhteisönä. Häpeällisille salateille hylätään tällöin yksilöt, jotka oppivat, että armo antaa luvan ja siunauksen heidän epämoraaliselle elämäntavalleen. Vastaavasti turmioon joutuu myös se kirkko yhteisönä, joka tämän (oman) luvan ja siunauksen suoraan tai epäsuorasti antaa. Kirkko tuhoaa ja korruptoi itsensä, kun se ei hylkää häpeällisiä salateitä, vaan sallii ne. Jos kirkko ei hylkää häpeällisiä salateitä, se sen sijaan hylkää Jumalan sanan totuuden ja lakkaa suosittamasta sitä ihmisten omille tunnoille.

Vaikka ”kaikki käy, koska armo”-strategia voisi lyhyellä tähtäimellä ja yksilön perspektiivillä olla mukava ja menestyksellinen, on se lopulta aina tuhoisa yhteisön ja kirkon opin kannalta. Jumalan sana nimittäin korvautuu tällä tiellä jollain muulla. Tämän vanhan tarinan voi lukea Lutherin mukaan jo lankeemuskertomuksesta. Langettaessaan ihmiset Perkele ensin toki liittyy näennäisesti Jumalan sanaan, mutta se tekee sen vain voidakseen seuraavaksi kyseenalaistaa Jumalan sanan. Perkele taas kyseenalaistaa Jumalan sanan nimenomaan voidakseen kumota sen. Kaiken tämän päämääränä on, että Perkele kumottuaan Jumalan oman sanan (ette suinkaan kuole) voi korvata sen lopulta omalla sanallaan (vaan Jumala tietää, että sinä päivänä kun te syötte siitä, te tulette niin kuin Jumala tietämään hyvän ja pahan).

Vaihtoehtona lankeemuksen tielle klassinen kristillinen ja luterilainen opetus on korostanut sanaa ja sakramenttia ja näiden yhteyttä. Tärkeää on tosiaankin ollut, että näiden yhteyttä toisiinsa ei saa katkaista tai hämärtää. Luterilaisissa kirkoissa tämä näkyy myös tai ehkä monin paikoin enää vain siinä, että ulkonaisesti alttari ja saarnastuoli on sijoitettu tasapainoon kirkkoarkkitehtuurissa. Tilan viesti on selvä: Molemmat kuuluvat yhteen ja tarvitsevat toisiaan. Ei ole alttaria

(ehtoollista) ilman saarnastuolia (Jumalan sanan opetus), eikä toisinpäin. Tämä on konkretisoitunut myös vanhassa avoimessa, mutta rajatussa ehtoolliskäytännössä. Jumalan sana avaa, rajaa ja tarvittaessa sulkee ehtoollisen. Ehtoollinen avautuu ja rajautuu Jumalan sanasta ja sanaan. Näiden yhteyttä ei saisi katkaista, mutta juuri tämän siirtymä täysin avoimeen ehtoolliskäytäntöön vääjäämättömästi pitkällä juoksulla tekee. Sana eli Pää (sana tulee suusta eli päästä) ja Sakramentti (kaste yhdeksi ruumiiksi sekä osallisuus Kristuksen ruumiiseen ja vereen ehtoollisessa) eli Kristuksen ruumis tarvitsevat toisiaan. Kun molemmat ovat oikein ja oikeassa suhteessa toisiinsa, koko Kristus on läsnä seurakunnan keskellä. Päästä ei saa irrottaa ruumiista puhuvaksi pääksi vailla kehoa, kuten joissakin reformaation jälkeisissä uskon-suunnissa on tehty. Mutta yhtä väärin on leikata pää irti ja jättää se messun ulkopuolelle, etteivät ”yhteys”, evankelointi tai uskonnolliset markkinat vaan häiriytyisi Jumalan sanan puhumisen ja noudattamisen takia.

Saman asian voi sanoa myös toista kuvaa käyttäen. Kristillinen usko ja luterilaisuus on kuin juna ja raiteet. Juna tarvitsee kulkeakseen kaksi kiskoa, jotka on kytketty aivan tietyllä tavalla ja leveydellä, junan muuttumattomalla leveydellä, toisiinsa ja jotka kulkevat aina ja jatkuvasti samaan suuntaan tällä etukäteen ja yhdessä määritellyllä tavalla. Kahden raiteen täytyy siis seurata koko ajan ja jatkuvasti toisiaan, kulkea samaan suuntaan ja säilyttää suhteensa toisiinsa. Vaikka tuntuisi kuinka hienolta, innovatiiviselta ja vapaalta ajatukselta, että ”hei pakkoko molempien kiskojen on yhdessä mennä samaan suuntaan ainakaan koko ajan”, niin se nyt vaan ei ole niin nerokas idea kuin voisi joskus tuntua. Jumalan sana ja sakramentit on Raamatussa kytketty toisiinsa aivan tietyllä kristologisella tavalla. Kastaminen ja opettaminen (kastakaa ja opettakaa heitä pitämään kaikki...) ja ehtoollinen ja sen opettaminen, mikä eli kuka ja miten ehtoollisessa on, kulkevat kristillisessä uskossa toisiinsa kytkettyinä kuin junan raiteet. Ja näin on hyvää ja ystävällistä, koska vain näin Gospel-train eli evankeliumi juna voi kulkea ja pysyä raiteillaan.

Täysin vapaa tai epäselvä, useinhan nämä ovat yksi ja sama asia,

ehtoolliskäytäntö taas on epäystävällinen ja erittäin vaarallinen. Se ei tätä ilmiselvää junan kulkemisen peruslogiikkaa tunnusta, vaan vähättelee sitä. Kuten raideleveyksiä, myös tunnustuksia on toki erilaisia. Silti vain saman raideleveyden junilla voi ajaa samoja kiskoja turvalisesti ja raiteilla pysyen. Raideleveyden muuttaminen yhdellä alueella omaksi erilaiseksi verrattuna toisiin saman maan alueisiin, ei tältä pohjalta ole myöskään hyvä idea. Siksi kristillinen kirkko on pyrkinyt ajamaan samoilla raamatusta nousevilla raideleveyksillä kaikkialla. Jos raideleveyksistä on tullut epäselvyyttä, se on pyrkinyt neuvottelemaan niistä ja löytämään yksimielisyyden asiassa. Koko ajan näin tehtäessä on ollut itsestään selvää, että kullakin radalla kummankin raiteen suhde toisiinsa ei voi olla mitä vaan ja vain saman raideleveyden junat voivat kulkea samoilla raiteilla. Täydellistä itsepetosta sen sijaan on sellaisen väittäminen, että raideleveyksillä ei nyt varsinaisesti ole väliä tai että eihän kiskoparin kiskojen nyt koko ajan tarvitse olla linjassa toisiinsa nähden. Täysin vastuutonta on myös sellainen politiikka, että jos jossakin silmämääräisesti jo näyttää, että kiskot harrittavat eri suuntiin, asia jätetään korjaamatta. Mutta jos mahdollista vieläkin hankalampaa on, jos ratayhtiön paikallispomot julistavat yleisesti, että meillä kaikilla voi olla erilaiset kiskovälit ja kiskoparin toisistaan poikkeavat suunnat ovat OK. Tai vaikka kiskoparin kiskot näyttäisivät kulkevan suhteessa toisiinsa eri suuntaan, ne kuitenkin syvimmiltään kulkevat samaan suuntaan ja kyllä toki kaikki minkälaisilla kiskoilla tahansa lopulta pääsevät Helsinkiin.

Ehtoolliskäytännön historiasta konstantinolaisessa kontekstista

“Taitavasti te teette tyhjäksi Jumalan käskyn, jotta voisitte noudattaa omia sääntöjänne...te opettatte toisin... Näin te perinnäissääntöjä seurattessanne ja opettaessanne teette tyhjäksi Jumalan sanan. ”(Mark. 7:10—13)

Oli aika, jolloin Suomessa kaikki olivat ”tunnustuksellisia luterilaisia”, koska oli valtion lainsäädäntöön kirjattuna pakko olla. Tuo val-

tiollinen pakko oli ja on tosi huono ja epäkristillinen idea suhteessa uskontoon. Monopolin pyörittäjästä se voi toki tuntua hyvältä ja tehokkaalta idealta, aivan kuten talebaanit Afganistanissa tai isis omassa kalifaatissaan näennäisesti ja ulkoisesti kyllä saivat pakolla ”tuloksia” aikaan. Ytimeltään valtiollinen uskontopakko on kuitenkin aina väkivaltainen ja myös kutakin uskontoa, olipa kyse islamista tai luterilaisuudesta, rasittava ja raiskaava asia. Myös Suomessa uskontopakolla oli ja on monia kurjia ja kauaskantoisia seurauksia. Osa näistä ikävistä seurauksista toteutuu silloin, kun uskontopakko on käytössä, osa taas realisoituu vasta sitten, kun uskontopakko on purettu.

Wikipedia osaa kertoa, että perustan ehtoollispakolle loi paavi Innocentius III (noin 1161–1216), joka antoi asiasta määräyksen vuonna 1215. Trenton kirkolliskokous taas vahvisti myöhemmin määräyksen, jonka mukaan ehtoollisella tuli käydä ainakin kerran vuodessa, ettei joutuisi pannaan ja että saisi hautauksen kristillisten tapojen mukaan. Luterilaiseen pakkouskontoon liittyen meillä oli pitkään myös valtiollinen ehtoollispakko Suomessa. Valtion lainsäädännön pohjalta oli olemassa kansalaisille käsky käydä ehtoollisella vähintään kerran vuodessa saadakseen tiettyjä yhteiskunnallisia oikeuksia. Tämä pakko purettiin virallisesti vasta 1910, mutta sitä ennen voimassaollessaan se synnytti hankalan, ristiriitaisen ja sekä teologisesti että psykologisesti sairaan tilanteen. Toisaalta kaikkien oli pakko tulla ehtoolliselle, koska keisari Augustukselta oli käynyt tällainen käsky. Toisaalta kirkko vanhastaan oli ollut hyvin tietoinen Raamatun pohjalta, että ehtoollisen voi nauttia myös turmiokseen. Mitä siis tehtiin?

Eri ihmiset ja instanssit reagoivat eri tavoin. Toiset iloitsivat pakosta, synnyttihän se illuusion yhdestä yhtenäisestä kristillisestä kansasta. Toiset kavahtivat tätä ulkoista (pakko)uskonnollisuutta ja muotomenoihin suostumista ja alkoivat vaania ja vaatia sisäistä palavuutta, tosiuskovaisuuden merkinä. Näin sakramentin oma olemus turmelui ja hämärtyi väärinkäytön keskellä. Ja taas resonoititiin eri suuntiin.

Yksi reaktio tässä sairaassa ympäristössä oli, että ehtoollisen väärinkäytöltä suojelemisen nimissä kirkkoon syntyi perinne olla viet-

tämättä ehtoollista tai viettää sitä hyvin harvoin. Palavuuden ja sisäisyyden vaaniminen taas johti arkojen sielujen väärään perinteeseen olla menemättä ehtoolliselle lainkaan, koska sehän ei kuulunut kuin ammattiuskovoille ja heistäkin vain ”hyväkuntoisille”. Toisaalta piti siis mennä ja toisaalta ei siis saanut mennä. Valtio Kirkollinen pakkouskonnollisuus toisaalla ja sen huolestuneet hurskaat kriitikot toisaalla, keksivät ja nostivat kukin omia rimojaan ehtoollispöydän ympärille. Näin konstantinolainen perinne teki turhaksi Jumalan käskyn ja sanan. Monet arat ja vaivatut, joille ehtoollisen kutsu nimenomaan oli tarkoitettu, jäivät sinne tulematta. Monet itsevarmat ja paatuneet taas tulivat, vaikka ei olisi pitänyt. Nämä ongelmat eivät olleet kuitenkaan klassisen rajatun ehtoolliskäytännön seurausta, vaan sen konstantinolaisen vääristymän hedelmää.

Toisaalta noina pakkouskonnollisuuden historiallisina aikoina avointa rajattua ehtoolliskäytäntöä ei ollut helppo mieltää tai huomata rajatuksi myöskään ihan käytännöllisistä syistä. Koko valtakunnassa monikaan ei nimittäin uskonut toisin tai ei ainakaan pitänyt siitä meteliä, olihan valtiossa voimassa tuo uskontopakko. Ulkoisen pakon hellittäessä otettaan 1900-luvulla jäi pitkäksi aikaa yhä voimaan henkinen pakko: konstantinolainen kunnan kansalaisuuden vaade.

Nyt viime vuosikymmeninä, pakon poistuttua kaikilla tasoilla, heiluri on heilahtanut vastakkaiseen äärimmäisyyteensä. Ihmiset saavat uskoa ja uskovat lukemattomilla eri tavoilla ja elävät myös vapaasti aivan kuten heitä itseään huvittaa. Samalla valtiokirkollinen ”tuplakeppi” – yhteiskunnallinen ja kirkollinen nuhtelu saman kirkollisen viranhaltijan toimesta – on vaihtunut valtiokirkolliseen ”tuplaporkkanaan”: kaikki käy, kuten yhteiskunnassa vallitsevassa aatevirtauksessakin. ”Ei ole totuutta, on vain tulkintaa”. ”Asiakas on aina oikeassa!”. Kun lukolliset ovet ja niiden avaimet on poistettu kirkoista, luullaan kaiken olevan mainiosti. Avara armo on vihdoinkin voittanut.

Jos ennen pakkouskonnon aikaan oli väärää arkuutta ja tarpeetonta pidäkkeellisyyttä ehtoollisen suhteen, tämä uusi maisema on viimeistään tuottanut myös päinvastaista. De facto täysin avoin ehtoolliskäytäntö (riippumatta siitä, mitä virallisissa papereissa lukee) yhtenä

merkittävänä rakenteellisenä tekijänä on voimistanut muutoinkin ympärillämme vellovaa sekaannusta. Siinä sanan hämärtyminen on vahvistettu ja sanan irtoaminen sakramenteista tehty hyveeksi kirkossa. Samalla laajasti on ripustauduttu konstantinolaisuuden perinteen rippeisiin ja yhtenäisen kansallisen uskonnon illuusioon. Perinne tai sen rippeet säilytetään mieluummin kuin kristillinen oppi ja sen mukaiset käytännöt. Raamattu ja kirkon historia opettavat yhtä, mutta meidän käytäntömme opettavat toisin. ”Opettakaa heidät pitämään kaikki mitä minä olen käskenyt teidän pitää” on muuttunut muotoon ”opettakaa heitä pitämään kaikki mitä he itse tahtovat pitää.” Taitavasti me teemme tyhjäksi Jumalan käskyt konstantinolaisen perinteen tähden. Niin taitavasti me teemme tämän, että emme sitä edes itse huomaa.

Kristillisen kirkon tien ei kuitenkaan tulisi kulkea menneen valtiokirkollisen pakkouskonnollisuuden vääristymien ja ylilyöntien tuottaman häpeän ja syyllisyyden motivoimaan rajattomuuteen. Aivan yhtä huono vaihtoehto on jatkaa markkinaorientoituneen kevytuskonnollisuuden vaatimusten innoittamana täysin avoimen ehtoollispöydän epäkristillistä hybristä. Aivan kuten vanhempien pitäisi jaksaa suostua olemaan teiniensä rajoittamisen kohdalla ”rajoittuneita kalkkiksia”, myös kristillisen kirkon pitäisi kyetä kantamaan vastuunsa Jumalan edessä siitä huolimatta, vaikka mainospuheiden mukaan naapurin vanhemmat kyllä antavat omien mukuloidensa elää täydellisessä vapaudessa ja rajattomuudessa. Oikea rakkaus ja oikeat rajat täytyy uskaltaa yhä uudestaan piirtää avoimesti näkyviin. Tämä toteutuu ennen muuta Raamatun opetuksen ja luterilaisen tunnustuksen avoimena opettamisena ja julkituomisena sekä näiden avaamaan yhteyteen kehottamisena, luottamisena ja tyytymisenä. Raamatun opetus ja luterilainen tunnustus eivät kuitenkaan ole vain puhetta, vaan ne aina konkretisoituvat tavalla tai toisella kirkon elämän käytännöissä, joista ehtoolliskäytännöt ovat yksi keskeinen alue. Jos kristillinen opetus ei realisoidu kristillisissä käytännöissä, puhe menettää merkityksensä. Näin on Suomessa hyvin laajasti jo tapahtunut.

Kirkon ja seurakunnan käytännöt saarnaavat teologiaa tai sen puu-

tetta usein paljon selvemmin ja voimallisemmin kuin epäselvät saarnaajat. Ihmiset myös osaavat lukea tätä Kristuksen kehon ruumiinkieltä. Kun sanallinen puhe ja kehonkieli kertovat eri tarinaa, kehon kieltä uskotaan aina sanoja enemmän. Tämä on muistutus kahteen suuntaan.

Puhe, joka ei näy käytännöissä, kärsii inflaation. Siksi entinen luterilainen sanan kirkko on kriisissä. Ei siksi, ettei se sanoisi mitään, vaan siksi, että se sanoo paljon, mutta sen puhe ei näy enää sen elämän käytännöissä.

Mutta toinenkin on tärkeä muistaa. Jos sana kiristää puhujansa vain kireiksi rajavartioiksi, myös tämä vääristymä huomataan helposti. Molemmissa tapauksissa ihmiset kertovat huomionsa yleensä äänestämällä jaloillaan. Liberaalit kirkot tyhjenevät koska niistä katoaa sisältö. Rajavartiolaitokset taas tyhjenevät siksi, että niissä on liian raskasta elää.

Lopuksi

Avoin rajattu ehtoolliskäytäntö ei tietenkään ratkaise kaikkia asioita. En myöskään yritä väittää, etteikö rajattu avoin ehtoolliskäytäntökin voisi tässä matoisessa maailmassa meidän langenneitten ihmisten käsissä turmeltua. Rakkaus ja rajat tarvitsevat toisiaan – pätee kahteen suuntaan. Ilman rajoja tulee huonoa jälkeä. Ehtoolliskäytäntöihin liittyvien rajausten tulee olla Raamatusta nousevia, selkeitä, avoimia ja julkisia. Rajausten kieltäminen, niistä vaikeneminen tai niiden piilottaminen eivät ole näennäisestä helppoudestaan ja suosiostaan huolimatta kristillisen kirkon tie.

Vain Jumala itse, sanansa ja sakramenttiansa kautta kokoaa vahvistaa ja varjelee seurakuntansa kestävästi. Sana ja tunnustus avaavat tien ja kutsuvat yhteiselle tielle. Näin tehdessään ne samalla myös erottavat tien ja suon toisistaan ihmisten parhaaksi ja sielujen autuudeksi. Siksi kirkon on tärkeää hylätä kaikki häpeälliset salatiet niin, ettei se vaella kavaluudessa eikä väärennä Jumalan sanaa. Nimenomaan julkituomalla totuuden me suositamme itseämme jokaisen ihmisen omalletunnolle Jumalan edessä. Tähän meitä kristittyjä kutsutaan myös

yhteisessä avointen rajattujen ehtoolliskäytäntöjen harjoittamisen opettelussa.

Pyhä kaste ja vallanvaihto

Pastori, PhD Samuli Siikavirta

Room. 6:n mukaan kastetun herra vaihtuu: synnin herruuden tilalle astuu Jumala. Mitä tämä merkitsee ja miten tämä näkyy Lutherin kastekaavan (1526) eksorkismissa ja perkeleestä luopumisessa?

Pohtiessamme pyhän kasteen sakramentin merkitystä unohtamme helposti kaikkien ihanien kasteen lahjojen luettelosta yhden kasteen vaikutuksista: siirtymisen perkeleen valtakunnasta Jumalan valtakuntaan. Tässä artikkelissa pohdimme, mitä tarkoittaa, että Jumalan sana, joka veteen yhdistyessään muodostaa kristillisen kasteen, todellakin siirtää meidät herralta Toiselle. Roomalaiskirjeen 6. luku muodostaa raamatullisen pohjan, jolta käsin tarkastelemme Martti Lutherin kastekaavan (1526) eksorkismia (perkeleen pois käskemistä) ja abrenuntiaatiota (perkeleestä luopumista), joista molemmat on poistettu Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kastekaavasta. Kysymme lopuksi, mikä on eksorkismin ja abrenuntiaation käytön raamatullinen hyöty meidän aikanamme.

1. Pyhän Paavalin missio: evankeliumi käännäyttää saatanan vallasta Jumalan tykö

Jo apostoli Paavalin kääntymiskokemuksesta käy ilmi, mistä hänen Kristukselta saamassaan missiossa on kyse. Paavali kertoo Ylösnouseen sanoneen hänelle tiellä Damaskokseen: ”Minä pelastan sinut sekä oman kansasi että pakanain käsistä, joitten tykö minä sinut lähetän avaamaan heidän silmänsä, *että he kääntyisivät pimeydestä valkeuteen ja saatanan vallasta Jumalan tykö* ja saisivat uskomalla minuun synnit anteeksi ja perintöosan pyhitettyjen joukossa.” (Ap. t. 26:17–18)

Koko Paavalin opetus Jeesuksen herruudesta on nähtävä tämän Jeesuksen sanan valossa. Paavali viittaa tähän alkukirkon uskontunnustukseen useasti: ”ei kukaan voi sanoa: *’Jeesus on Herra’*, paitsi Pyhässä Hengessä” (1. Kor. 12:3; vrt. Room. 1:3–4; Room. 10:9–13;

Fil. 2:11). Jeesus hallitsee kristittyä Herrana ja Kuninkaana. Saatana ei enää hallitse häntä.

Tästä saatanan vallasta Jumalan valtaan siirtymisestä huolimatta taistelu kristitystä jatkuu hänen kuolemaansa tai Kristuksen paluuseen asti, kumpi tuleeekaan ensin: ”Sillä meillä ei ole taistelu verta ja lihaa vastaan, vaan *hallituksia* vastaan, *valtoja* vastaan, tässä *pimeydessä hallitsevia maailmanvaltiaita* vastaan, pahuuden *henkiolentoja* vastaan taivaan avaruuksissa.” (Ef. 6:12) Apostolin oppi on selkeä: kristityn on taisteltava perkelettä vastaan ja luovuttava hänestä Kristuksen valtaan suostuen yhä uudestaan myös kasteensa jälkeen.

2. Pyhän Paavalin kasteopetus: herruuden ja palvelussuhteen radikaali muutos

Roomalaiskirjeen 6. luku sisältää Paavalin laajimman kasteopetuksen. Sen kuulija tai lukija ei voi olla huomaamatta, kuinka selkeästi apostoli saarnaa kasteessa tapahtuvaa vallan, hallitsijan ja palvelussuhteen vaihtumista. Tämän vallan ja palvelussuhteen vaihtumisen vaikuttaa Jumala kasteessa. Keskitymme nyt muutamiin Room. 6. luvun vallanvaihtoa käsitteleviin ydinkohtiin.

Paavali asettaa vastakkain synnin ja uuden elämän todellisuudet. Me olemme ”kuolleet *synnille*” (Room. 6:2, kirjaimellinen käänös), koska olemme tulleet kastetuiksi Kristuksen kuolemaan (6:3). Kasteessa yhdistymme sekä Kristuksen kuoleman hautaan että ylösnousemuselämään (6:4). Ylösnousemuselämä ei vielä näy meissä täydellisesti, koska synti yhä riippuu meissä kiinni (7:14–21) ja koska ruumiin lunastaminen on vielä edessä ylösnousemuksen päivänä (8:23). Ylösnousemus on vielä asia, jota vankasti toivomme ja jonka uskomme (6:5).

Silti yhdistyminen sekä Kristuksen kuolemaan synnille että hänen elämäänsä Jumalalle (6:9–10) merkitsee jo nyt kutsua ja velvoitetta elää ”elämän uutuudessa” (6:4). Emme nimittäin Kristuksen kuolemaan kasteessa haudattuina, hänen kanssaan kasteessa ristiinnaulittuina (6:6) ja häneen – Elämän Puuhun – yhteen kasvaneina eli ok-sastettuina (6:5) enää saa palvella syntiä ja kuolemaa (6:6).

Palvelemiseksi usein käännetty sana voitaisiin yhtä hyvin kääntää myös ”orjailuksi”, orjana olemiseksi (kr. δουλεύειν / douleúein). Orjala on aina omistaja, suomeksi isäntä, herra. Kasteessa on tapahtunut konkreettinen ja täydellinen – mutta vielä synnin ruumiin todellisuuden vuoksi täydellistymätön – pesäero synnistä. Tätä kuvatakseen Paavali käyttää herruutta ja kuninkuutta tarkoittavia sanoja. Kristuksen sovituskuoletman ja ylösnousemuksen jälkeen ”kuolema ei enää häntä vallitse” (6:9). Tässä Paavali käyttää herrana hallitsemista tarkoittavaa sanaa (οὐκετι κυριεύει / ouketi kurieúei). Sama sana esiintyy synnin hallintavallasta jakeessa 14.

Koska kastettu on yhdistetty Kristuksen kuoleman vallasta vapauttavaan kuolemaan ja ylösnousemukseen, Paavali voi kehottaa: ”samoin tekin *järkeilkää* olevanne synnille kuolleita, mutta Jumalalle eläviä Kristuksessa Jeesuksessa” (Room. 6:11, oma käännös). Tässä Paavali hyödyntää tiedostamista tähdentävää verbiä λογίζομαι (logizomai), joka on sama verbi, jota käytetään vanhurskaaksi lukemisesta (esim. Room. 4:3). Kasteen kuolema synnin ja kuoleman vallalle on tiedostettava päivittäin. Vain tästä tietoisena kristitty voi jaksaa jatkaa päivittäistä taistelua syntiä ja pimeyden valtoja vastaan Pyhän Hengen voimassa.

Paavali käyttää myös toista sanaa synnin hallinnasta kuninkaana tai keisarina (βασιλεύς / basileús): ”Älköön siis synty *hallitko* (μη... βασιλευέτω / mē basileuétō) teidän kuolevaisessa ruumiissanne, niin että olette kuuliaisit sen himoille” (6:12). Kuninkailla ja keisareilla on armeijoita, ja niinpä Paavali luontevasti siirtyy käyttämään sotilassanastoa jäsenten antamisesta aseiksi Jumalalle, ei synnille (6:13). On kyse sodankäynnistä Jumalan taivaallisen sotajoukon rinnalla, ei perkeleen, jonka valta näkyy synnissä ja kuolemassa.

On tärkeää huomata, että näin Paavali personifioi synnin vallan. Synti ei ole vain ajatuksia, tekoja ja tekemättä jättämisiä. Synti on perkeleen persoonallinen valtakunta, josta Jumala on kristityn kasteessa vapauttanut.

Sama herruuden ja orjuuden teema jatkuu jakeissa Room. 6:15–7:6. Kun Paavali puhuu jonkin ”alla” olemisesta, hän puhuu vallasta

ja herruudesta. Olemme kastettuina ”armon alla” eli armon valtakunnassa, emme ”lain alla” (6:15). Lain alla olemisen Paavali rinnastaa synnin orjana elämiseen, mikä johtaa kuolemaan. Armon alla elämisen apostoli puolestaan rinnastaa kuuliaisuuden, vanhurskauden tai Jumalan orjana (palvelijana) elämiseen (6:16–18, 22). Samasta on kyse ”lihassa” tai ”lihan vallassa” elämisessä (7:5) tai Kristuksen omaksi tulemisessa (7:4). Paavalin opetuksessa kuuluu myös siirtyminen ensin mainitusta toiseen: ”te, jotka ennen olitte synnin palvelijoita, nyt olette tulleet sydämestänne kuuliaisiksi sille opin muodolle, jonka johtoon te olette annetut, ja [...] te synnistä vapautettuina olette tulleet vanhurskauden palvelijoiksi” (6:17–18; ”opin muoto” on viittaus kasteopetukseen).

Tätä Paavali jälleen soveltaa eettisesti, kehotuksena kastetuille elää kasteensa mukaisesti: ”niin kuin te ennen annoitte jäsenenne saastaisuuden ja laittomuuden orjiksi laittomuuteen, niin antakaa nyt jäsenenne vanhurskauden orjiksi pyhitykseen” (6:19, oma käännös). Tämän kehotuksen pohjana on kasteen todellisuus, joka on jo läsnä kastetun elämässä synnin yhtäaikaisesta todellisuudesta (7:14–) huolimatta: ”nyt, kun teidät on synnistä vapautettu ja kun teidät on otettu Jumalan orjiksi, kannatte hedelmää pyhyteen ja sen päämäärään, iankaikkiseen elämään” (6:22, oma käännös). Samaa Paavali kuvaa laajemmin jakeissa 7:4–6; kasteessa Kristuksen kanssa kuoleminen vapauttaa lain vallasta ja siirtää – jopa synnyttää (εἰς τὸ γενέσθαι / eis τὸ genésthai) – Kristuksen valtapiiriin. Tämä uusi ikuiseen elämään johtava herruus ja orjuus on Jumalan ilmaista armoa (6:23). Eikä Jumalan orjana eläminen ole elämää orjapiiskurin vallassa, vaan ”Hengen uudessa tilassa” palvelemista (7:6) ja taivaallisen Isän kuuliaisina lapsina elämistä (8:14–17).

3. Lutherin kastekaava ja perkeleen herruuden loppu

Apostoli Paavalin opettama vallanvaihto ilmenee erottamattomasti keskiaikaiseen, varhaiskristillisiltä ajoilta periytyvään kastejärjestykseen, jonka Martti Luther omaksui ja jota hän joiltain osin selkeytti. Kaikkein selkeimmin siirtyminen synnin, kuoleman ja perkeleen val-

lasta Jumalan armon valtaan Kristuksessa näkyy kastekaavan eksorkismissa.

Eksorkismi tulee kreikan käskemistä, vakavasti kehottamista ja vanhaksi suomeksi manaamista tarkoittavasta verbistä ἐξορκίζω (exorkízō). Eksorkismissa on kyse perkeleen nuhtelemisesta Jumalan sanalla ja sakramenteilla ja poistumaan käskemisestä. Lutherin kastekaavan eksorkismi periytyi keksiajan kasteriituksesta, joka puolestaan oli tiivistelmää varhaiskirkon kasteelle valmistautumisen käytännöstä. Varhaiskirkon aikaan, viimeistään 300-luvulla, eksorkismeja toimitettiin kasteelle valmistautumisen loppuhuipennuksena useiden päivien kuluessa. 600-luvulta tiedetään, että eksorkismit tiivistettiin jo kolmeen peräkkäiseen eksorkismiin kastetoimituksen osana (Gelasiuksen kastekaava). Vuonna 1523 Luther yksinkertaisesti käänsi Wittenbergissä käytetyn katolisen kastekaavan latinasta saksaksi kolmine eksorkismeineen.

Kolme vuotta myöhemmin, vuonna 1526, Luther kuitenkin uudisti kastekaavaa. Vuoden 1523 käännökseen sisältyivät silmien alle puhaltaminen, ristillä merkitseminen, suolan laittaminen kastettavan suuhun, syljen ja saven laittaminen korviin ja nenän, rinnan ja hartioiden voitelemine öljyllä, pääläen öljyllä voitelu, kastekaapuun pukeminen ja palavan kynttilän ojentaminen, mutta vuoden 1526 kaavasta Luther poisti näistä ei-välttämättömistä rituaaleista kaiken muun paitsi ristinmerkin tekemisen ja kastepukuun pukemisen. Miksi näin tapahtui? Koska ne veivät huomion pois Jumalan sanan vaikuttavuudesta ihmistekoihin. Tästä merkittävästä uudistuksesta huolimatta on merkillepantavaa, että eksorkismi ja abrenuntiaatio säilyttivät paikkansa. Varsinaisten eksorkismien lukumäärä tiivistyi yhteen, vaikka vahvasti eksorkistisia elementtejä oli edelleen mukana muitakin.

Vuoden 1526 kaavassa, joka sisältyy suomalaisen tunnustuskirjojen laitokseen, kaste alkaa eksorkistisella kehotuksella ja ristillä merkitsemisellä: *“Kastaja lausuu: ‘Lähde ulos, sinä saastainen henki, ja anna tilaa Pyhälle Hengelle.’ Sitten hän tekee ristinmerkin kastettavan otsaan ja rintaan ja lausuu: ‘Ota pyhän ristin merkki otsaasi (+) ja*

rintaasi (+).” Näin kasteen järjestys teki jo heti alusta selväksi, mitä kasteessa tapahtuu: pahan persoonallinen valta väistyy, ja Kristus tulee kastettavan Herraksi.

Tämän jälkeen Lutherin kaava jatkuu kahdella rukouksella, joista ensimmäisessä pyydetään, että Herra ottaisi kastettavan vastaan tässä ”hengellisessä uudestisyntymässä” ja ”taivaallisessa pesussa” niin, että kastettava ”pääsisi [...] armon valtakuntaan”. Toisessa ns. tulvarukouksessa muistetaan, miten Jumala on käyttänyt vettä pelastuksen elementtinä pelastushistoriassa ja pyydetään mm. oikean, pelastavan uskon lahjoittamista kastettavalle.

Sitten seuraa varsinainen kaste-eksorkismi: ”Minä manaan sinua, sinä saastainen henki Isän (+) ja Pojan (+) ja Pyhän Hengen (+) nimeen, että sinä poistut tästä Jeesuksen Kristuksen palvelijasta (nimi) ja väistyt hänen luotaan. Aamen.” Vaikka eksorkismin sanamuoto on aiheuttanut hämmennystä eri aikoina, jälleen painopiste on vallanvaihdossa ja valtakunnan vaihtumisessa. Tätä korostaa myös eksorkismin jälkeen välittömästi luettava lasten evankeliumi (Mark. 10, korostukset lisätty): ”Sallikaa lasten tulla minun tyköni, älkääkä estäkö heitä, sillä senkaltaisen on Jumalan valtakunta. Totisesti minä sanon teille: joka ei ota vastaan *Jumalan valtakuntaa* niin kuin lapsi, se ei pääse sinne sisälle.”

Herran rukous tulee kaavassa seuraavaksi: ”*Sitten pappi panee molemmat kätensä lapsen päälle ja rukoilee Isä meidän -rukouksen polvistuneena yhdessä kummien kanssa*”. Mitä viestittää tällainen tapa rukoilla Herran rukous? Pyynnössä ”päästä meidät pahasta” anotaan nimenomaan perkeleen vallasta vapautumista. Siten Herran rukous kättenpäällepanon kanssa lausuttuna on myös eksorkistinen rukous Herran itsensä opettamin sanoin lausuttuna!

Vasta tämän jälkeen lapsi viedään kastealtaan ääreen. Keskiajan tavan mukaan kastetoimituksessa siirryttiinkin vähitellen kirkon ulko-ovelta lähemmäs pelastuksen lähdetä, kastefunttia. Tämä liike, joka on mahdollista sovellettuna sisällyttää meidänkin kastetoimitukseemme, näkyy Lutherin kastekaavassa: ”*Sen jälkeen lapsi viedään kastealtaan ääreen ja pappi lausuu: Ps. 121:8 'Herra varjelkoon sinun*

tulosi ja lähtösi nyt ja iankaikkisesti.” (Vrt. vuoden 1523 kaava: ”kun lapsi kannetaan”).

Seuraa abrenuntiaatio, perkeleestä luopuminen: *“Sen jälkeen pappi antaa lapsen kummiensa suulla sanoutua irti Perkeleestä näin: ’(Nimi), luovutko Perkeleestä?’ ’Luovun.’ ’Luovutko kaikista hänen teoistaan?’ ’Luovun.’ ’Luovutko kaikesta hänen petoksestaan?’ ’Luovun.’”* Samalla tavalla kysytään uskontunnustuskysymykset uskonnokkappale uskonnokkappaleelta. Sitten kastetaan Kolmiyhdytys Jumalan nimeen, vettä käyttäen. Vasta tämän jälkeen kastettava puetaan kastepaitaan. Kastetoimitus päättyy papin suulla lausuttuun armonvakuutukseen ja rauhantoivotukseen. Kristukseen kastettuna, vapaana synnin, kuoleman ja perkeleen kadottavasta herruudesta, kastettava on saanut taivaallisen rauhan jo elämäänsä tässä kuolemaan tuomitussa ruumiissa. Kerran ylösnousemusruumiissa rauha täydellistyy. Kristuksen rauhan vallitessa kastetoimitus päättyy ja messu jatkuu.

4. Huomioita ”riivauksesta”: Uppsalan kokouksen päätös 1593

Lutherin kasteliturgyan reformi ei ollut niin radikaali kuin jotkut olisivat toivoneet. Etenkin eksorkismin sanamuoto herätti kysymyksiä luterilaisissa piireissä jo 1500-luvulla. ”Lähde ulos, sinä saastainen henki, ja anna tilaa Pyhälle Hengelle... Minä manaan sinua, sinä saastainen henki Isän (+) ja Pojan (+) ja Pyhän Hengen (+) nimeen, että sinä poistut tästä Jeesuksen Kristuksen palvelijasta (nimi) ja väistyt hänen luotaan.” Tarkoittaako tämä, että kastettava, useimmiten pikuvaava, on jotenkin ruumiillisesti riivattu ennen kastettaan?

Tätä kaste-eksorkismi ei tarkoita. Niin ei opeta Pyhä Henki, pyhä Paavali eikä Lutherkaan. Ei ole kyse ruumiillisesta riivauksesta, vaan hengellisestä perkeleen vallan alla olemisesta ja siitä vapautumisesta Kristuksen herruuteen. On kyse siitä, kenelle ihminen kuuluu.

Ruotsi-Suomen historiassa asiaa käsiteltiin jo Uppsalan kokouksessa vuonna 1593. Sen päätöksessä todetaan (korostukset lisätty):

Mitä taas tulee eksorsismiin, pahan karkottamiseen, me emme tunnusta sitä sillä tavoin välttämättömäksi kasteessa, että kaste ilman ek-

sorsismia ei olisi täydellinen. Mutta *tämä seremonia sopii hyvin kaste-toimituksen yhteyteen, koska siinä muistutetaan läsnä olevia - ei lasta itseään - kaikkien ihmisten tilasta ennen kastetta samoin kuin kasteen voimasta*. Sen vuoksi saamme käyttää tätä tapaa seurakunnissamme kristillistä vapautta noudattaen. *Pahan karkottamisessa nykyisin käytettävät sanat vaikuttavat kuitenkin liian kovilta, ja joku saattaa pahentua niihin kuvitellen sanojen tarkoittavan ruumiissa olevaa rii-vaajaa. Siksi olemme yhteisesti päättäneet, että sanat "lähde ulos" on lievennettävä ja niiden asemesta on sanottava: "Väisty pois."* Tällä ei kuitenkaan haluta tuomita muiden kirkkojen eikä korkea-arvoisia henkilöitä meidän maassamme, jos nämä eivät näin menettele, vaan suhtautuvat seremoniaan varauksellisesti, kunhan he muutoin ovat meidän kanssamme uskossa yhtä.

Ensiksi Uppsalan kokouksen päätöksessä siis tunnustetaan, ettei kaste-eksorkismi tee kasteesta pätevää tai epäpätevää (*esse*), mutta sitä pidetään kovin hyödyllisenä pedagogisena työkaluna ei kastettavan vauvan itsensä, vaan jo kastettujen ja toimitusta seuraavien takia (*bene esse*). Eksorkismi muistuttaa läsnäolijoita kastamattoman tilan vakavuudesta: perisynnin voimasta, sidotusta ratkaisuvallasta ja siitä, ettei kukaan ole neutraali. Eksorkismi muistuttaa myös kasteen voimasta: kasteessa Jumala todellakin vapauttaa meidät synnin, kuoleman ja perkeleen vallasta. Kuten Johannes Gerhardkin toteaa, tätä ei saa aikaan eksorkismi, vaan itse kaste. Samalla tavalla uskoa tai Pyhää Henkeäkään ei lahjoita rukouksen pyyntö, että Jumala lahjoittaisi kastettavalle pelastavan uskon ja Hengen, vaan sen saa aikaan Jumalan sana, joka kasteessa veteen yhdistyy. Kuitenkin myös nuo rukoukset ovat tärkeitä muistutuksia läsnäolijoille.

Samana voimme todeta abrenuntiaatio- ja uskontunnustuskysymyksistä. Voi tuntua oudolta, että kummit vastaavat lapsen puolesta tahtovansa luopua perkeleestä, uskovansa Kolmiyhteiseen ja tahtovansa kastetta. Silti juuri nämä asiat kaikkien kirkossa läsnä olevien on elintärkeää muistaa oman kasteensa merkityksestä! Minäkin kastettuna luovun perkeleestä tänään. Minäkin kastettuna saan uskoa Isään ja Poikaan ja Henkeen. Minäkin kastettuna tahdon elää edelleen kastetun elämää Jumalan palvelijana, en synnin orjana. Näin

varttuneemmat kasteen todistajat voivat itse mukautua kummien esimerkin mukaisesti kasteen vallanvaihdon todellisuuteen omassa elämässään. Tähänhän kaste kutsuu päivittäin:

Mitä sitten tällainen vesikaste merkitsee? Vastaus: Se merkitsee, että meissä oleva vanha ihminen on jokapäiväisessä katumuksessa ja parannuksessa upotettava ja surmattava kaikkine synteineen ja pahoine himoineen, ja sen tilalle pitää joka päivä tulla esiin ja nousta ylös uusi ihminen, joka iankaikkisesti elää Jumalalle vanhurskaana ja puhtaina. (Vähä katekismus)

Jokainen ristinmerkki on kasteen muistamista, ja sillä Luther kehottaa aloittamaan aamu-, ilta- ja ruokarukoukset. Kastetoimituksen ja konfirmaation lisäksi myös pääsiäisyön messun liturgiaan sisältyy kastelupausten uudistaminen, johon jokainen kristitty voi omin sanoin yhtyä. Jokainen messu alkaa Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen nimeen ja on siten palaamista kasteeseen.

Toiseksi tässä tunnustuskirjoihimme otetussa tekstissä kielletään kaste-eksorkismin tarkoittavan pahan hengen ajamista ruumiista ja täsmennetään, että sanamuodon ”lähde ulos” sijaan olisi parempi käyttää sanoja ”väisty pois”. Saman ajatuksen voi löytää Lutherin omasta esipuheesta kasteakaavaansa (korostus lisätty): ”Niinpä sinun olisi syytä ottaa huomioon, ettei ole leikin asia käydä Perkeleen kimpuun. Kasteessa ei vain karkoteta Perkelettä *lapsen luota*, vaan toisaalta tuo mahtava vihollinen ärsytetään ahdistamaan kastettua koko elämän ajan.” Tämä muutos sanamuotoon on syytä tehdä meidänkin, jos ja kun Lutherin kasteakaavaa seurakunnissamme käytämme. Myös sanan ”manaan” voi päivittää vähemmän vääriä assosiaatioita herättävään nykymuotoon ”käsken”.

5. Kaste-eksorkismi luterilaisessa kirkossa tänään

Luterilainen uskonpuhdistus siis säilytti kaste-eksorkismin hyödyllisenä kasteen raamatullisen sisällön opettajana, kun taas Sveitsin reformoidut torjuivat sen paavillisena jäänteenä. Ei ihmeikään, että 1500-luvun loppuun mennessä eksorkismista oli tullut *status confes-*

sionis (tunnustuskysymys), joka muiden asioiden muassa erotti luterilaiset ja reformoidut toisistaan. Kuten Uppsalan kokouksen päätöksestä nähdään, eksorkismi herätti silti kysymyksiä myös luterilaisten parissa, mutta aluksi puhdasoppinen linja oli selvä. Tanskassa ensimmäinen vuonna 1567 kaste-eksorkismin poistanut pappi menetti virkansa. Norjassa kaste-eksorkismi yritettiin poistaa vuonna 1607, minkä puhdasoppiset teologit estivät – kuningasperheen lapset kuitenkin kastettiin aina ilman eksorkismia! Suomenkielisessä Ruotsin kuningaskunnan osassa eksorkismi sisältyi vielä vuoden 1701 virsikirjan kastekaavaan, joka oli käytössä vuoden 1886 uuteen virsikirjaan saakka. Vasta tuolloin eksorkismi poistettiin.

Sama tapahtui Tanskassa (jossa abrenuntiaatio kuitenkin säilytettiin) ja useimmissa muissa luterilaisissa maissa 1800-luvulla. Tähän johti sekä sellainen antisakramentaalinen pietismi, jossa kastetta ei ylipäättään pidetty pelastuksen paikkana, että vielä enemmän valistuksenajan rationalismi, jossa persoonalliseen pahaan ei ylipäättään uskottu. Eräässä vuodelta 1834 peräisin olevassa saksalaisessa kastekaavassa julistettiin perkeleen pois ajamisen ja hänestä luopumisen sijaan: ”Vesi, parhain ruumiin puhdistamisen väline, on mitä sopivin sielunpuhtauden symboli. Säilyköön sydämesi puhtaana ja elämäsi tahrattomana, sinä yhä viaton enkeli!”

Nykyisessä Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kastekaavassa ei ole eksorkismia eikä perkeleestä luopumista. Ristinmerkin yhteydessä kyllä todetaan, että kastettu on vapautettu ”synnin, kuoleman ja pahan” vallasta ja kehotetaan kuolemaan synnille ja elämään Kristukselle tai vaihtoehtoisesti pyydetään, että Jumala vapauttaisi kastettavan ”pimeyden” vallasta, kirjoittaisi hänen nimensä elämän kirjaan ja johdattaisi häntä ”valossa”. Kieli on raamatullista mutta Lutherin kastekaavaan verrattuna kovin laimennettua. Ristinmerkin tekemisen jälkeen vain kaksi kuudesta vaihtoehtoisesta rukouksesta edes viittaa ”pahaan” tai ”pimeyteen” ja vallanvaihtoon. Persoonallista pahaa ei mainita nimeltä missään. Suurimman kontrastin uskonpuhdistuksen perintöön nähden tuo vaihtoehto 6, jossa rukoillaan:

Jumala, Isämme. Sinä annat meille elämän lahjaksi. Kiitos sinulle

siitä, että suljet tämän lapsen hoivaasi ja suojelukseesi. Ota hänet kasteen armoliittoon, jossa Jeesuksen rakkaus on todellista elämän kaikissa vaiheissa. Hän on nyt hauras ja heikko, ole sinä hänen kanssaan ja kannaa häntä sylissäsi. Valaise koko hänen elämänsä. Kuule meitä Jeesuksen Kristuksen tähden.

On kuitenkin yhä luterilaisia, jotka käyttävät sekä kaste-eksorkismia että abrenuntiaatiota. Etenkin lähetystilanteessa niiden tarve korostuu. Myös Lähetyshiippakunnan seurakunnissa on kastettu muslimeita kristityiksi ja lisätty perkeleestä luopumisen jälkeen vielä kysymys: ”Luovutko islamista?” Esimerkkiä on otettu mm. Saksan itsenäisestä evankelisluterilaisesta kirkosta (SELK), jossa yli tuhat entistä muslimia on kastettu Kristuksen omaksi. Jälkikristillisessä ajassa olemme lähetyskentällä myös kotimaassa, missä yhä harvempi vastasyntynyt edes kastetaan. Kristityn ei tarvitse pelätä perkelettä. Persoonallisen pahan ilmenemismuodot ovat keskuudessamme yhä moninaisemmat.

Lähetyshiippakunnassa elämme ja hengitämme Suomen evankelis-luterilaisen kirkon liturgista perintöä. Samalla olemme itsenäisiä ja vapaita tekemään omia liturgisia ratkaisujamme silloin, kun perimmämmme käytännöt eivät ole Raamatun ja luterilaisen tunnustuksen valossa parhaita mahdollisia. Seurakunnissamme on käytetty sekä kansankirkon että Lutherin kastekaavaa. Konsistorissa työstämme myös tätä asiaa. On terveellistä pohtia suhtautumistamme uskonpuhdistajamme ja Uuden testamentin opetukseen pahan vallasta ja siitä vapautumisesta pyhässä kasteessa.

Lapsen kasteen yhteydessä iloitaan elämän lahjasta, saatetaan julistaa lapsen nimi ensi kertaa ja pyydetään siunausta pienelle elämälle. Samalla Raamatun opetus kasteessa tapahtuvasta vallanvaihdosta on radikaali ja suorastaan huikea. Tätäkään meidän ei siis tule unohtaa, ja unohtamisen ehkäisemisessä Lutherin kastekaavan perintö voi auttaa.

Mikäli kastamme eksorkismin ja abrenuntiaation kastetoimitukseen sisällyttäen, meidän on kuitenkin oltava perillä siitä, miten ja mitä asiasta opetamme. Perkeleen vallasta vapautuminen on iloinen

asia ja kiitollisuuden aihe, eikä sillä ole mitään tekemistä Manaaja-elokuvan kaltaisten mielle yhtymien kanssa. Kristuksen valtakunta on ilon ja rauhan valtakunta. Meidätkin on lähetetty seurakuntina hoitamaan samaa apostolista tehtävää omassa jumalattomassa maassamme kuin minkä Paavali sai. Meidätkin on lähetetty avaamaan ihmisten silmiä sanalla ja sakramenteilla, jotta he kääntyisivät pimeydestä valkeuteen ja saatanan vallasta Jumalan tykö ja saisivat uskomalla Jeesukseen synnit anteeksi ja perintöosan pyhitettyjen joukossa (Ap. t. 26:17–18).

III Ajankohtaiskysymyksiä



Yksi kirkko, kaksi avioliittokäsitystä²

Pastori, TT Juhana Pohjola

Helsingin hiippakunnan tuomiokapituli päätti istunnossaan 13.9.2017 äänin 5-2 antaa vakavan moitteen pastori Kai Sadinmaalle, joka oli vihkinyt avioliittoon samaa sukupuolta olevia pareja. Ratkaisu oli Helsingin tulevaisuuden piispaksi valitun Teemu Laajasalon vastaesityksen mukainen. Kukaan ei tunnu tietävän, mitä tuo moite merkitsee, kun kirkkolaki ei sitä tunne. Kapitulin vähemmistöön jääneet jäsenet olisivat antaneet kirkkolain tuntuman varoituksen.

Muokattu mielikuvamaailma

Tuskin on sattumaa, että maamme valtalehti Helsingin Sanomat julkaisi kaksi näyttävää haastattelua edeltävällä viikolla ennen tuomiokapitulin päästöstä. Ensimmäisessä artikkelissa (HS 9.9.) summattiin Irja Askolan seitsenvuotinen piispakausi. Siinä tunteisiin vetoavasti Askola kuvattiin vihapuheen uhrina, joka on joutunut vastaanotta-

² Blogikirjoitus www.lhp.fi 14.9.2017.

maan törkyä naispappeutta ja homoliittoja vastustavilta. Henkilökohtaisuuksiin ja asiattomuuksiin menevät primitiivireaktiot ovat tietenkin tuomittavia ja ne ovat ymmärrettävästi raskaita kantaa kenelle tahansa. Toki samantyylisistä viesteistä voisi kysyä kansanedustaja Päivi Räsäselältä, piispa emeritus Matti Väisäselältä tai vaikkapa allekirjoittaneelta, joka yhä säilyttää työpöydällään postissa tullutta luotia. Joka tapauksessa synnytetty mielikuva leimaa tunteen – ei perustelujen – tasolla Irja Askolan edustaman linjan vastustajat vihaa ja helvetin liekkejä täynnä olevien äärikiihkoilijoiden leiriin.

Toisessa jutussa (HS 12.9.) kerrotaan näyttävästi Kai Sadinmaan performanssista, jossa hän aikoo istua Bulevardilla jalkapuuassa kapitulin käsitellessä hänen asiaansa. Jos asia ei olisi niin vakava, Sadinmaan teatteri herättäisi lähinnä hilpeyttä. HS:n antamalla ilmaisella mainostilalla on kuitenkin merkittävä propaganda-arvo: Jos tuomio annetaan, heteronormatiivista avioliittokäsitystä edustava kirkko ei kunnioita yksilöä eikä puolusta syrjittyjä vaan edustaa kovaa ja sortavaa kirkollista vallankäyttöä. Vaikka Helsingin kapituli kuinka yritti pehmein hansikkain käsitellä Sadinmaata, suuri yleisö kuulee tuomitsevan viestin. Paine jatkaa kasvamistaan!

Muokattu kirkollinen kenttä

Tuskin on sattumaa, että viikko ennen Helsingin hiippakunnan tuomiokapitulin päästöstä Kotimaa-verkkosivut (8.9.) uutisoi, että maaliskuussa uuden avioliittolain voimaantulon jälkeen sateenkaaripareja on siunattu tai vihitty jo noin viisikymmentä paria. Tämä tarkoittaa, ettei kyse ole yksittäistapauksista, poikkeusseurakunnista tai muutamasta ääriliberaalista papista vaan laajalle levinneestä käytännöstä. Jos Sadinmaa olisi tuomittu menettämään virka, kuinka monta jalkapuuhan ilmoittautuvaa pappia jonottaisi kapitulien eteisissä!

Uusi normaali on jo totta, sanoivat kirkolliskokousten komiteat ja piispainkokousten selvitykset mitä muuta tahansa. Hyvin organisoidut sateenkaaripapit ja -seurakunnat ovat luoneet kirkollisen käytännön ilman kirkolliskokouksen hankalasti saatavan määräänemistön (3/4) tukea. Sateenkaaripappien *de facto* vie ja hallinnon *de*

iure vikisee perässä.

Ei liioin liene sattumaa, että viime viikolla (6.9.) professori Eila Helander antoi piispainkokoukselle selvityksen Suomen evankelisluterilaisen kirkon mahdolliseen vihioikeudesta luopumiseen liittyen. Laajan asiakirjan painoarvoa lisää, että selvityksen ohjausryhmän puheenjohtajana toimi arkkipiispa Kari Mäkinen. Selvityksen mukaan vihioikeudesta ei kannata luopua, koska se palvelee hyvin kirkon jäseniä, kirkkoa ja yhteiskuntaa. Palveluita ilman ehtoja kansakirkolta onkin totuttu odottamaan. Ongelmaksi jää, mitä kirkko voi tehdä uuden sukupuolineutraalin lain tultua voimaan.

Helander viittaa galluptuloksiin, joiden mukaan 55 % suomalaisista ja 54 % kirkon jäsenistä kannattaa samaa sukupuolta olevien kirkollista vihkimistä. Luku on yli 60 % nuorten aikuisten joukossa, jossa kirkkoon kuulumisprosentti on matalin. Kun lisäksi kirkko haluaa identifioida itsensä sosiaalisen oikeudenmukaisuuden ja syrjittyjen kanssa, on vaikea jäädä kansan enemmistöä, valtion lainsäädäntöä ja pohjoismaisten sisarkirkkojen esimerkkiä vastaan. Helander sanoo ääneen, etteivät kirkon julkisuuskuva ja talous jäsenkadon myötä kesitäisi sitä. Kun kirkkososiologian professori emeritalta tilaa selvityksen, saa myös kirkkososiologiaa.

Helander rajaa teologisen keskustelun selvityksensä ulkopuolelle. Se ei estä häntä tulemasta suureen teologiseen johtopäätökseen: sekä samaa sukupuolta vihkimisten kannattajilla että sen vastustajilla on teologiset perusteet kannoillensa. Kahdella päinvastaisella käsityksellä on siis yhtälailla lailla Raamattu ja luterilainen tunnustus takansa! Kuinka kukaan järkevä ihminen voi ottaa teologista työskentelyä vakavasti, jos professorit ja piispat silmät kirkkaina mitätöivät vakavan raamatullis-tunnustuksellisen teologian ja sen merkityksen kirkollisessa päätöksenteossa?

Kyseessä onkin sama temppu kuin naispappeuden toteuttamisessa. Tarvittavat teologiset perusteet näyttävän löytyvän, kun toistetaan riittävästi niiden olemassaoloa.

Mitä sitten sateenkariteologian ytimestä löytyy? Uskon ja rakkau- den erottelu. Tällä Raamatun ja tunnustuksen yhteyksistä irrotetulla

rakennelmalla professori Tuomo Mannermaa aikoinaan ajoi naispappeuden läpi. Sama käsikassara näyttää yhä toimivan Helanderinkin selvityksessä. Avioliitto ei ole sakramentteihin kuuluva opinkysymys, joka sijoittuisi muuttumattomaan uskon koriin. Sen sijaan kysymys kuuluu järjen ja kultaisen säännön piiriin ja näin muuttuvaan rakkauden koriin. Kun avioliitolla ei ole Jumalan asettamaa muuttumatonta luomisperustetta ja yleinen käsitys avioliitosta on muuttunut, kirkko voi ja sen tulee rakkauden tähden ”laajentaa” käsitystä avioliitosta. Rakkauden korissa ovat nyt homoliitot. Ovatko seuraavana jonossa puolisoloiden lukumäärä ja avioiän muutos?

Tämä moneen kertaan ja monella suulla kestävämmäksi osoitettu koriargumentti kuorrutetaan vielä yhtä kestävämmällä uskon keskus ja reunus -jaottelulla. Avioliittokysymys ei ole evankeliumiin ytimessä eikä näin ollen pelastusasia. Asiasta voi näin olla perustellusti eri mieltä samassa kirkossa. Joku voisi kysyä, että eihän muukalaisvihakaan liity uskon keskukseen, joten voiko siis kirkossa rasismista vallita hyväksyttävästi vastakkaiset käsitykset?

Piispainkokouksen tilaaman selvityksen lopputulos on reaalipoliittinen kompromissi: Kirkko säilyttää nykyisen avioliittokäsityksen miehen ja naisen välisenä, mutta avioliittoon voidaan vihkiä samaa sukupuolta oleva pari ja siviilivihityn samaa sukupuolta olevan parin avioliitto siunata. Jokaisella papilla tulisi olla täysi vapaus toimia omantuntonsa mukaisesti.

Muokkaava kirkollinen päätös

Tuomiokapitulin päätöksen taustalla on perustava siirtymä homo-suhteessa elämisen synnillisyydestä sen sallittavuuteen ja jopa Jumalan tarkoittamaan elämänmuotoon. Päätös on looginen jatko vuoden 2010 piispainkokouksen linjaukselle, jonka mukaan samaa sukupuolta rekisteröineiden parien kanssa ja puolesta voi rukoilla jopa kirkossa, häävieraiden läsnä ollessa ja julkisesti.

Merkittävää tässä päätöksessä on, että ensi kertaa Suomen evankelis-luterilaisen kirkon hiippakunnan tuomiokapituli otti kantaa pappien homoparien vihkimiseen. Kyse ei ole vain hiippakunnan piispan

henkilökohtaisesta käsityksestä. Askolahan oli viestittänyt papistolle, että kirkon hyväksyntä ja Jumalan siunaus on tärkeä välittää maistraatissa vihityille sateenkaaripareille.

Pastori Sadinmaa on tietoisesti ja jatkuvasti toiminut vastoin kirkon tunnustusta ja järjestystä, jota kirkkokäsikirjan avioliittokaava miehen ja naisen välisestä avioliitosta ilmentää. Kirkkolaki on selvä:

”Papille, joka ei ole pysynyt kirkon tunnustuksessa, tuomiokapituli voi antaa kirjallisen varoituksen tai pidättää hänet pappisvirasta vähintään yhdeksi ja enintään kuudeksi kuukaudeksi. (...) Jos papin sopimaton käyttäytyminen, laiminlyönnit pappisvirassa tai käyttäytyminen muutoin osoittaa hänet ilmeisen sopimattomaksi olemaan pappina, tuomiokapituli voi määrätä hänet menettämään pappisviransa.” (KL 5 luku 3 §)

Jättämällä Sadinmaan ilman rangaistusta kapituli linjaa, että samaa sukupuolta olevien parien vihkiminen ja siunaaminen on teologisesti mahdollista, vaikkakaan ei yhteisten pelisääntöjen mukaista. Sadinmaa rikkoi hiippakunnan ohjeistusta, mutta ei Raamattua ja kirkon tunnustusta vastaan. Vaikka Helsingin päätös ei sido muita hiippakuntia, se viitoittaa tietä.

Mieleeni palautuu Oulun hiippakunnan päätös 5.8.2014. Saman pykälän perusteella minut erotettiin pappisvirasta, ei tunnustuksen rikkomisen tähden, vaan ilmeisen sopimattomana, koska olin toiminut Lähetyshiippakunnan tehtävissä. Kuka on sopiva ja sopimaton pappi Suomen ev.lut. kirkossa, ei sittenkään taida olla ainoastaan tunnustuksen ja järjestyksen asia, vaan välillä myös kirkkopoliittinen tarkoituksenmukaisuus näyttää ohjaavan päätöksiä.

Miten tästä eteenpäin?

Nyt on siis viimeistään selvää, että Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa voi vihkiä ja siunata samaa sukupuolta olevia pareja ilman vakavia seuraamuksia. Varsinainen kysymys onkin, että kun yksi kirkko kaksine avioliittokäsityksineen on nyt voimassa, mitä tästä seuraa?

Kapitulin päätös saa aikaan joukon ainakin tällaisia blogveja, iloisia ilmauksia, teologisia analyysejä ja pettyneitä kirjoituksia. Monet ta-

puttavat käsiään, toiset pettyneinä huokaavat. Mutta muuttuuko mitään? Lapset viedään samaan perhekerhoon. Sukulaisen rippijuhlaan mennään ensi viikolla. Lähetysmyyjäisiin osallistutaan seurakuntatallolla... Vaikeaa on yksilötasolla tehdä mitään muuta kuin hämmentyä ja niellä, koska ev.lut. kirkko kuuluu monien maisemaan, tapahtui siellä melkein mitä tahansa.

Miten kirkon konservatiivit tähän reagoivat? Ehkä jotain tällaista: Päätöstä pidetään jälleen yhtenä luopumuksen askeleena. Sitä kritisoidaan kovasti, mutta sitten muistutetaan toisesta puolesta. Kirkolliskokous ei ole homoliittoja vielä hyväksynyt. Vielä Tunnustuskirjat ja kirkkokäsikirja ovat kirkossa voimassa. Kaikki hiippakunnat eivät ole tehneet samaa linjausta. Meidän kotiseurakunnassamme ei päätöksestä pidetty. Meidän ääntämme tarvitaan kirkon kaikilla tasoilla varsinkin, kun oikea avioliitto-opetus käy harvinaisemmaksi. Ovet ovat vielä meille ja evankeliumille auki.

Mitä siis pitäisi tehdä? On vaikeaa vastata yksityiskohtaisesti. Siitä olen vakuuttunut, että tämä kehitys on eksytys, luopumus ja koettelemus. Naispappeuteen sopeutuminen kertoo, miten tähänkin harhaan pelottavan pian totutaan. Kristillinen kirkko ei voi kuitenkaan koskaan hyväksyä perustavaa muutosta ihmis- ja avioliittokäsityksessä, luonnollisen lain asemassa, synnissä ja armossa sekä Raamatun arvovallassa. Vaikka kuinka kauniisti haluaisi sanoa, tuli ja vesi eivät voi elää rauhallista rinnakkaiseloä. Jumalan kansa ei voi vieressä kuunnella Herran nimen turhaa käyttöä. Kristuksen kirkon sarkijät ja rakentajat eivät voi sovussa astua samaan ehtoollispöytään ilman että Jumalan sanan totuus suhteellistetaan.

Jos tämä näkyvä yhteys ehtoollispöydässä ei katkea harhaan johtajiin, vallalla ei olekaan yksi kirkko ja kaksi avioliitonäkemystä vaan yksi sosiologinen kansankirkko ja yksi avioliitonäkemys, jonka mukaan on vain teologinen mielipidekysymys (ehdonvallen asia), millainen pari alttarilla seisoo vihittävänä.

Tullessani erotetuksi pappisvirasta erosin myös Suomen evankelisluterilaisesta kirkon jäsenyydestä. Minulla ei siis ole varsinaista puheoikeutta toisen kirkon asioihin. Mutta kirjoitan, koska kun yksi jäsen

alkaa amputoida itseään, kipu tuntuu koko Kristus-ruumiissa.

Lähetysshiippakunnan pastorina seuraan mielelläni Lähetysshiippakunnan Katekismuksen opetuksia ja sitä seuraavia käytäntöjä:

”Jumala itse kieltää homosuhteet sekä Vanhassa (1. Moos. 19:5, 7; 3. Moos. 18:22; 20:13) että Uudessa testamentissa (Room. 1:22–32; 1. Kor. 6:9; 1. Tim. 1:9–10). Uusi testamentti kieltää sekä naisten (Room. 1:26) että miesten (Room. 1:27) homoseksuaaliset suhteet, jotka ovat Jumalan luoman seksuaalisuuden vaihtamista luonnonvastaiseen (Room. 1:26). Myös homoseksuaalisen käyttäytymisen hyväksyvät ihmiset syyllistyvät syntiin (Room. 1:32). Tällaiset Jumalan lain rikkojat eivät peri Jumalan valtakuntaa (1. Kor. 6:9) Kirkko voi siunata vain sellaista, mitä Jumala on luvannut siunata. Kirkko ei saa siunata, vihkiä eikä rukoilla sen puolesta, mitä Raamatussa kielletään. Niitä kohtaan, joilla on homoseksuaalisia taipumuksia, tulee osoittaa kristillistä lähimmäisenrakkautta. Heitä tulee ohjata tekemään parannusta elämäntavastaan ja elämään luomisjärjestyksen mukaan. Homoseksuaalien pilkkaaminen tai epäoikeudenmukainen kohteleminen on väärin ja syntiä.”

Kapituli on tehnyt ratkaisunsa. Someraivoa ei kaivata. Jalkapuuta ei tarvita. Kirkolliseen sopupeliin ei kannata läheta.

Mutta voisimmeko levollisesti jatkaa luterilaisen vaihtoehdon rakentamista, kun vaihtoehdolle yhä vähemmän näyttää olevan vaihtoehtoa?

Mitä me luterilaisina ajattelemme kirkkotaitteesta?

Erkki Pitkäranta, arkkitehti

Voimme ajatella kirkkotaitteeksi kaiken sen, mitä vuosisatojen aikana kirkkoihin on tehty: seinä-, katto- ja lattiapinnoille, koristelut, puulle tai pingotetulle kankaalle tehdyt maalaukset, veistokset, kaiverrukset, laajemmin ymmärrettynä myös alttarikrusifiksit, ehtoollisastiat ja kirkkoketekstiilit. Toisaalta voimme kysyä, millaista taidetta kirkkoihin voitaisiin tuoda ja millaista sen pitäisi olla. Ehkäpä tämä jälkimmäinen ajatus tavoittaa jotakin otsikostamme.

Seurakunnan kokoontumistiloissa on ollut taideteoksia, niitä, jotka eräällä tavalla ovat tulleet rakennuksen seinien, katon ja lattian ja kokoontuneen seurakunnan, sanankuulijain ja sananpalvelijan ”väliin”, kiinteiksi lisäelementeiksi.

Messussa sana tulee aineeksi, lihaksi ja vereksi, ehtoollisen asetusanojen TÄMÄ ON myötä. Näkyvät aineet eivät ole kirkkotaidetta, sillä ehtoollisen asettamisesta ja nauttimisesta on Kristuksen käsky ja lupaus selväsanaisesti annettu. Kuvataiteesta ei samankaltaista käskyä Raamatussa ole.

Evankeliumeissa on kuitenkin Jeesuksen lausumia, jotka antavat myönteisiä viitteitä näkemisen avulla tapahtuvasta asioiden ymmärtämisestä. Puhuessaan turhasta itse tehdystä huolehtimisesta Jeesus torjuu huolissaan olemisen kehottamalla katsomaan kedon kukkia ja taivaan lintuja. (Matt. 6: 25—34) Vaikka Hän toisaalla toteaa rukoilemisesta, että ryhtyessänne rukoilemaan menkää huoneeseen ja sulkekaa ovet. Tämä lausuma ei tarkoita, että messuun kokoontuvan seurakunnan tulisi sulkea silmänsä. Messuun kokoontuvaa seurakuntaa, kirkkokansaansa, Jeesus puhuttelee sanoin: katsokaa, käyttäkää silmiänne. Näin voimme käsittää Jeesuksen antavan puoltensa kuvataiteelle.

Toisellakin tavalla tuo puolto on ymmärrettävissä. Tuskin on ketään näkeväistä, joka pelkän sananjulistuksen kuultuaan vaikkapa

saarnan Jeesuksen vertauksista, ei näe kerrottuja tapahtumia sielunsa silmillä. Meidät on luotu sellaisiksi, että mieleemme kuvittaa kuultua. Tästä ei ole kuvataide kaukana. Apostoli Paavali kirjoitti galatalaisille painokkaasti, kuinka julistus on silmin nähtävää: ”Asetettiinhan teidän silmienne eteen aivan avoimesti Jeesus Kristus ristiinnaulittuna!” (Gal.3:1). Ja ovathan Jeesuksen kertomat vertauksetkin elämän muotoilemista kuviksi.

Varhaiskirkon kirkkotaide luo pohjan

Kristillisen kirkon historiassa kuvia alussa mainitsemassamme merkityksessä on ollut ilmeisesti aivan varhaisista ajoista asti jumalanpalvelustiloissa. Ennen 300-lukua ja Konstantinus Suurta meillä on varsin vähän säilyneitä taideteoksia. Syy lieenee se, että seurakunnat kokoonoutuivat kodeissa, jotka ovat hävinneet. Vainojen aikana myös aktiivisesti hävitettiin kristillisiä jumalanpalveluspaikkoja. Varhaiskristilliset kirkot myös korvattiin uusilla, kun vainojen ajat päättyivät.

Nykyisen Syyrian kaakkoiskulmassa Eufrat virran länsirannalla on säilynyt Dura-Europos kaupungin rauniot. Kun kaupunkia ei monien muiden kaupunkien tapaan hävitetty, vaan se jätettiin asumattomaksi, ovat vaurioiden aiheuttajana olleet vain hiekka ja ilmasto. Durassa on säilynyt kristillisen kirkon lisäksi juutalainen synagoga, joka sekin on runsaasti seinämaalauksin kaunistettu. Kristillisessä kirkossa, jota voitaneen kutsua kotikirkoksi, on sisäpihan ympärillä useita huoneita. Kappelisalissa, jonka koko on muuten suurin piirtein Lähetyshiippakunnan Koinonian kappelisalın kokoinen, ei ole maalauksia, mutta erillisessä baptisteriossa, kastekappelissa on, aiheina mm. Hyvä Paimen, Jeesus kävelemässä vetten päällä ja halvatus parantaminen.

Duran kirkko ei ole ainut varhaiskirkon kirkkotaiteesta kertova paikka. Rooman katakombeista on löydetty runsaasti maalauksia. Maalausten aiheina on runsaasti Vanha testamentin kirjoihin liittyviä kuvia. Olisiko juutalaiskristittyjen osuus ollut tuolloin huomattava seurakunnan jäsenistössä. Toisaalta Uuden testamentin kirjojen kokoelma vahvistettiin vasta Karthagon kolmannessa kirkolliskokouksessa vuonna 397.

Huomaamme siis, että varhaiset kristityt ottivat myönteisen kannan kuvataiteeseen. He eivät kuitenkaan jatkaneet roomalaista pakkonallista taidetta, vaikka yhtymäkohtia on. Varhaiskristillistä taidetta voidaan arvioida kömpelöksi ja vaatimattomaksi, mutta oleellista on, että heidän taiteensa ”periaatteet pohjautuivat kristinuskon uuteen elämäncäsitykseen”. ”Ensimmäisten kristittyjen oli koetettava esittää näkymätöntä näkyvän avulla. Siten he perustivat uuden taiteen, jonka kivijalalle bysanttilaisten ja länsimaisten oli pakko vastoin tahtoaankin pystyttää oma taidemuotonsa.”³

Bysantti kirkkotaiteen kukoistukseen nostajana

Konstantinus Suuren annettua kristityille luvan harjoittaa uskontoaan julkisesti ja siirryttyään itsekin kristinuskon kannalle alkoi Rooman valtakunnassa kristillisten kirkkojen rakennuskausi. Kirkko nousi maan alta sananmukaisesti. Keisari palautti kirkolle sen takavarikoidun omaisuuden, mutta antoi myös oman varallisuutensa kristillisen kirkon tueksi. Konstantinuksen Byzantioniin siirtämä pääkaupunki, joka nimettiin myöhemmin Konstantinopoliksi, muodostui tulevana vuosisatoina kirkkotaiteen keskuksesi. Seinämaalaukset, mosaiikkityö ja ikonit valmistuivat keisarillisissa työpajoissa. Työpajoissa kehiteltiin mallikirjoja ja ikonograafisia oppaita.⁴

Bysantin kirkon, kreikkalaisortodoksisen kirkon Konstantinopolin metropoliitta oli monin sitein riippuvainen keisarin tahdosta. Auktorisoitu traditio vahvisti perinteen jatkumista. Bysantin tunnistettava kuvastraditio ja ikonimaalauksen liittäminen uskonharjoittamiseen pysyivät ja levisivät idän kirkon vaikutusalueelle kuten Venäjälle. Kuvariidasta 700-800-luvuilla ja Neuvostoliiton bolševikkivallan ankarista tuhoista huolimatta ortodoksisten kirkkojen ikonimaalaus ja kirkon kaunistaminen maalauksin jatkui ja jatkuu tradition mukaisesti. Suomalaiset tunnistavat Bysantin kirkon kuvatradition hartaaksi kirkolliseksi taiteeksi edelleen.

3 Pierre du Bourguet: Länsimainen maalaustaide Varhaiskristillinen kausi WSOY 1965 s.12

4 John Haldon: Bysantin historia Gaudeamus 2010 s. 193

Lännen kirkkotaide – luterilaisten kirkkotaiteen tausta

Lännen kirkon puolella kehittyi ylimmän vallan ja auktoriteetin taivoittelusta paavin ja keisarien välinen taistelu. Kuka saa määrätä kirkossa ja kuka kirkon ulkopuolella. Kuka saa nimittää piispat ja kuka kruunata kuninkaat. Kaarle Suuren kruunaus jouluna vuonna 800 Roomassa oli paavin suuri yritys perustaa uudelleen Rooman valtakunta. Keisarinvallan antajana oli paavi. Teollaan paavi osoitti näkyvästi käsityksensä, jonka mukaan hänelle kuuluu sekä kirkollinen että maallinen valta.

Bysantissa Itä-Rooman puolella ei Kaarlen kruunausta hyväksytty. Tiet erkaantuivat. Kun idässä kirkko vartioi, kehitti ja siirsi eteenpäin bysanttilais-kreikkalaisen kulttuurin ja ortodoksian, alkoi latinalaisessa lännessä uusien kansakuntien esiinnousu muovata yhteiskuntaa ja vähitellen siirtää unholaan Rooman Imperiumin ajatuksen.⁵

Paavin ja keisarin valtataistelu johti lopulta paavin johtaman valtion syntymiseen ja oman armeijan varustamiseen. Pietarin istuimen haltija unohti, mitä Jeesus oli sanonut miekkaan tarttujalle Getsemanessa tämän sivallettua ylimmäisen papin palvelijalta korvan. (Matt. 26:52)

Valtataistelulla ja vallan jakautumisella oli vaikutus rakennustaiteeseen ja kuvataiteeseen. Lännen kirkon vaikutuspiirissä kirkkojen kaunistuksena säilyivät maalaukset, veistokset ja ornamentit, mutta kehitys johti kansakuntien ja kuninkaiden alueilla kuvaustapojen eroavaisuuteen. Bysantin kaltainen auktoriteetin omaava traditio ei päässyt lännessä valtaan. Kirkkorakennuksissa Raamatun kuva-aiheet säilyivät. Yksi keskeisimpiä aiheita oli 1200-luvulla muotoutunut krusifiksi, ristillä kärsivä Kristus.⁶ Samalla vuosisadalla paavi Innocentius III nimitti itsensä apostoli Pietarin sijaisesta itsensä Kristuksen sijaiseksi. Kirkon mahti vahvistui. Pakkoverot lisäsivät varallisuutta. Rakennettiin goottilaisia katedraaleja ja niitä kaunistamaan huikeat lasimaalaukset ja ruusuikkunaornamentit.

Renessanssin myötä antiikin ihailu lännen kirkossa kasvoi siihen

5 Marianka Fousek: *The church in a Changing world* Concordia publ. house 1971 s.27

6 Raili Toivanen: *Kristuksen kärsimisen kuvaamisesta* Perusta 2/2005 s.11

mittaan, että paavien palatseissa antiikin pakanallisten jumaltarustojen aiheet palasivat kuvausten kohteiksi. Ihmisen kuvaus muuttui. Idealisoidut ja kaavamaiset asetelmat vaihtuivat naturalistisiin ihmishahmoihin, joiden jokainen lihas ja jänne kuvattiin. Taiteilija alkaa siirtyä palvelijasta omaehtoiseksi tekijäksi. Vuosisatainen prosessi alkoi: Jumala ja ihminen vaihtavat paikkaa. Usko, jonka mukaan Jumala on ilmoittanut itsensä ihmiselle Raamatun kirjojen kautta, joutuu täysrenessanssin aikana muutosprosessiin. Prosessi johtaa ensi siihen, että ihminen määrittelee ja keksii jumalan kunnes tuonpuoleisuus kuihtuu ja jumala kuolee.

Uskonpuhdistusliikkeiden suhtautuminen kuviin

Renessanssipaavien aikana kävi yhä ilmeisemmäksi ja vastaansanomattomammaksi katolisen kirkon hengellinen ja moraalinen rappio. Kirkon väärinkäytöksiä kohtaan nousi useita liikkeitä. Merkittävimmäksi kohosi liikehdintä, jonka johdossa oli Wittenbergissä harras katolinen munkki, lahjakas ja oppinut Martti Luther. Uskonpuhdistuksen alkuajat olivat kuohunnan ja taistelun leimaamia. Uskonpuhdistusliike jakaantui tunnetusti kahteen pääuomaan. Jakaantuminen tuli esiin myös suhtautumisessa kirkkotaiteeseen. Yhteistä molemmille haaroille oli kannan ottaminen katolisen kirkon kuvataiteen sisältöön.

Luterilaista haaraa kuvaa järjen asettuminen Jumalan ilmoituksen alle ja usko, että Jeesuksen taivaaseen astuminen oli siirtyminen kaikkialla läsnä olevaisuuteen (ubikviteetti). Reformoitua haaraa puolestaan kuvaa järjen nostaminen Pyhien kirjoitusten ymmärtämisen mahdollistajaksi ja usko, että Jeesuksen taivaaseenastuminen on Jeesuksen radikaali siirtyminen maailmasta Isän oikealle puolelle. Näillä vakaumuksilla oli tunnettu vaikutuksensa ehtoollisen ymmärtämiseen.

Kirkkotaiteeseen suhtautuminen oli yllättävää kyllä merkittävältä osin samanlainen, mutta johtopäätökset erilaiset. Jean Calvin otti Geneven katekismukseen toiseksi käskyksi kuvakiellon: älä tee itsellesi jumalankuvaa. Luterilaisessa katekismuksessa kuvakieltoa ei

erikseen mainita, mutta sen katsotaan sisältyvän ensimmäiseen kysymyksen katolisen katekismuksen tapaan. Geneven katekismuksen kysymykset 143-148 käsittelevät kuvakieltoa päätyen johtopäätökseen, että kuvien tai veistosten teko ei ole kiellettyä. Kiellettyä on sellainen kuvien teko, jossa jumalankuva tehdään siinä tarkoituksessa, että sitä ryhdytään palvomaan Jumalana.

Luterilaisella puolella suhtautumisen määrittely kirkkotaiteeseen tuli välttämättömäksi, kun Luther oli vaaliruhtinas Fredrik Viisaan järjestämänä Wartburgin linnassa paossa kirkonkirouksen ja valtakunnankirouksen täytäntöönpanoa. Lutherin poissaolon aikana kuo-hunta Wittenbergissä yltyi. Uskonpuhdistukseen haluttiin vauhtia ja rivakampia otteita. Vuodenvaihteessa 1521–22 mielipiteet radikalisoituivat. Monenlaisia kansankiihottajia oli liikkeellä. Tammikuun lopulla 1522 Wittenbergin kaupunginraati päätti, että kuvat oli poistettava kirkoista. Kun toimeenpano viivästyi, ryhtyivät innokkaat uudistajat hävittämään niitä väkisin.⁷

Maaliskuussa Luther päätti palata Wittenbergiin. Hän aloitti saarnaamisen munkinkaapuun pukeutuneena ja tukka tonsuuriin leikattuna 1. paastonajan sunnuntaina. Saarnat jatkuivat koko viikon. Kolmannessa saarnassaan tiistaina hän käsitteli kuvia. Luther aloittaa kuvaosion toteamalla:

Me voimme pitää kuvia tai olla pitämättä, vaikka olisi tosin parempi olla ilman niitä. En suosi kuvia.⁸

Tämä sitaatti irrotettuna saarnasta antaa helposti yksipuolisen kuvan. Millainen tausta lausumalla on? Luther siteeraa 5. Mooseksenkirjan kuvakieltoa loppuun asti. Kuvat ja patsaat ovat kiellettyjä palvonnan kohteena. Yksin Jumalaa on palvottava. Jos tehdään jumalankuva, jossa uskotaan olevan jumalallista ja sitä kuvaa ruvetaan kumartamaan ja palvomaan jumalana, silloin on kyse epäjumalanpalvelemisesta. Luther jatkaa:

Niinpä niin, sinä tuumit, tekstissä sanotaan: 'Älä tee itsellesi kuvaa.'

7 Miten Jumala uudistaa kirkkoa, *Invocavit* saarnat 1522 Sley-kirjat 1996 s.12–13

8 Miten Jumala uudistaa kirkkoa, *Invocavit* saarnat 1522 Sley-kirjat 1996 s.36

Sanotaan kuitenkin myös: 'Älä niitä palvele.' Kuka uskaltaa noin epävarman käskyn perusteella hävittää kuvat? En ainakaan minä.⁹

Sitten hän kertoo kuvakiellon saaneen Mooseksen valmistaneen vaskikäärme-veistoksen ja muistuttaa, että temppeliin oli tehty kaksi siivellistä kerubia armoistuihin yläpuolelle (2.Moos.37:7).

Ajatella! Juuri siihen, missä Jumala tahtoi häntä palvottavan! Meidän on siis tunnustettava, että saamme tehdä ja pitää kuvia, mutta emme palvoa niitä.¹⁰

Luther korostaa *Invocavit*-saarnoissaan koko ajan, että Sanan tulee olla ohjaaja ja muutosten tekijä. Evankeliumin vapaus täytyy vallita sellaisissa asioissa, joissa voi olla niin tai näin. Jos yksi munkki menee naimisiin, ei kaikkien ole pakko mennä. Jos joku haluaa kuvia, niin ei ole pakko olla kuvia. Jos joku ei halua kuvia, ei ole pakko repiä kaikkialta kuvia pois. Toisaalta Sanan saarnalle on annettava aikaa vaikuttaa. Kun on oikein ja sallittua, että maallikotkin voivat ehtoollisella syödä leivän ja juoda viinin, ei pidä heti pakottaa kaikkia niin tekemään, jos se aiheuttaa hajaannusta seurakunnassa.

Huomaamme, että opetus kuvista on samankaltainen uskonpuhdistuksen molemmissa haaroissa, mutta opetuksen vaikutushistoria on erilainen. Reformoidulla suunnalla päädyttiin kuvien poistamiseen ja ilman kuvia ja veistoksia oleviin kirkkotiloihin. Oliko takana järkeily: jos kuvia on mahdollista palvoa, niin poistetaan mahdollisuuskin?

Luterilaisella puolella kuvat säilyivät. Muutoksia uskonpuhdistus toi kuitenkin kirkkosalien kaunistamiseenkin. Kuvastosta poistuivat pyhimysten kuvat ja Marian kuvat. Poistuivat myös sivualttarit, tabernaakkelit eli pyhitetyn ehtoollisleivän säilytyskaapit ja pyhäinjäännöslippaat ja -kaapit.

Kuvastossa säilyivät krusifiksi, Jeesuksen elämän kuvaukset ja Vanhan Testamentin tapahtumien kuvaukset.

9 Miten Jumala uudistaa kirkkoa, *Invocavit* saarnat 1522 Sley-kirjat 1996 s.36

10 Miten Jumala uudistaa kirkkoa, *Invocavit* saarnat 1522 Sley-kirjat 1996 s.37

Kirkkotaide 1600- 1800-luvuilla Suomessa

Lutherin opetuksen mukaisesti kirkkotilojen taideteosten muutokset olivat varsin vähäiset. Selvien katolisten uskonpuhdistuksessa hylättyjen oppien mukaiset taideteokset poistettiin vähitellen, mutta keskiaikaiset kivikirkkomme saivat olla katolisessa asussaan. Kalkkimaalauksiin ei puututtu kuin ehkä vihkiristejä ylimaalaamalla. Puhdasoppisuuden ajan syyksi ei kalkkimaalausten poistoa voida yksiselitteisesti asettaa. Laitilassa jopa korjattiin katolisen kauden ajan kalkkimaalauksia. Joissakin tapauksissa niitä peitettiin. Ei ole tietoa, oliko syy teologinen vai seinien maalipinnan huono kunto.

Keskiaikaisten kalkkimaalausten hävittäminen toden teolla alkoi Suomen kirkkoissa vasta 1700-luvun lopulla ja 1800-luvun alussa. Tällöin löivät läpi uusklassismin taideihanteet. Kirkkojen seinät siveltiin kalkilla, vanhoja ikkuna-aukkoja suurennettiin ja uusia puhkaistiin. Teot, joilla kirkkotilasta tehtiin ajan ihanteita vastaten valoisia, olivat kohtalokkaita keskiaikaisille maalauskuvas-toille.¹¹

Kirkkojen sisätilat muuttuivat uskonpuhdistuksen vallattua alaa. 1600-luvulla tulivat penkkikorttelit, saarnatuoli, alttareille polvistumispenkit, parvia lisättiin ja virsilaulun tueksi alettiin hankkia urkuja. Kuvataiteelle tuli uusia paikkoja, kuten lehterien kaiteet ja erityisesti saarnatuolin kaiteet ja koriosa. Poscharskyn mukaan saarnatuolin jalakaosa kuvaa Vanhaa testamenttia, joka kannattaa Uutta testamenttia edustavaa koriosaa. Ylöspäin kohoava kaideosa edustaa siirtymistä Vanhasta Uuteen testamenttiin. Saarnatuolin katos heijastaa Jumalan sanan vaikutusta ja taivaallista maailmaa.¹² Saarnatuolin korin maalausten neljä useimmin esiintyvää aihetta ovat Johannes, Markus, Matheus ja Luukas.

Suuren Pohjan sodan jälkeen 1700-luvun loppupuolella käynnistyi Suomen historian kiivain kirkonrakennuskausi. Se näkyi myös uuden kirkkotaiteen runsautena. Tällä kaudella mm. Mikael Toppelius maalasi elämäntyönsä. Hän oli mukana yli kuudessakymme-

11 Markus Hiekkänen: Suomen kivikirkot keskiajalla Otava 2003 s.182

12 Heikki Hanka: Kirkkomaalauksen traditio ja muutos 1720—1880 Jyväskylä 1997 s.110

nessä kirkkotaidehankkeessa. Mitkä olivat yleisimmät alttaritaulujen aiheet 1720 ja 1880 välisenä aikana? Ylivoimainen on ristiinnaulittu (235 kpl), seuraavina ehtoollinen (196 kpl), ylösnousemus (61 kpl) ja Getsemane (60 kpl)¹³, siis lihaksi tullut Kristus, Hänen kärsimisensä, kuolemansa ja ylösnousemisensa eli luterilaisen uskonpuhdistuksen keskeisin sisältö.

1800-luvun loppupuolella kirkkotaiteen sisältöön ja muotoon vaikuttivat puhdasoppisuuden teologian vaihtuminen valistusteologiaksi. Järjen asema suhteessa Pyhiin kirjoituksiin muuttui. Uskonpuhdistuksen vakaumuksena oli, että on Jumala, on tuonpuoleisuus, on Jumalan ilmoitus Raamattu, jota Pyhän Hengen valaisema ihminen tutkii alistaen järkeilynsä Sanalle. 1800-luvun lopusta alkaen kirkkosakin yhä vahvemmin leviävät vallalle ajatukset, että ihminen järkensä avulla avaa kirjoitukset. Tuonpuoleisuus kuihtuu pois. Ihminen alkaa uskoa Jumalan omaksi luomukseksi. Taiteilijuus vaihtuu Raamatua kavalähteenään käyttäneistä käsityötaiteilijoista ammattimaalareiksi, joille on tärkeä luoda oma tunnistettava tyyli.

Mikä on Pyhää? 1900-luku ja nykyhetki

Jos Jumala on kuollut, jäljelle on jäänyt ihmisen kokemus, sisäinen maailma, josta jumalaa etsitään. Figuratiivinen taide on vaikeuksissa. Kuvaamisen on ottanut valokuvaus ja elokuva. Taiteilijat koulutetaan taiteilija-ammattiin ja ammattilypeyteen. Taidelajeilla on autonomia. Taideinstituutiot, taidemuseot, taiteesta elävät kriitikot ja media muodostavat kentän, jolla toivomukset saada jumalanpalvelustiloihin kirkon sanomasta nousevaa taidetta kohtaavat kylmän vastaanoton. Vaikeasti tällaiseen itseriittoiseen maailmaan sopivat Jeesuksen sanat: ”Niin myös te, kun olette tehneet kaiken, mitä teidän on käsketty tehdä, sanokaa: ‘Me olemme ansiottomia palvelijoita; olemme tehneet vain sen, minkä olimme velvolliset tekemään.’” (Luuk. 17:10)

Kun Pyhää Jumalaa ei ole, pyhä tehdään. Usein olen kuullut lauseen: kaikki korkeatasoinen taide on pyhää. Abstraktia taideteosta

13 Heikki Hanka: Kirkkomaalauksen traditio ja muutos 1720—1880 Jyväskylä 1997 s.102

katseleva kertoo saaneensa pyhän kokemuksen. Uskonpuhdistajat olivat samankaltaisessa tämänpuoleisuuden kuristavassa otteessa. Heille kirkastui, että vain Jumala on Pyhä. Ihminen on syntinen. Kaikki ihmisen pyrkimykset Pyhään ja Pyhiin tekoihin epäonnistuvat. Pyhää on Jumalan antama ilmoitus, Raamattu. Pyhiä ovat Hänen asettamansa sakramentit. Pyhiä ovat ne ihmiset, jotka Jumala on kasteessa ottanut omikseen ja joille Hän on antanut Henkensä. Itsessään he ovat syntisiä ja Jumalan vihollisia, mutta Kristuksessa uskon kautta pyhiä. Jos taidekokemus määritellään Pyhäksi tai taiteilijan taideteos jumalallista voimaa sisältäväksi, silloin on astuttu sen rajan yli, jossa kuvasta on tullut palvonnan kohde.

Onko taide hylättävä? Emme elä enää mennyttä aikaa, jolloin kirkko halusi pakottaa kaiken valtaansa. Tätä pakkoa ja pakottamista vastaan Luther väsymättä saarnasi kuten esimerkiksi *Invocavit*-saarinoissaan teki. Taiteella on oma tiensä ja oma maailmansa. Kirkkotaideteella luterilaisin silmin on suuri mahdollisuus ja kiinnostava ilmaisualue valloitettavana. Sana on lineaarinen ilmaisun väline. Kuva voi ilmaista monta asiaa yhtä aikaa. Hyvin kiinnostavaa on tutkia Vanhan testamentin lupauksia ja Uuden testamentin lupausten toteutumisia ”päällekkäin”, yhtä aikaa. Tai miettiä sommitelmia, joissa katseet, ilmeet, taustat ja värit syntyvät Sanaa mietiskellen ja tutkien.

Luterilaisen tunnustuksen mukaan Jumalan Sana on annettu kirkolle elämäksi ja ruuaksi, jota jaetaan liturgiassa ja saarnassa. Samassa liturgian ja saarnan täyttämässä tilassa, seurakunnan kokoontumisessa, taiteella, sen omilla jäljittelemättömillä ilmaisutavoilla on huikeat mahdollisuudet ilmaista julistetun sanan kanssa yhteen soiden Pyhää sanomaa, ei Jumalana halliten, vaan palvelijana auttaen. Näin tehdesään kuva voi olla myös Sanan kantaja.

Kirjallisuutta kirkkotaiteeseen ja taiteen taustoihin liittyvää

- John Haldon: Bysantin historia Gaudeamus 2010
- Steven Runciman: Byzantine Style and Civilization Penguin Books 1975
- Länsimainen maalaustaide: Varhaiskristillinen kausi WSOY 1965
- Länsimainen maalaustaide: Bysantti ja varhaiskeskiaika WSOY 1965
- Länsimainen maalaustaide: Renesanssi WSOY 1965
- Egon Fridell: Uuden ajan kulttuurihistoria osa 1 WSOY 1945
- Hartvig Frisch: Euroopan kulttuurihistoria 3 WSOY 1963
- Crane Brinton: Aatteen ja ihmiset Otava 1964
- Hans Seldmayr: Modernin taiteen vallankumous WSOY 1955
- Helena Sederholm: Tämäkö taidetta WSOY 2000
- Arto Kuorikoski (toim.): Uskon tilat ja kuvat Suomen Teologinen Kirjallisuusseura 2008
- Hjalmar Holmquist: Kirkkohistoria Vanha ja Keskiaika WSOY 1928
- Hjalmar Holmquist: Kirkkohistoria Uusi aika WSOY 1928
- Matti Komulainen: Sanan kaunistukset: Kuopion vanhan emäseurakunnan alueen kirkkomaalaukset 1810-1918, Kustannuskiila 1989
- Heikki Hanka: Kirkkomaalauksen traditio ja muutos 1720-1880 Jyväskylä 1997
- Marianka Fousek: The Church in a Changing World, Events and trends from 250-600 Concordia S.Louis 1971
- Miten Jumala uudistaa Kirkkoa Invocavit saarnat 1522, Sley-kirjat 1996
- Catechism of The Chyrch of Geneva http://www.reformed.org/documents/calvin/geneva_catachism/geneva_catachism.html
- Katekismus Suomen evankelisluterilainen lähetyshiippakunta 2017
- ARS Suomen Taide osat 2 ja 6 Weilin&Göös 1988
- Stained Glass, Mitchell Beazley Publishers Ltd London 1976
- Markus Hiekkänen: Suomen kivikirkot keskiajalla Otava 2003

Katso Jumalan Karitsa, joka ottaa pois maailman synnin!

Pastori Kalle Väättäinen ja Antti Koponen

Pyhän Pietarin luterilainen seurakunta vietti jumalanpalveluksia reilut kymmenen vuotta Kuopion adventtikirkon kodikkaissa tiloissa. Vähitellen seurakunta kasvoi väkimäärältään sen verran suureksi, että uusien tilojen etsintä oli välttämätöntä. Keväällä 2017 seurakunta siirtyi aivan Kuopion keskustassa sijaitsevaan Pelastusarmeijan tilaan. Siihen mahtuu lähes kaksinkertainen määrä väkeä, mutta uusi tila oli huomattavan karu ja pelkistetty. Lisäksi paikan akustiikka oli erittäin haastava. Suuret tasaiset betoniseinät kaiuttivat ääntä ja näyttivät liian paljailta. Jotain oli tehtävä sekä akustiikalle, että kirkkotilan ilmeelle.

Keskustelujen jälkeen saimme Pelastusarmeijalta luvan viiden sivualttarikuvan ja yhden suuren etualttarikuvan tekemiseen. Aivan ensimmäiseksi harkinnassa oli, että kuvituksena olisi klassisen kirkkotaiteen kuvia kopioina. Kuvien piti korostaa jumalanpalvelusta viettävän seurakunnan todellisuutta. Gentin kirkon alttarimaalaus Jumalan karitsasta oli minun suosikkini. Kuitenkin pohdintojen jälkeen päädyimme siihen, että tila on liian moderni ja pelkistetty klassisten kuvien käyttöön. Gentin Jumalan karitsa päätyi lopulta teemana suureen etualttarikuvaan.

Kuulin Rovaniemellä asuvasta grafiikan taitajasta, Antti Koposesesta, joka on Stefanoksen luterilaisen seurakunnan aktiivinen vastuunkantaja. Tiesin Antin tehneen hienoja kuvia luterilainen.net-verkkosivustolle. Keskustelimme puhelimessa asiasta, ja Antti innostui heti mahdollisuudesta päästä tekemään messunviettopaikkaan kokonaisuus, jossa olisi viisi pienempää taulua sivuseinällä ja yksi suurempi taulu alttarikuvana. Oma pyyntöni oli, että kuvissa toistuisi Vanhan testamentin lupaus Kristuksesta ja Uuden testamentin täyttymys. Kokonaisajatuksena kuvien teemoissa piti olla Jumalan läsnäolo jumalanpalvelusta viettävän seurakunnan keskellä. Kuvien piti julistaa sitä, mitä messussa tapahtuu joka sunnuntai. Kerroin toivomukseni

ja mainitsin muutamia toivomiani kohtia. Antti lupasi pohtia asiaa ja palata myöhemmin. Sain sitten Antilta viestin, jossa hänen ehdotuksensa kuvien teemoiksi olivat: 1. Syntiinlankeemus ja Kristus käärmeen pään rikkiolkijana, 2. Nooan arkki ja kaste, 3. Lain antaminen ja lain täyttymys Kristuksessa, 4. Jaakobin tikkaat - Kristuksen läsnäolon paikka ja 5. Baabelin torni - helluntai.

Lopulta kuva Baabelin ja helluntain rinnastamisesta sai väistyä ehtoolliskuvan tieltä. Myös kuvien järjestys muuttui. Kaikkien kuvien kehyksenä ovat Jaakobin näyn tikkaat. Ajatuksena on Jeesuksen sovitustyö, jonka kautta hän avasi meille koko ajan auki olevan tien taivaaseen. Enää eivät vain enkelit voi käydä alas maan päälle ja ylös taivaaseen, kuten Jaakob unessa näki (1. Moos. 28:12). Nyt Kristuksessa on pääsy Isän luo ja hän itse on tuo tie. Hän tuli kerran lihaksi ja on armonvälineiden kautta jatkuvasti kansansa keskellä.

Kuvien järjestys julistaa Jeesuksen sovitustyön sisältöä. 1. taulu kuvaa syntiinlankeemuksen ja samalla siinä on lupaus käärmeen pään rikkiolkijasta. 2. taulu on kuva Jaakobin tikkaista - vain Jeesuksen sovitustyön kautta taivaaseen pääsy on mahdollista. 3. taulu on viidestä kuvasta keskimmäinen. Siinä on koko Raamatussa ilmoitetun Jumalan sanan ydin, evankeliumi Kristuksen täytetystä työstä. Kristus täytti lain puolestamme ja eli pyhän ja puhtaan elämän, jotta langennut ihmiskunta voisi palata paratiisissa menetettyyn yhteyteen Jumalan kanssa. Käärmeen pää on poljettu rikki! 4. taulu kuvaa kasteen, jossa tulee osalliseksi Jeesuksen sovitustyöstä. Siinä kuvataan kasteemme pelastavana vetenä Pietarin kirjeen opetuksen mukaan (1. Piet. 3:20-22). 5. taulussa kuvataan ehtoollinen, jonka kautta Kristus yhä uudelleen antaa meille syötäväksi ja juotavaksi lunastuksemme hinnan, ruumiinsa ja verensä.

Etualttarikuvan ajatuksena on ehtoollista viettävän seurakunnan todellisuus. Jumalan Karitsa, Jeesus Kristus, tuo taivaan maan päälle jokaisessa messussa, jota vietämme. Hänen ruumiinsa ja verensä, joka alttarilla jaetaan, on kertakaikkinen Kristuksen uhri, jonka hän antoi kärsimällä ristinkuoleman. Hän on ylipappi, uhri ja armoistuin (Room. 3:25). Hän täytti kaikki uhrin kertakaikkisella uhrillaan. Va-

pahtajamme asetti ehtoollisen, että meillä olisi hänen ruumiissaan ja veressään osallisuus häneen ja hänen sovitustyöhönsä.

Alttaritaulu julistaa myös yhteyttä saarnastuoliin. Vain puhdas evankeliumi Kristuksesta tekee kuolleista eläviä. Vain evankeliumi ristiinnaulitusta Kristuksesta tuo omilletunnoille rauhan. Yksin Jumalan Karitsa voi ottaa pois maailman synnin. Tämä saarna ja ehtoollisen todellisuus tulevat hienosti esille alttaritaulussa. Kaikkien kirkkotilan taulujen kokonaisuus julistaa kirkossakävijöille Kristusta. Kristus on kirkkotilassa Sanan ja sakramenttien kautta läsnä. Tätä todellisuutta Jumalan läsnäolosta kuvasi Jaakob nähtyään tikkaat. Kuvaus sopii erinomaisesti uusien taulujen kaunistamaan kirkkotilaan: ”Kuinka peljättävä onkaan tämä paikka! Tässä on varmasti Jumalan huone ja taivaan portti.” (1. Moos. 28:17)

Seuraavassa kuvantekijä Antti Koposen lyhyet selitykset kuvista¹⁴:

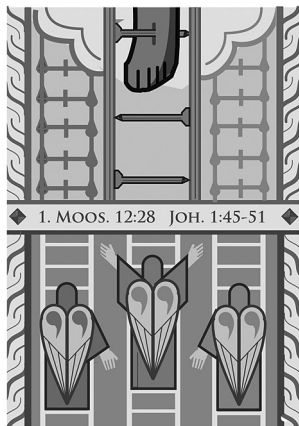
1. taulu: 1. Moos. 3:15



Alakuvassa ovat läsnä Aatami ja Eeva kääntyneinä katsomaan paratiisin käärmettä, jonka pää on kuin kielletty hyvän ja pahan tiedon puun hedelmä. Yläkuvassa Jeesuksen lävistetyn jalan naula on iskenyt käärmeen päähän ja värjännyt sen verenpunalla. Halkaistu pää paljastaa ristin muotoisen siemenkodon, jota viittaa maailmaan kylvettävään ilosanomaan Kristuksen voitosta.

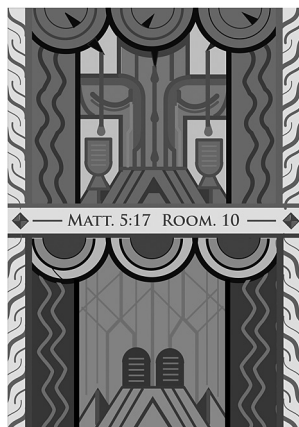
¹⁴ Kuvat ovat luonnoksia. 5 sivuseinän taulua ovat kooltaan n. 1 m x 2 m, alttarikuva n. 2,5 m x 5 m.

2. taulu: 1. Moos. 28:12 ja Joh. 1:45-51



Yläkuvassa nähdään keskimmäisenä tikkaat, joiden askelmina ovat ristin naulat ja ylimmällä niistä lepää Jeesuksen jalka naulan lävistämänä. Tämä tikasnäky on viite Jeesuksen kahtalaiseen ylösastumiseen toisaalta ristille ja toisaalta taivaaseen. Jeesuksen tikkaiden rinnalla laskeutuvat maahan veri- ja vesiaskelmat viitteenä kasteeseen ja ehtoolliseen, jotka kulkevat ylhäältä alas ja myös yhdistävät maan ja taivaan. Alakuvassa ovat Jaakobin Betelissä näkemät tikkaat, joiden askelmilla enkelit kulkevat edestakaisin. Enkelien liike ylös ja alas symboloi ylösastuvaa Jeesusta ja samalla maahan lahjoitettuja sakramentteja, joiden välityksellä meillä on yhteys Kristukseen. Enkelien siivissä on lisäksi veren, veden ja pyhän purppuran väriset sitaattimerkit viitteenä Sanaan eli Kristukseen.

3. taulu: Matt. 5:17 ja Room. 10



Alakuvassa sijaitsevat Siinailla annettu laintaulut salamoiden laskeutuessa taustalla taivaasta. Yläkuvassa Jeesuksen verestyneet kasvot vuotavat salamoiden sijaan maahan elämää veren muodossa. Laintauluista muotoutuu kaksi maljaa, jotka täyttyvät Kristuksen verestä viittauksena huutoon ”Se on täytetty” ja myös ehtoolliseen. Lisäksi yläkuvassa Siinain vuori on muuttunut osaksi Jeesuksen kasvoja, minkä on tarkoitus johdattaa ajatukset ilmaisuun Kristus-kalliosta.

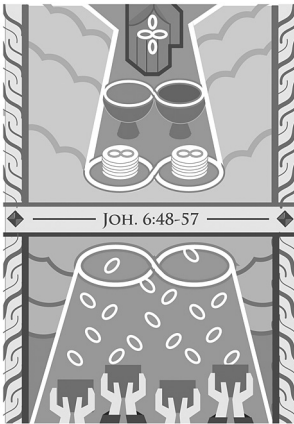
Edelleen yläkuvassa Jeesuksen hiukset ja orjantappurakruunu muodostavat yhdessä eräänlaisen avautuneen esiripun, mikä kuvastaa

Kristuksen kuolinhetkellä repeytynyttä temppelin esirippua, joka paljasti näkyvän temppelin kaikkein pyhimpään.



4. taulu: 1. Piet. 3:20-22

Alakuvassa näyttäytyy Nooan arkki yltyvässä tulvassa, satava vesi peittää alleen käärmeillä täyttyneen maan. Yläkuvassa arkki on rakentunut kirkon ja kastemaljan yhdistelmäksi, jonka kautta virtaa taivaasta vesi maahan ja kasvattaa satoa kohti taivasta.



5. taulu: Joh. 6:48-57

Alakuvassa israelilaiset ovat kerääntyneet vastaanottamaan taivaasta satavaa mannaa ehtoollisen nauttimisen esikuvana. Yläkuvassa on katettuna taivaalliset lahjat eli ehtoollisleipä ja -viini sekä kastevesi ja risti, joka muodostuu mannasta. Ikuisuuteen viittaava matemaattinen moebius-kuvio toistuu läpi kuvien ja yhdistää niitä.

Alttaritaulu: Joh. 1:29



“Katso, Jumalan Karitsa, joka ottaa pois maailman synnin!” on Johannes Kastajan huudahdus opetuslapsilleen, jonka hän ilmaisi Jeesuksen saapuessa Johannesneksen luokse. Kyseinen julistus on sikäli mielenkiintoinen kuvituksen kannalta, että sanoihin sisältyy itse asiassa muotokuva Jeesuksesta. Tämä ilmenee, kun puretaan virke osiin ja nähdään, mihin Johannes haluaa huomion kiinnittää:

–”Katso...” on Johanneksen ohje opetuslapsille katsoa silmillä nähtävää Jeesusta, joka vaeltaa maan päällä ruumiillisessa muodossa ihmisenä. Ilosanoma on siinä, että Sana on todellakin tullut lihaksi, kuten evankeliumin alku meille valaisee.

–”...Jumalan Karitsa...” täsmentää, että ihmisyydestään huolimatta Jeesus on kuitenkin puhdas ja virheetön ja siksi Jumalalle kelpaava uhri.

–”...joka ottaa pois maailman synnin!” osoittaa, että Jeesus on myös vapahtaja siksi, että hän on lihansa puhtauden vuoksi sovelias sovitamaan syntimme.

Virkkeellään Johannes siis piirtää kokonaiskuvan Jeesuksesta ihmisenä ja samalla jumalaisuutensa puolesta puhtaana uhrina, joka olemuksensa puolesta voi ainoana vapahtaa ihmiskunnan. Tätä Jeesusta Pyhän Pietarin luterilaisen seurakunnan alttaritaulu haluaa myös meidän, siis Jeesuksen opetuslasten, katsovan.

Taulun alakuvassa on liitonarkku, joka ei pystynyt meitä pelasta-

maan, mutta oli esikuva lopullisesta pelastuksesta, Golgatan ristintyöstä. Kuvissa näemme, miten liitonarkulla oleva Aaronin sauva, manna ja taulut ovat kylvömaata, jonka pohjalta Jumalan pelastussuunnitelma kasvaa ja puhkeaa loistoon Kristuksessa. Ajallisesti taulu alkaa alakuvan liitonarkusta ja sen päällisestä armoistuinesta, jonne sijoittuu manna-astia, viheriöivä Aaronin sauva sekä laintaulut. Kerubit osoittavat siivillään liitonarkun kannen sijasta ylöspäin kohti todellista uhria. Jatkumo kulkee sitten seuraavaan kuvaan ja Jumalan Karitsaan, joka hikoilee orjantappurakuunussa ja vuotaa verta kuten Jeesus ristillä. Ylimmässä päätöskuvassa näemme henkensä heittäneen Jeesuksen ristillä, jonka kylkihaavoista virtaa vesi ja veri muodostaen auringon, elämänlähteen. Kehityskertomuksessa on kyse matkasta liitonarkin armoistuimelta suuremmalle valtaistuimelle, ristin armoistuimelle. Liitonarkin päällä Jumala on läsnä kuvannollisesti valkeassa mannakeossa, joka on kolmion muotoinen viittauksena kolmiyhdyiseen Jumalaan. Ristillä Jumala on läsnä reaalisesti lihassa ja veressä.

Jumalan pelastussuunnitelman keskeiseen asiaan eli ehtoolliseen löytyy viite keskikuvassa, jossa Karitsa makaa ehtoollismaljassa. Maljan jalka sijoittuu alakuvassa liitonarkun kannelle. Näin myös ehtoollismalja rinnastuu armonistuimeen, jossa Jumalamme on läsnä.

IV Matkan varrelta



Ruista sielulle – Katekismuskampanja

Jani-Matti Ylilehto

Sitkeää, suolaista ja niin ravitsevaa!

Suomea on rakennettu ruisleivällä ja katekismuksella vuosisadat. Itsenäisyytemme ja luterilaisen uskonpuhdistuksen juhlavuotena haluamme antaa sinulle matkaevääksi elämään ja iankaikkisuuteen upean Martti Lutherin Vähän katekismuksen selityksineen.

Näillä esitteen sanoilla kutsuttiin syys-lokakuussa lähes 25 000 ihmistä mukaan seurakuntiemme messuun ja samalla uuden Katekismuksen onnelliseksi omistajaksi. Kyse oli yhteisestä tavoittavan työn tempauksesta. Tässä Katekismuskampanjassa oli mahdollista tilata nettisivujen kautta ilmainen lahja kotiovelleen. Ne olivat ruisleipä ja Katekismus, ihmisen ruumiin ja sielun perustarpeet.

Sisältö ja kontakti

Luterilaiset seurakunnat omistavat suunnattoman rikkaan aarteen. Tuo aarre on Kristus ja kaikki Hänen työnsä. Kun uskonpuhdistuksen 500-vuotisjuhlan vuotena kirkkomme julkaisi uuden käännöksen Martti Lutherin Vähästä katekismuksesta selityksineen, saimme tuon sisällön tiiviissä ja helposti jaettavassa paketissa. Luterilainen Katekismus ei ole luettelo piispojen tai kirkolliskokousten päätöksistä vaan pyhän Raamatun tiivistelmä. Siksi se sopii jokaisen käteen ja jokainen voi sitä ymmärtää. Katekismuksen hitaasti valmistuessa heräsi ajatus tämän kirjan saamisesta mahdollisimman monen käsiin seurakuntiemme ulkopuolella. Tämän ajan kulttuuri on luopunut yhdistävistä totuuksista ja syvistä sisällöistä. Kaikki on pystyttävä esittämään muutaman minuutin videoissa ja katkelmissa. Puhutaan pintaliito-kulttuurista. Kristuksen työ ei vaadi mutta kestää syvemmän tutkimisen. Katekismus tavoittavan työn välineenä on kristillisen vastakulttuurin viesti. Se on merkki siitä että meillä on tarjota syvää sisältöä, joka kestää kaikissa elämän koettelemuksissa ja kuoleman edessä.

Kuitenkin on selvää, että meillä ei ole varoja jakaa Katekismusta joka kotiin. Siksi kontakti nousi kampanjan toiseksi teemaksi. Ei haluttu olla vain jakamassa sinne tänne vaan myös asettua kutsumaan ja kohtaamaan. Katekismus luvattiin toimittaa henkilökohtaisesti tilaajalleen. Tahdottiin antaa mahdollisuus kohdata kasvokkain joku kutsumassa messuun ja sitten toivottavasti uudestaan tuttua messussa. Yhtälailla toivottiin, että moni rohkaistuisi alunperinkin antamaan esitteen kasvokkain tuttavalleen.

Toteutus

Vuoden 2017 alussa Juhana Pohjola, Kalle Väätäinen ja Jani-Matti Ylilehto ryhtyivät valmistelemaan kampanjaa Juhana dekaanin alustavan ideoinnin pohjalta. Keskeisenä toiveena oli luoda kampanja, jonka käytännön toteutuksen seurakunnat voisivat suunnitella omien lähtökohtiensa ja paikkakuntansa erityispiirteiden mukaan. Seurakunnat ovat eri kokoisia ja elävät sekä erilaisilla paikkakunnilla.

la että erilaisissa sisäisissä tilanteissa. Kevään ja kesän aikana mukaan kampanjaan ilmoittautui 19 seurakuntaa. Osa muista seurakunnista ilmoitti käyttävänsä Katekismusta jollain toisella tavalla, esimerkiksi jakamalla sitä tietyn määrän lahjaksi yksittäisissä tempauksissa. Kesän aika seurakunnissa valittiin kampanjan yhteys- ja vastuuhenkilöitä ja kartoitettiin esitteiden jakoon osallistuvia. Samalla kunkin seurakunnan keskuudessa muodostui tavoitteita jaettavien esitteiden määräästä ja jakotavasta. Osassa seurakunnista päätettiin selkeästi keskittyä tuttavien tavoittamiseen. He uskoivat kasvokkain annetun esitteen ja messukutsun toimivan parhaiten. Näissä seurakunnissa suunnitelma esitteiden jakomäärästä jäi pienemmäksi. Toiset seurakunnat päättivät jakaa esitteitä runsaasti myös postilaatikoihin. Näissä seurakunnissa jakotavoitteet nousivat useisiin tuhansiin esitteisiin.

Seurakuntien suunnittellessa omaa osuuttaan, työskenteli pastoreiden suunnitteluryhmä esitteen ulkoasun ja tekstin sanamuotojen kimpussa. Kansliassa Sami Niemi rakensi tarvittavan nettisivun hiippakunnan sivujen yhteyteen. Tuolle sivulle kerättiin myös linkkejä Luterilainen.net -sivuilla julkaistuihin Katekismus-opetuksiin ja Janne -pastorin tekemiin Youtube-videoihin.

Elokuun lopussa esitteet saapuivat seurakuntiin ja kampanja käynnistettiin virallisesti useiden piirien seurakuntapäivillä. Osa seurakunnista aloitti kampanjan heti ja osa päätti odottaa lokakuun puolelle. Kolme seurakuntaa huomasi jo syyskuussa tarvitsevänsä lisää esitteitä jaettavaksi ja lisäpainos tilattiin pikavauhdilla. Syyskuussa nettisivuille kirjatut tilaukset alkoivat välittyä kunkin seurakunnan yhteyshenkilön sähköpostiin. Samaan aikaan alkoi hitaasti Katekismusten toimittaminen tilaajille.

Arviointia

Tätä kirjoittaessa kampanja on vielä kesken. Kampanjasivuston tilaushetki päätettiin jättää toimimaan vielä marraskuun ajan. Osassa seurakuntia Katekismusten toimittaminen on kesken ja samoin palautteen kerääminen on yhä käynnissä. Kuitenkin joitakin arvioita kampanjasta on mahdollista antaa.

Lokakuun loppuun mennessä seurakunnat jakoivat lähes 25 000 kampanjan esitettä. Jakamatta jääneiden esitteiden määrä jäi muutamisiin satoihin. Tämä selittyy suurelta osin sillä, että pienet seurakunnat saivat esitteitä enemmän kuin olivat alunperin tavoitteekseen asettaneet. Painotalon ja painokustannusten vaatimuksesta pienin toimitettu määrä ylitti monien alkuperäisen vähimmäistavoitteen. Kuitenkin tämä näyttää toimineen monin paikoin kirittäjänä ja osa seurakunnista näyttää ylittäneen alkuperäisen jakotavoitteensa selvästi.

Lokakuun loppuun mennessä kampanjan sivujen kautta tehtiin 110 tilausta. Lisäksi Kuopiossa ja Kouvolassa oli annettu erikseen mahdollisuus tilata Katekismusta puhelimitse. Puhelintilauksia tuli yhteensä 14 kappaletta. Palautteen perusteella nettisivujen kautta luotu tilausmahdollisuus sisälsi ihmisen kokoisen heikkouden. Useasta seurakunnasta kerrottiin, että monet kohdatut ihmiset epäilivät kykyään käyttää tietokonetta riittävällä tavalla. Puhelinnumerolle olisi ollut käyttöä kaikkialla. Samoin ilmeni, että kaikki tilaukset eivät olleet rekisteröityneet joko käyttäjän tai sivuston virheen takia. Joissakin seurakunnissa tilaajia paljastui olevan jopa kymmenisen prosenttia enemmän kuin sivujen kautta oli ilmoitettu. Näitä henkilöitä ei ole ilmoitettu aiemmissa luvuissa. Kysymysmerkiksi jää niiden ihmisten määrä, jotka ovat yrittäneet tehdä tilauksen mutta eivät jostain syystä ole siinä onnistuneet. Jonkin verran Katekismuksia on toimitettu myös ”tiskin alta” niille, joilla ei tietokonetta ole ollut. Näin ollen tarkka toimitettujen Katekismusten määrä jää arvioksi, mutta jo ennen tilaussivuston sulkeutumista voitaneen arvioida luvun olevan yli 150.

Saadun palautteen perusteella osallistuneissa seurakunnissa ollaan oltu tyytyväisiä kampanjan toteuttamiseen. On iloittu mahdollisuudesta opetella yhdessä tavoittavan työn tekemistä ja kutsuvana seurakuntana kasvamista. Kampanjan perusteella toimintaan mukaan tulleiden määrästä ei keskeneräisen palautteen perusteella voida antaa kovin varmaa tietoa. Voidaan puhua joistakin henkilöistä. Varmasti voidaan kuitenkin sanoa, että kampanjaan osallistuneiden seurakun-

tien alueella tietoisuus tekemästämme työstä on kasvanut. Sitä myötä myös moni työstämme jo tiennyt on saanut hyvän todistuksen halustamme kutsua niitä, jotka elävät seurakuntiemme ulkopuolella. Kakteismuksen myötä on kylvetty Jumalan sanaa, joka ei tyhjänä palaa. Kiitos kaikille kampanjaan rukouksin ja töin osallistuneille!

Vuosi hartauskirjan äärellä Jeesuksen seurassa

Pastori Markus Nieminen

Lähetyshiippakunta julkaisee hiippakuntakokouksessa 11.11.2017 ensimmäisen oman hartauskirjan. Tämä kirjoitus valaisee taustaa kirjan synnystä. Kirjan nimeksi muodostui Sano vain sana – vuosi Jeesuksen seurassa. Omassa elämässäni kirjan nimi tuli lihaksi jo kirjaa toimittaessani. Sain kuulua kirjaa valmistelleeseen ja toimittaneeseen työryhmään. Kirjan julkaisuprosessi ensimmäisistä ideointipalaverista aina lopulliseen julkaisuun kesti reilun vuoden. Matkan varrella sain viettää antoisan vuoden hartauksien äärellä, Jeesuksen seurassa.

Miten kirja tehtiin?

Työskentely kirjan äärellä alkoi Raamatun jakeiden valitsemisesta. Pienen työryhmämme voimin luimme Raamatun läpi etsien sen jokaisesta kirjasta sopivia jakeita hartaustekstien pohjaksi. Muun työn ohessa lektionaarin muodostamiseen kului aikaa useita kuukausia. Aluksi jakeita oli ehdolla hyvin runsaasti. Paljon enemmän kuin kirjaan tarvittiin. Lopulliset valinnat kirjaan päätyneistä jakeista tehtiin seuraavien periaatteiden mukaisesti.

Mukaan otettiin jakeita jokaisesta Raamatun kirjasta. Hartaudet seuraavat raamatunkirjojen mukaista järjestystä. Valituissa kohdissa on mukana paljon *pelastushistoriallisesti ja kristologisesti tärkeitä* jakeita. Ratkaisu on teologiamme mukainen: Raamatun kirjat ovat yksi, kokonainen Jumalan ilmoitus, jonka keskuksena on pelastusanoma Kristuksesta. Kaikki Raamatun kirjat kirkastavat Kristusta. Toiveemme oli julkaista hartauskirja, joka kirkastaisi Kristuksen tekoa koko pelastushistorian punaisena lankana.

Toiseksi kokonaisuudessa pyrittiin ottamaan huomioon *raamatunkirjojen oma erityinen sisältö* ja piirteet. Tavoitteena oli, ettei Raamatun kirjoja leikeltäisi tunnistamattomiksi, vaan valittujen jakeiden kautta kunkin kirjan ”ominainen sointi” välittyisi lukijalle. Pidimme tärkeänä, että Nehemian kirjassa kuuluisi muurin rakentaminen, Jo-

bin kirjassa Jobin tuska tai tuomarien kirjassa ajan yleinen levottomuus.

Kolmanneksi myös *lain sanaa haluttiin pitää tietoisesti esillä*. Kokemuksemme perusteella monien hartauskirjojen kipupisteeksi muodostuu Jumalan lain puuttuminen. Silloin evankeliumi väistämättä samalla laimenee. Lähetyshiippakunnan hartauskirjassa on mukana terävä ja satuttava Jumalan lain sana. Se on mukana siksi, koska terveet eivät tarvitse parantajaa. Vapahtajamme ei tullut etsiäkseen hurskaita vaan syntisiä.

Neljänneksi valitut jakeet ovat *hartauskirjaan sopivia*. Ne sisältävät itsessään ymmärrettävän ja selkeän sanoman. Mukana on paljon monille kristityille tuttuja ja rakkaita jakeita. Toisaalta mukaan on tietoisesti pyritty ottamaan myös vähemmän käytettyjä ja harvinaisempia jakeita.

Viidenneksi halusimme jakeiden kautta nostaa esiin *luterilaisen tunnustuksen mukaiset äänenpainot*. Kirkon tuntomerkit ovat korostetusti esillä. Hartauskirja tekee lukijalleen tutuksi ne välineet, joiden kautta Pyhä Henki jakaa Jumalan armoa seurakuntansa kesellä.

Varsinaiset hartaustekstit on kirjoitettu vuoden 2017 kevään, kesän ja syksyn aikana. Mukaan talkoisiin lähti suuri joukko lähetyshiippakunnan pastoreita. Osa pastoreista intoutui kirjoittamaan kymmeniä hartauksia ja osa kirjoitti muutamia hartauksia.

Mihin tarkoitukseen kirja tehtiin?

Lähetyshiippakunnan hartauskirja julkaistaan erityisesti kotien hartauselämän tueksi. Yhdessä aiemmin julkaistujen Katekismuksen ja Luterilaisia virsiä -kirjan kanssa, nämä kolme kirjaa tarjoavat rukiisen paketin luterilaista aineistoa kotihartauden viettoon. Ympäröivän yhteiskunnan maallistuessa kiihtyvällä vauhdilla, lasten juureva kristillinen kasvatusta on tulevaisuudessa entistä tärkeämpää. Lähetyshiippakunta haluaa olla tukemassa ja vahvistamassa perheissä tapahtuvaa kristillistä kasvatusta ja julkaistava hartauskirja on tässä asiassa yksi konkreettinen apuväline.

Alusta asti julkaistavaan hartauskirjaan on liittynyt myös ajatus

sen käytöstä *evankelioimistyön välineenä*. Soitin tätä artikkelia varten Luther-divarin yrittäjälle, Hannu Haloselle, joka vahvisti puhelimes-
sa mielikuvani: samanaikaisesti, kun muiden hengellisten kirjojen
myyntimäärät ovat laskeneet, päivähartauskirjat ovat säilyttäneet
suosionsa. Hannun mukaan hartauskirjojen suosion syynä ovat mm.
”sisällön ajattomuus ja että ihmisten on niihin helppo tarttua”. Hannu
itse sanoi työssään myös suosittelevansa paljon hartauskirjoja lahja-
kirjoiksi.

Lähetyshiippakunnan suosituin käyntikortti ulospäin ovat tähän
asti olleet netistä kuunneltavissa olevat hyvin valmistellut saarnat.
Hiippakunnan saarnojen kuuntelumäärät ovat olleet pitkään melko
suuria. Hartauskirjan julkaisemisessa yhtenä motivaationa oli saattaa
hiippakunnan pastorien raamatullinen julistus helposti lähestyttä-
vään kirjalliseen muotoon. Kirjan tekstit ovat tarkoituksella lyhyitä
ja ilmaisultaan selkeitä. Tekstit on haluttu kirjoittaa niin ymmärret-
täviksi, että kirja voisi toimia lahjakirjana myös sellaisille ihmisille,
jotka eivät entuudestaan ole mukana hiippakunnan seurakuntien toi-
minnassa.

Oman käsitykseni mukaan kirja onnistuu olemaan selkeä ja ym-
märrettävä. Se ei sisällä vaikeaa teologista terminologiaa eikä edellytä
lukijaltaan entuudestaan syvällistä kristillisen opin tuntemusta. Sen
sijaan kirja sisältää paljon hyvää raamattuopetusta ja tarjoaa lukijal-
leen Kristuksen pelastustekoa ristillä elämänsä suojaksi ja lohdutuk-
seksi ahdingoissa. Samalla kirja osoittaa selvästi, missä Kristus on
länä meitä varten. Jatkuvasti tekstit johdattavat katsomaan niihin
välineisiin, joiden kautta Pyhä Henki seurakuntansa keskellä jakaa
armon ja anteeksiantamusta.

Itse olen lukiessani toisten veljien hartauksia purskahtanut välillä
ääneen nauramaan, välillä pyyhkinyt kyyneleitä silmistäni. Yksinker-
tainen evankeliumi hoitaa meitä! Vielä on jäljellä kirjan matkassa
kaikkein tärkein vaihe. Seurakuntiemme kirjanmyyntipöydiltä sen
tulisi löytää tiensä yhä uusien suomalaisten koteihin ja yöpöydälle
luettavaksi. Jotta kirjasta voisi aidosti tulla lähetyshiippakunnan har-
tauskirja, seurakuntalaisten pitäisi ensin löytää se omakseen. Ruko-

ukseni on, että mahdollisimman moni ihminen seurakuntiemme yhteydessä saisi viettää hartauskirjan äärellä siunatun vuoden Jeesuksen seurassa.

Saamme myös pyytää, että mahdollisimman moni ihminen haluaisi ostaa kirjan lahjaksi ystävälleen. Näin evankeliumin sanoma kulkeutuisi meidän käsiemme kautta yhä uusiin ja uusiin koteihin. Sinäkin voit miettiä, voisitko kirjan lahjaksi läheisensä menettäneelle ystävälle tai huoliensa alla taakoitetulle naapurillesi? Entä voisitko antaa sen veljentyttärelle hänen muuttaessaan uuteen kotiin tai kummilapselle ylioppilaspäivänä? Sopsisiko kirja joulupakettiin vanhenevalle tädille tai evääksi varusmiespalvelustaan aloittavalle?

Luulen, että moni ihminen lähelläsi voisi ilahtua kirjasta. Sillä tiedätkö, moni ihminen lähelläsi juuri tällä hetkellä tarvitsee elämässään evankeliumin lohdutusta! Jeesuksella on paljon rakkautta varattuna sinun läheisiäsi varten - myös tämän kirjan välityksellä.

Andreaksen luterilainen seurakunta 10 vuotta

Pastori Jani-Matti Ylilehto ja Martti Pylkkänen

Seurakunnan alkuvaiheita

Seinäjoelle perustettiin jumalanpalvelusyhteisö 2006 ja sinne pastoriksi valittiin Markus Pöyry. Pian sen jälkeen Juhana Pohjola kyseli kokkolalaisilta: ”Milloin perustetaan Kokkolaan oma seurakunta ja oma messu? Sillä se ”lintukoto”, joka teillä vielä Kokkolassa on, voi hajota hyvinkin pian.” Silloin ei vielä ollut naispappeja Kokkolassa. Sen jälkeen teimme valmisteluja ystävien kanssa ja yhdessä tulimme johtopäätökseen kutsua Juhana Pohjola Kokkolaan esittelemään asiaa. Saimme järjestettyä Kaarlelan kirkkoon tilaisuuden, jossa Juhana kertoi meille Luther-säätiön työnäystä. Sen jälkeen sovimme, että pidämme ystävien kodissa kokouksen ja päätimme toiminnan aloittamisesta. Sen tähden halusimme kokoontua ja pitää yhteiset seurat, jonne kutsuimme tulevan pastoriehdokkaan Markus Pöyryn. Tuon tilaisuuden seurauksena oli, että päätimme kutsua Markuksen pastorioksemme. Samalla päätettiin aloittaa messujen pito kahden viikon välein Kokkolassa.

Seuraavaksi oli tilojen hankinta. Käännyimme aluksi Kokkolan suomalaisen seurakunnan puoleen. Kysyimme kirkkoherra Erkki Murtomäeltä tiloja kokoontumisiin, mutta niitä ei löytynyt. Murto-mäki sanoi, etteivät Luther-säätiön papit ole evankelisluterilaisen kirkon pappeja, eikä heillä ole oikeutta toimittaa ehtoollismessuja. Kyllä Kokkolan seurakunnalle kelpasivat meidän maksamamme verorahat mutta meillä ei ollut oikeutta saada tiloja käyttöömmek. Tämä kuvasti hyvin sekavaa tilannetta kirkossamme.

Suomalaisen seurakunnan kiellettyä antamasta tiloja, etsimme tiloja Baptistikirkosta, Helluntaiseurakunnasta ja Metodistikirkosta saamatta kuitenkaan sopivia tiloja. Lopulta vaikeuksien kautta saimme

tarvittavat tilat Adventtikirkolta keskustasta. Ensimmäiseen messuun kokoonnuttiin 1. adventtina 2007. Sanonta kuuluu, että ihmiset haluavat päättää, mutta Jumala säätää. Tällä tavalla Hän suuressa armossaan toimii haluten hoitaa pientä halveksittua joukkoa. Tilat olivat kyllä ahtaat ja huonosti ilmastoidut. Kesällä pastorimme joutuivat usein hiki otsalla pitämään messuja. Siitä huolimatta meillä kuitenkin oli oma seurakunta, oma pastori ja turvallinen ruokapaikka (Betlehem, leipätalo). Kaikkein parhaita oli, että meillä oli kokonainen Jumalan Sana ja sakramentit sekä oikein vihitty pastori Jumalan sääntämyksen mukaan. Seurauksena tästä kaikesta meillä on oikea Kristuksen kirkko, eikä mikään ”nakkikioski” suuren katedraalin kyljessä, kuten ilkeät ja pahansuovat valtakirkon työntekijät seurakuntaamme kutsuivat.

Pieni Adventtikirkko tuli pian täyteen ja jouduimme etsimään uusia kokoontumistiloja. Saman kadun varresta löysimme Kokkolan Lauluveikkojen tilan. Tila oli edellistä suurempi, mutta moni huonokalkainen joutui kärsimään vaivaa yläkerrassa olevaan tilaan kiivettesään.

Järjestäytyminen ja oman pastorin saaminen

Markus-pastorin vieraillessa saimme opetella seurakunnan elämää kolmen vuoden ajan. Tuon ajan kuluessa väki vähän lisääntyi ja omat messut tulivat rakkaiksi monelle. Samalla kasvoi nälkä omasta pastorista ja mahdollisuudesta jokaviikkoisiin messuihin. 29 jäsentä perusti 28.2.2010 virallisesti Andreas-yhteisön ja hyväksyi sen säännöt. Järjestäytymisen myötä toive omasta pastorista vahvistui.

Kolminaisuuden päivänä Markus-pastori toi messuun saarnaamaan Jani-Matti Ylilehdon. Hän oli teologian kandidaatti Helsingistä. Ylilehto saarnasi Nikodeemuksesta ja siitä miten hänkin sai lopulta jäädä Jeesuksen haavoitettujen käsien turviin. Osa seurakunnasta aavisteli jo tuolloin mitä tuleman piti. Pian Markus alkoi ehdottelemaan, että tuo Jani-Matti olisi mahdollista kutsua seurakunnan pastoriksi, jos seurakunta niin haluaa. Asiaa päätettiin haudutella syksyyn asti ja ehdokas kutsuttiin elokuun yhteisöpäivään tarkempia

tutkimuksia varten. Miehestä ei löydetty suuria vikoja. Samoin Markus vakuutti, että piispan johdolla kaikki ehdokkaat kyllä tarkasti tutkitaan. Hän kertoi myös, miten kaikki ehdokkaat ovat vuosien ajalta tuttuja Helsingin Markus-yhteisön jumalanpalveluksista. Näiden vakuutuksien jälkeen 5.9.2010 Andreas-yhteisö päätti kutsua Jani-Matti Ylilehdon pastorikseen. Suuri joukko seurakuntalaisia matkusti Helsingissä 2.10. pidettyyn pappisvihkimykseen. Silloin Matti-piispa vihki neljä miestä pastoreiksi ja heidän joukossaan meidän oman tulevan pastorimme. Syksyn aikana Markus vielä hoiti jumalanpalvelukset vastuullisena pastorina, mutta uusi Jani-Matti-pastori muutti jo lokakuussa vaimonsa Mariannan kanssa Kokkolaan. Seurakunta sai aloittaa tutustumisen heihin. 1. adventtina kirkko olikin täynnä, kun oma pastorimme asetettiin hoitamaan virkaansa. Merkillinen sattuma oli, kun uuden pastorin tulosaarna jäi pitämättä. Valmistautuessaan messuun hänen polvensa oli mennyt sijoiltaan ja terveystieteiden kautta hän ehti paikalle vasta ehtoollisen aikana. Kuitenkin Markus ehti messun lopuksi asettaa Jani-Matin virkaansa hoitamaan. Seurakunta sai iloisena juoda juhlakahvit. Samalla hieman haikeasti kiiteltiin Markusta monien vuosien työstä.

Jumalanpalvelus elämäksi

Oman pastorin myötä Andreas-yhteisö sai aloittaa viikoittaiset messut. Alettiin kokoontua sunnuntaisin kello yksitoista. Messujen jälkeen ehdittiin nyt usein jäädä keskustelemaan ajankohtaisista asioista. Samoin heti käytiin läpi opetussarja kirkon seitsemästä tunnottomerkistä. Nämä olivat selviä osoituksia oman pastorin saamisesta paikkakunnalle. Samoin mahdollisuus sielunhoidon sopimisesta tai vaikkapa sairaanehtoollisen viettämisestä helpottui. Jokaviikkoisten messujen monet tehtävät haastoivat samalla seurakuntaiset palvelemaan toisiaan. Kuitenkin moniin tehtäviin löytyi halukkaita ja Iskun lääkerran kokoontumispaikka oli usein lähes täynnä.

Kevättalven aikana aloitettiin uusien kirkkotilojen etsintä. Sellaiset löytyivät rautatien toiselta puolelta. Uuden teollisuushallin yläkertaan oli rakenteilla avara laulusali. Tilojen rakennuttaja oli meihin yh-

teydessä ja kyseli halukkuuttamme tulla vuokralaisiksi uuteen tilaan. Syksyllä 2011 iloiset muuttokuormat sitten siirrettiin uuden paikan sakastiin. Muutimme Iskun yläkerrasta Erkin-hallin yläkertaan - tai yläsaliin. Uusi paikka säästi seurakuntalaisten vaivoja monella tapaa. Enää ei tarvinnut kantaa ja koota tuoleja tai pöytiä paikalleen. Alttarirakenteet oli samoin mahdollista säilyttää lyhyen matkan päässä. Uudesta paikasta löytyi hyvä keittiö ja erillinen kahvitila, joka on muodostunut lapsiperheiden paikaksi messun aikana. Eteisen vierestä löytyi myös pyhäkoulukäyttöön sopiva huone. Pian alkoivat pyöriä pyhäkoulut kaksi kertaa kuussa. Rappukäytävästä löytynyt hissi säästi monien jalkoja. Moni on riemuinnut uuden tilan valoisuudesta ja hyvästä akustiikasta. Vaikka avarammassa tilassa ei ollut tutuksi tullutta ahtautta, eivät penkit koskaan ole olleet tyhjä. Moni on löytänyt tiensä myös ensi kertaa uusiin tiloihin. Monta kertaa epävarmat silmät ovat kurkkineet oven raosta tullessaan: onko tämä kirkko? Sisään päässyt on kuitenkin saanut vakuuttua paitsi toimivista ja kauniista tiloista myös ennen kaikkea Jumalan sanan puhtaasta saarnasta ja ehtoollisen lahjasta. On ollut helppo vakuuttaa: on tämä kirkko!

Seurakunta kodiksi

Vuonna 2013 Andreas-yhteisö oli mukana perustamassa Lähetys-hiippakuntaa ja seuraavan vuoden vuosikokouksessa yhteisön nimi muuttui Andreaksen luterilaiseksi seurakunnaksi. Tämä oli nimenkin osalta vallitsevan todellisuuden toteamista. Oli koettu todeksi puhtaasti julistetun evankeliumin ja oikein toimitettujen sakramenttien luoma seurakunta. Moni vieraileva pastori on ihastellut seurakunnassa vallitsevaa iloa. Moni seurakuntalainen onkin vuosien varrella kunnostautunut kutsumalla sekä muita seurakuntalaisia kotiinsa että tuttaviaan seurakuntaan. Yhteinen ilo ja välittäminen on tullut ilmi myös monina kesinä tehtyjen retkien yhteydessä. Monen kesämökin ja järven rannassa on veisattu iloisesti ja vietetty pitkiä kesäpäiviä. Pyhäkoululaisten keskinäinen puuhastelu ja nauru on saanut olla toivottamassa monet messuvieraat tervetulleeksi vuosien aikana.

Vuosien varrella ilo hengellisestä kodista on saanut muuttua jae-

tuksi iloksi. Vuoden 2011 alussa Jani-Matti-pastori alkoi käydä Merijärvellä, Pyhäkosken rukoushuoneella. Siellä oli päätetty aloittaa säännölliset messut. Kuitenkin jo syksyllä 2011 nämä käynnit pastortilamme loppuivat, kun hänet kutsuttiin auttamaan ruotsinkielisen seurakunnan perustamisessa Pietarsaareen ja myöhemmin myös Vaasaan. Andreas-seurakunta on näin saanut olla tukemassa monia muita heidän työnsä aloituksessa. Matkalaiset näistä ystävä-seurakunnista ovat olleet usein vieraana myös Kokkolan messuissa.

Ruotsinkielisen työn käynnistyttyä vihki Matti-piispa seurakuntien pyynnöstä Andreas-yhteisön ja Pietarsaaren pyhän Jaakobin seurakunnan Oto-pastoriksi Patrik Saviaron. Hänestä tuli myöhemmin Pietarsaaren vastaava pastori. Kokkolassa on saatu viettää satunnaisesti myös kaksikielisiä jumalanpalveluksia Pietarsaaren väen kanssa. Yhteinen usko on saanut yhdistää ylitse kielirajojen.

Seurakunta lähellä ja kaukana

Seurakunnan alkuvaiheissa vapaaehtoinen kahviraha kerättiin pelkästään kahvituksen kuluihin ja seurakunnalle tehtäviin hankintoihin. Toiminnan vakiinnuttua ja monien tarvikkeiden tultua hankituiksi nousi halu kohdistaa kahviraha ulkolähetysten hyväksi. Haluttiin antaa muille samaa hengellistä hyvää kuin itse oli saatu omistaa. Siksi haluttiin löytää nimenomaan luterilaisia seurakuntia levittävää ja rakentavaa työtä tukikohteeksi. Vuosien ajan rahaa kerättiinkin sitten Istanbulin luterilaiselle kirkolle. Ajoittain nämä lähetyskolehdit olivat lähes kolmannes messussa kerätystä kolehdista. Vuosittain kerätyt summat eivät tietenkään kasvaneet kovin moniin tuhansiin. Kuitenkin samalla seurakunta ja monet kotonaan rukoilivat uskollisesti Turkissa ja Bulgariassa tehtävän työn puolesta. Useita kertoja Typön perhe myös vieraili kotimaan jaksojensa aikana Kokkolassa.

Kaiken aikaa yhteys Istanbulin luterilaiseen kirkkoon pysyi luotavaisena ja yhteys Typpöihin hyvänä. Yhteyden ylle loivat varjonsa kuitenkin kenttää johtavat suomalaiset lähetysjärjestöt. Neuvotteluidenkaan jälkeen ne eivät halunneet Lähetyshiippakunnan seurakuntia virallisiksi sopimuskumppaneiksi. Tilanteen käytyä hankalaksi

Andreaxsen seurakuntakin päätti lopettaa rahallisen tuen keräämisen Istanbulin luterilaiselle kirkolle. Kanavaa rahan toimittamiselle ei enää yksinkertaisesti ollut. Esirukouksia tämä ei tietenkään katkaisut. Samaan aikaan kahvirahaa alettiin kerätä Somalian luterilaisen kirkon työlle Etiopiassa. Mohammed-pastorin nimi on piirtynyt monen rukoilijan sydämiin. Jumalanpalveluksissa on vuosien ajan rukoiltu myös Keniassa ja aasialaisen Jarai-kansan parissa tehdyn työn puolesta.

Lopuksi

Tarkka lukija huomaa, että tässä katsauksessa on mainittu varsin vähän nimiä. On kuitenkin olemassa suuri joukko nimiä ja ihmisiä, jotka ansaitisivat tulla kiitetyiksi ja mainituiksi. Kuitenkin tällaisten nimiluetteloiden vaikeus on sekä niiden pituudessa että vaarassa unohtaa yksi tärkeä nimi muiden joukosta. Kiitosta ansaitsevien nimiä on kuitenkin paljon. Heidän nimensä löytyvät sekä seurakunnan jäsenluettelosta että usein ääneen lausuttuna messuun tultaessa ja lähtiessä. Runsas joukko nimellään jäsenyyteen sitoutuneita ja myös iso määrä muita sisaria ja veljiä on rakentanut seurakuntaa näiden vuosien aikana. Tavat ovat olleet monet. Osa on toiminut näkyvästi ja osa näkymättömästi. Kaikki ovat rukoilleet. Kaikkien nimet ovat myös varmassa tallessa siellä missä palkka pian annetaan Kristuksen kunnia vähentämättä. Iankaikkisuudessa kukaan ei ole unohdettu osataan. Matkalla sinne rohkaiskoon jokaista tämä sakaristorukouksessa usein tapailtu ajatus: kaikki työ seurakunnan hyväksi on ollut yhteistä työtä. Se on ollut työtä Kristus-ruumiissa. Se on ollut työtä Hänen kanssaan, joka itse on pää. Sen myötä työ ei ole ollut turhaa, vaan se kantaa hedelmää iankaikkiseen elämään saakka.

Kaiken aikaa työmme on ollut vaatimatonta ja inhimillisesti usein vähäpätöistä. Kuitenkin viikosta toiseen on saanut meille olla totta Andreaxsen veljelleen lausumat sanat: Me olemme löytäneet Messiaan. Tämä on meille riittänyt ja siitä ilosta haluamme elää jatkossakin.

Sakkeuksen luterilainen seurakunta 10 vuotta¹⁵

Rovasti Markku Sumiala

Pyöreitä täytettäessä on syytä kurkistaa, mitä ne 10 vuotta ovat pitäneet sisällään. Lueskellessani menneiden vuosien vuosikertomuksia ei voi kuin ihmetellä Jumalan hyvää johdatusta ja kiittää Häntä, Hänen uskollisuudestaan ja armostaan. Sakkeus-yhteisön syntyessä moni lienee arvellut sen elinvoimaisuutta. Jumala on kuitenkin armossaan hoitanut istuttamaansa tainta. Mutta lähdetään katsomaan päivänsankarin vaiheita.

Yksikään lapsi ei putkahda tähän maailmaan yht` äkkiä yllättäen ja varoittamatta. Tavallisesti lapsen syntymää edeltää yhdeksän kuukauden odotusaika, jolloin lapsi ikään kuin kätkössä kehittyy ja valmistautuu esiin tulemiseensa. Myös Sakkeuksen luterilaisen seurakunnan kohdalla voimme havaita tällaisen vaiheen olleen ennen sen virallista syntymää. Se oli kuin Raamatun Sakkeus puussa, kunnes Jeesus pysähtyi hänen kohdalleen ja sanoi: ”Sakkeus, tule nopeasti alas, sillä tänään minun pitää oleman sinun huoneessasi.” Virallinen puusta pudottautuminen tapahtui helluntaina 27.5.2007. Sinä päivänä Sakkeus-yhteisö järjestäytyi rekisteröimättömäksi yhdistykseksi. Miten siihen päivään oli tultu?

Jo 2000-luvun alussa Luther-säätiön dekaani Juhana Pohjola otti yhteyttä minuun, Teljän seurakunnan pastoriin kysyen mahdollisuutta aloittaa Luther-säätiön työ Porissa. Teljän seurakunnan silloinen kirkkoherra, Simo Koivunen, oli myöteämielinen ajatukselle ja niin alkoivat messut Väinölän kirkolla kerran kuussa klo 17.00 alkaen. Ihmeellisesti väki löysi tiensä sinne. Rovasti Ilkka Perttula ja Luther-säätiön papit vastasivat julistuksesta minun toimiessa liturgina. Kaikki toimi hyvin kunnes uuden kirkkoherran toimesta messut lopetettiin. Perinteinen kantamme virkakysymykseen oli syynä siihen, ettemme olleet ”hovikelpoisia”. Meidän oli siis lähdettävä. Elettiin vuoden 2006 loppua.

¹⁵ Juhlapuhe Sakkeuksen seurakunnan 10-vuotisjuhlassa 4.6.2017.

Lapsi oli kuitenkin kehittynyt Väinölän kirkon kohdussa eikä sitä voinut heitteille jättää. Tässä uudessa tilanteessa Adventtikirkko avasi meille ovensa ja otti meidät vuokralaisikseen. Näissä tiloissa, joissa yhä olemme, aloitimme messut, aluksi joka toinen sunnuntai. Iloksemme saatoimme todeta, ettei adventtikirkon kynnys ollut ihmisille ylittämätön. Kolmessa ensimmäisessä messussa väkeä kävi 105, 125 ja 120 henkeä ja kolehtiakin tuli keskimäärin reilut 700 euroa messua kohti.

Olimme nyt uudessa tilanteessa. Emme enää voineet mennä ikään kuin valmiiseen pöytään. Nyt kannoimme kaikesta vastuun itse. Koska emme vielä olleet mikään järjestäytynyt yhdistys, jolla olisi valitut toimihenkilöt, niin työtä suunnittelemaan koottiin vastuuryhmä. Siihen kuuluivat Vesa ja Anneli Vaahtoranta, Jussi ja Anne Vasara, Jukka ja Ulla Aarnio, Markku Kaanaa, Pirjo Nurminen, Risto Auerma, Teresa Rantanen, Harri Myllylä, Ilkka Perttula, Heikki Mäki-Pesola ja allekirjoittanut eli Markku Sumiala.

Kuten huomaatte, monet ovat olleet uskollisesti mukana kaikkien näiden 10 vuoden aikana.

Ensimmäisissä palaverissa mietittiin alttarikaiteitten valmistamista, kaappien hankkimista, kahvikeittimen ja kirkkokäsikirjojen ostoa. Iloittiin saaduista lahjoituksista kuten krusifikseista, kynttilänjaloista ja ehtoollisvälineistä. Tärkeä päätös oli järjestäytyä kevään aikana rekisteröimättömäksi yhdistykseksi. Perustamiskokouksen ajankohdaksi valittiin helluntai, kristillisen kirkon syntymäpäivä 27.5.2007.

Helluntaipäivän koittaessa ilmassa oli jännitystä. Messun jälkeen oli perustava kokous. Yhdistyksen nimeksi hyväksyttiin Sakkeus-yhteisö. Nimiehdotuksia oli ollut muitakin mm Andreas-yhteisö, mutta olimme todenneet sen ääntämisen olevan meille liian vaikeaa. No, kokkolalaiset ottivat sen nimen ja heille se paremmin sopiikin. Säännöt hyväksyttiin ja perustamisasiakirja allekirjoitettiin. Seuraavaksi valittiin hallitus. Ensimmäiseen hallitukseen tulivat valituiksi Jukka Aarnio, Risto Auerma, Markku Kaanaa, Teresa Rantanen, Jukka Salo, Jussi Vasara ja Vesa Vaahtoranta. Hallituksen järjestäytymiskokouksessa puheenjohtajaksi valittiin Vesa Vaahtoranta, joka on uskollisesti

ja taidollisesti hoitanut tehtävänsä koko Sakkeuksen olemassaolon ajan. Sihteeriksi valittiin Jussi Vasara. Yhteisön paimeneksi valittiin rovasti Markku Sumiala. Näin oli lapsi syntynyt maailmaan tai Sakkeus pudonnut puusta, miten vain. Oli aika ryhtyä ottamaan ensi askeleita rekisteröimättömänä yhteisönä. Iskulauseemme oli ”Olemme oppiva organisaatio”. Ja paljon opittavaa olikin.

Kesätauon jälkeen syksyllä alettiin pitää messuja joka sunnuntai. Syksyn kohokohta oli Markku-paimenen virkaanasettaminen 30.9.2007. Sen toimittivat rovasti Matti Väisänen ja dekaani Juhana Pohjola. Se lienee edelleenkin väkirikkain messu Sakkeuksen historiassa, 225 messuvierasta oli paikalla. Ensimmäisenä toimintavuotena kävijöitä oli 121/messu ja kolehtien keskiarvo noin 645 €/messu. Pyhäkoulussa kävi keskimäärin 10 lasta. Ensimmäisenä adventtina pidettiin Teresa Rantasen johdolla kimpupalounas ja sen jälkeen oli paimenen pitämä katekismusvartti. Näin oli alkuun päästy.

Jumalanpalvelus elämäksi

Sakkeus-yhteisö syntyi nimenomaan jumalanpalvelusyhteisöksi. Siksi messut ovat olleet keskeisiä toiminnassamme. Uskomme, että juuri sanan ja sakramenttien kautta Jeesus palvelee seurakuntaansa.

Mutta jotta messu olisi sellainen seurakuntaelämän sydän, joka sykkii elämää, siihen tarvitaan paljon muutakin kuin pappi ja kanttori. Tehtävät ovat erilaisia, mutta vasta yhdessä me olemme seurakunta, Kristuksen ruumis. Seuraavaksi pysähdymme katsomaan, millaisista osatekijöistä messu rakentuu.

Rukous

Jo ennen messun alkua kokoontuu esirukousryhmä kirkolla. Sen olemassaolo on hyvä muistutus siitä, että olemme kaikessa riippuvaisia Herrastamme. ”Ei ihminen ota mitään, mitä hänelle ei ylhäältä anneta”.

Rukousta tarvitsevat niin paimenet kuin seurakunta. Uskollinen esirukousryhmämme on meille suuri kiitosaihe. He ovat jaksaneet rukoilla puolestamme kaikki nämä vuodet.

Sananjulistus

Sananjulistus ja ehtoollisen toimittaminen kuuluvat paimenen vastuulle, silloinkin kun joku toinen on palveluvuorossa. Paimenen virkaa meillä ovat hoitaneet ensin Markku-paimen ja sitten vuodesta 2013 Miika paimen. Rovasti Ilkka Perttula ja oto-pastorimme Risto Auerma ovat olleet suurena apuna vuosien varrella kuten myös monet vierailijat. On ilo julistaa sanaa Sakkeuksessa, sillä niin olen kokenut, täällä on rukoileva seurakunta, joka kantaa paimentaan.

Musiikki

Musiikki on aina ollut merkittävä osatekijä Jumalan lasten kokoontumisissa. On ollut suuri etuoikeus, että kaikkina näinä vuosina meillä on ollut musiikinammattilainen, Anneli Vaahtoranta, kanttorinamme. Ja hänelle on myös löytynyt tuuraajia tarpeen tullen. Jo ensimmäisenä toimintavuotena alkoi myös kuoro kokoontua Annelin kotona ja johdolla. Se on suuresti rikastuttanut messujamme. Lisäksi Annelilla on ollut hyvät suhteet perheväkeensä ja muihin musiikin taitajiin, jotka ovat monessa messussa antaneet oman panoksensa yhteiseen juhlaan. Annelia saamme kiittää osaltaan myös ”punaisesta laulukirjasta” eli Luterilaisista virsistä, sillä hänellä oli merkittävä rooli kirjan tekemisessä. Laulava seurakunta on olennainen osa messua. Virsillä me kiitämme, ylistämme ja rukoilemme seurakunnan Herraa. Näin tehden me täytymme Jumalan Hengellä, sanoo sana.

Pyhäkoulu

Jumalanpalvelus on koko perheen juttu. Siksi on tärkeää, että myös lapset ja lapsiperheet voivat tulla messuun. Lasten opettamisen ja viihtymisen kannalta pyhäkoulut ovat avainasemassa. Alusta alkaen Sakkeuksessa on pidetty pyhäkouluja. Nyt jopa kahdessa ryhmässä! On suuri kiitoksen aihe, että vuosien varrella on löytynyt riittävästi pyhäkoulun opettajia. Pyhäkoulutyöstä vastaavina ovat olleet mm. Johanna Leinonen ja Risto ja Piia Myllylä ja heidän apunaan monet muut. Lapsia oli ensimmäisenä vuotena keskimäärin 10 messua kohti.

Parhaana vuotena heitä oli 20. Nyt kolmena viime vuotena on ollut tasan 17. Herran huoneeseen mahtuu lastenkin ääniä. Monille meistä vanhemmista lasten mukana olo on ilon ja kiitoksen aihe. Arvostamme kovasti vaivannäköänne isät ja äidit, kun sunnuntai sunnuntailta ponnistetelette yhteiseen jumalanpalvelukseen. Kantakoon se hedelmää ajallaan niin teidän kuin lastennekin elämässä.

Kirkkokahvit

Hyvä ruoka, parempi mieli! Olennainen osa messuissamme ovat olleet kunnon kirkkokahvit. Teresa Rantanen on niin niistä kuin kimp-palounaista kantanut päävastuun. Mutta erinomainen esimerkki yhteisvastuullisuudesta on se, että viikko viikon perästä saamme ko-koonnut messun jälkeen nauttimaan hyvistä pöydän antimista. Eikä voi unohtaa myöskään Juhani Forman valmistamia ohraryynivellejä tai hernesoppaa. Kiitokset teille, jotka näin olette palvelleet meitä.

Suntiot, kolehdin laskijat, äänittäjät ja siivoajat

Vielä tarvitaan neljän ryhmän työ, ennen kuin messu on valmis. Jo paljon ennen kuin muut tulevat messuun, sinne on saapunut suntio-tiimin edustajat. Vähin äänin he asettavat tarvittavat tavarat paik-alleen, pukevat paimenet, keräävät meiltä rahat pois, laskevat väen ja lopuksi vievät jälleen alttarin esineet kaappeihin. Suntiotiimin vetä-jinä ovat olleet Markku Kaanaa, joka on myös opastanut muita, ja nyt Anne Nieminen. On ollut ilo seurata suntiotiimin työskentelyä ja nähdä heidän keskinäinen yhteytensä.

Suntiot kyllä keräävät kolehdin, mutta sen laskevat toiset, talous-vastaavat. Jukka Aarnio puolisoineen on tehnyt ison työn ja kehiti-tänyt talouden seurantaan oivat välineet. Joskus talouskatsauksissa olemme niitä ihmetelleet. Nyt vastuun ovat ottaneet Seija ja Frank Cameron. Tekniikan miehenä Jukalle lankesi myös äänityksen hoi-taminen, mutta nyt tehtävä on siirtynyt Marko Nygårdille. Heidän ansiostaan messuistamme saavat iloita monet muutkin. Tiedän, että messujamme kuunnellaan.

Muiden tehdessä lähtöä on siivoustiimi jo täydessä touhussa.

Heistä paljolti riippuu, jatkuuko vuokrasopimuksemme. Tiimi aloitti ”puhtoryhmän” nimellä aikanaan Jukka Salon johdolla, sitten vastuun otti Frank Cameron ja nyt tiimiä vetää Irma Laaksonen. Kiitos teille meidän kaikkien puolesta!

Kaikesta edellä olevasta kävi varmasti ilmi, että messu ei todellakaan ole yhden tai kahden hengen yritys.

Osallistuva, sydämestään mukana oleva ja eri tehtäviinsä sitoutunut seurakunta on vahva todistus siitä, että Herra on keskellämme. Olkoon messu edelleenkin toimiemme keskiössä ja voimanlähteenä arkeen.

Messu on kuitenkin poikanut myös monenlaisia muita aktiviteetteja, joista jotain seuraavaksi.

Seurakunta kodiksi

Opetus

Luterilaisina kristittyinä uskomme, että Jumalan sana on se, joka uskon synnyttää ja seurakunnan koossa pitää ja kasvattaa. Siksi sanan tarjolla pitäminen on tehtävämme. Haasteena on, kuinka eri-ikäisille ja erilaisen vastaanottokyvyn omaaville osaisimme jakaa sanan leipää. Lasten annokset eroavat aikuisten annoksista. Vuosien saatossa on lapsille pyhäkoulun lisäksi tullut ehtoolliskoulu, varkkari-illat ja nuorten tapaamiset sekä lasten ja nuorten leirit. Samuel Lindman sekä Saara ja Joonas Kaattari ovat näistä yhdessä Miika-paimenen kanssa kantaneet vastuuta. Lasten ja nuorten säilyminen uskossa on iso kysymys. Muistetaan Jeesuksen sana ”Sallikaa lasten tulla minun tyköni”.

Vanhemmalle välle sanan rieskaa on tarjottu katekismusvarteissa, raamattupiireissä, arkki-parkissa, koti- ja pihaseuroissa, miesten illoissa ja naisten päivillä. Viimeksi mainittujen yhteydessä on mainittava Mailis Janatuisen nimi, sillä hän on jo kolmasti ollut sanaa selittämässä naisväelle. Mailis on armoitettu sananselittäjä.

Lähetys

Herramme viimeinen sana opetuslapsilleen oli lähetyskäsky. Sitä ei mikään kristillinen yhteisö saa laiminlyödä. Koska emme ole varsinainen lähetysjärjestö, tuemme muiden toimesta tapahtuvaa lähetystyötä. Rukous on tärkeintä. Sunnuntai sunnuntain jälkeen olette kuulleet messun esirukouksessa mainittavan nimeltä May`n perheen ja Mohamed Gurhanin. Mutta myöskin rahallisesti olemme voineet antaa konkreettista apua kahvirahoista. Näin olemme mukana osaltamme tukemassa lähetyshiippakunnan kohteita. Lisäksi olemme hankkineet Intiassa tehtävään evankeliumin levittämiseen pari moottoripyörää, tukeneet Gideonien raamatunlevitustyötä ja Kylväjien toimintaa. Lähetystyö on edennyt hiippakunnassa siten, että hiippakuntatasolla on nimetty toimikunta edistämään lähetysasiaa ja seurakuntiin lähetysvastaava. Meidän ensimmäinen lähetysvastaavamme on Jarkko Lammi.

Yhteys

Joka pyhä lausumme ja kuulemme sanat: ”me olemme yksi ruumis, sillä me kaikki tulemme osalliseksi tästä yhdestä leivästä”. Kristuksen seurakunta on yksi, sillä se on hänen ruumiinsa. Siksi sille kuuluu käsky rakastaa ja pitää huolta toinen toisestaan. Syntiin langenneessa maailmassa yhteyden eteen on kuitenkin tehtävä töitä, ettei keskinäinen rakkaus pääsisi kylmenemään. Messussa vietämme yhteyden aterialla, se on yhteyttä Kristukseen, mutta se on myös yhteyttä toinen toisiimme. Ahkera messussa käyminen kasvattaa keskinäistä yhteyttämme. Kuitenkin, ihmisinä kaipaamme myös muuta yhteyttä toisiimme. Tätä yhteyttä Sakkeuksessa on rakennettu yhteisillä retkillä, saunailloilla, mölkkyyturnauksessa, ulkoilu- ja yhteisöpäivillä jne. Tutuksi ovat tulleet niin Karkun opisto, Kiikoisten seurakuntakoti ja pulkkamäki, Onnenkallion ja Luodon leirikeskukset, Niinisalon kirkko ja Jämin rintet. Yhteyden rakentajana on toki myös mainittava Helmi Ylijoen työ omana diakonissanamme ja hänen työtään jatkamaan asetettu diakonia-työryhmä. Yhdessäolo on kantanut hyvää

hedelmää. On siunaavaa nähdä, kuinka suuresti iloitsette toistenne tapaamisesta messuun tullessanne.

Tarvitsemme kuitenkin myös laajempia yhteyksiä. Vaikka olemme piskuinen lauma, olemme kuitenkin samalla osa maailman laajaa Kristuksen kirkkoa. Ilman tätä käsitystä meistä tulee itseriittoinen ja itsensä ympärille käpertynyt lahkko, jonka elinpäivät loppuvat lyhyeen. Oksa, jonka kautta liitymme Kristuksen maailmanlaajaan kirkkoon, on Suomen evankelisluterilainen lähetyshiippakunta, Olimme mukana perustamassa sitä 16.3.2013. Lähetyshiippakunnassa kuulumme läntiseen rovastikuntaan ja lounaiseen alueeseen. Sisarseurakuntiamme täällä lounaassa ovat Turun Pyhän Paavalin, Laitilan Aamoksen, Loimaan Hyvän Paimenen ja Rauman Pyhän Marian seurakunta. Muistutuksen tästä yhteydestä saamme aina esirukouksessa, jossa mainitaan piispamme Risto Soramies, dekaanimme Juhana Pohjola ja aluerovastimme Markus Pöyry. Tämä laajempi yhteys konkretisoituu aina siinä, kun vuosikokouksessa valitaan kaksi edustajaa hiippakuntakokoukseen ja heille varaedustajat. Paljon useammille kuitenkin syksyisin toteutettava yhteisöpäivä Luodon leirikeskuksessa tarjoaa mahdollisuuden tutustua sisarseurakuntiemme edustajiin, kuulla heidän ilonsa ja surunsa ja jakaa omat. Yhdessä olo opetuksen, kilpailujen, makkaranpaiston ja saunomisen merkeissä madaltaa kynnystä puhua vieraitten kanssa.

Huomioita kuluneesta 10 vuodesta

Kiitollisuus täyttää mielen, kun ajattelee kuluneita vuosia. Jumala on ollut uskollinen. Alun innostus ja uutuudenviehätys ovat vaihtuneet arkisiksi rutiineiksi. Nyt meiltä kysytään uskollisuutta ja kestäväisyyttä seurakuntamme rakentamisessa. Sana ja sakramentit eivät ole kadottaneet voimaansa. Edelleen Jumala hoitaa laumaansa näiden itse asettamiensa välineiden kautta. Ne ovat meille se Jumalan taivaasta antama manna, joka kantaa perille asti.

Messussa kävijöiden määrä on jonkin verran laskenut huippuvuosista. Olemme ehkä hieman laihempia, mutta toivottavasti parempikuntoisia. Kaikki, jotka ovat meillä käyneet, eivät lopulta ole halun-

neet sitoutua rakentamaan kanssamme seurakuntaa meille rakkaan luterilaisen tunnustuksen pohjalta. Toiset ovat löytäneet hengellisen kotinsa muualta. Raumalaiset perustivat oman Pyhän Marian seurakunnan ja jotkut, joiden juuret ovat olleet evankelisessa liikkeessä, ovat palanneet evankeliumiyhdistyksen messuihin.

Ihmisten poisjääminen tekee aina kipeää, mutta kaikessa on nähtävä Jumalan johdatus. Ja olemmehan saaneet myös iloja uusista ihmisistä, jotka Jumala on johdattanut yhteyteemme. Jäsenmäärä on kuitenkin kasvanut tasaisesti vuosien varrella, mikä kertoo halusta sitoutua yhteiseen tehtävään.

Taloudesta saamme olla kiitollisia. Vaikka maksumme lähetyshiippakunnalle ovat nousseet, olemme silti selvinneet velvoitteistamme. Vuokrat on maksettu ja paimen saanut palkkansa. Lisäksi olemme voineet jonkin verran tukea Lähetyshiippakuntaa muutenkin. Myös kahvirahalla on voitu tukea erinäisiä hankkeita.

Näihin vuosiin on mahtunut muutoksia niin meillä kuin Lähetyshiippakunnassa. Ensin saimme piispaksemme rovasti Matti Väisäsen suuren mediakohun myötä. Sitten Luther-säätiö vaihtui Lähetyshiippakunnaksi ja saimme uuden piispan, lähetysmiehen, Risto Soramiehen. Suurin muutos meille kuitenkin oli oman paimenen vaihtuminen. Kun pioneerityö on tehty, on pioneerin aika lähteä. Markku-paimenen lähdettyä eläkkeelle tilalle tuli pastori Miika Nieminen Kankaanpäästä vuoden 2013 alusta. Uuden paimenen kaitsennassa on nyt oltu reilut neljä vuotta. Monessa asiassa uudet raikkaat tuulet ovat puhaltaneet. Sakkeus-uutiset ovat vaihtuneet viikoittaiseen sähköpostiin. Ehtoolliskoulu, lasten kouluun siunaamiset, varkkari- ja nuortenillat, lasten ja rippikoululeirit ovat nuorentanneet seurakunnan ilmettä. Olemme seurakuntana kiitollisia Jumalalle uudesta paimenestamme.

Muutoksiin voimme lisätä vielä kaksi asiaa. Vuokraisäntämme on vaihtunut. Adventtiseurakunnan tilalle on tullut Porin Vapaakirkko. Muutos sai aikaan epävarmuutta meissä ja kyselyä Jumalan edessä, missä saamme jatkaa toimintaamme. Kun emme mitään muuta johdatusta saaneet, jätimme uuden isännän suojiin. Hyvä on meidän ollut

täällä pysyä ja vuokraisäntämmekin on ollut suojea ja ymmärtäväinen meitä kohtaan.

Viimeisenä muutoksena lienee vielä syytä mainita, että niin piis-pamme kuin molemmat paimenemme ovat kuluneena aikana erotetut Suomen ev.lut. kansankirkon papinvirasta. Toimenpide oli odotettu, mutta silti se tuntui kipeältä. Erottaminen oli viesti niin meille kun kansankirkossa palveleville, kuljemme eri teitä. Se on kyllä tullut il-meiseksi kirkon viimeaikaisissa päätöksissä siunata samaa sukupuolta olevien liitot. Jumalan sanasta kiinnipitämisellä on hintansa. On kui-tenkin hyvä muistaa, että risti eli vaino on oikean kirkon tuntomerk-ki. Jeesus puhui tästä opetuslapsilleen, etteivät he loukkaantuisi, kun heitä vainottaisiin ja heidät erotettaisiin synagogasta. Meidänkään ei tule loukkaantua, kun Jumala sallii osaksemme tulla vastoinkäymisiä Jeesuksen tähden. Herramme itse kulki ristien tien loppuun asti. Se ei päättynyt Golgatalle vaan ylösnousemuksen jälkeen Isän oikealle puolelle. Seurakuntana saamme kulkea ristisaatossa silmät luotuina Häneen, joka on hyvän työn meissä alkanut. Hän vie meidätkin perille. Hän on sama eilen tänään ja iankaikkisesti. Siunausta Sakkeuksen luterilaiselle seurakunnalle alkavalle vuosikymmenelle.

Pyhän Nehemian luterilainen seurakunta 10 vuotta¹⁶

Pastori Joel Kerosuo

Tänään vietämme Pyhän Nehemian luterilaisen seurakunnan ’kymppisynttäreitä’. Tulee täyteen kymmenen kirkkovuoden kiertoa siitä, kun seurakunta on aikoinaan Laura ja Kimmo Puustisen olohuoneessa toukokuussa 2007 virallisesti järjestäytynyt. Jumalanpalvelusten pitäminen oli aloitettu Marianpäivänä vuotta aiemmin.

Nykyisin mukana olevalla joukolla on hyvin erilaisia ikkunoita tuohon kymmeneen vuoteen. Seurakunnassa on niitä, jotka ovat olleet mukana alusta saakka. Samoin on niitä, jotka ovat tulleet mukaan vasta aivan hiljattain.

Kirkkohistoriassa kymmenen vuotta on silmänräpäys, vaikka meidän elämässämme se on pitkä ajanjakso. Monenlaista on ehtinyt tapahtua. Muutamia aluksi mukana olleita on nukkunut pois, jotkut seurakuntalaisista ovat kasvaneet vaippaikäisistä koulunpenkille. Moni opiskelija on valmistunut ja usein myös suunnannut Suomen kartalla toisaalle. Nehemia-seurakunnassa yksi leimaava piirre onkin alusta saakka ollut vahva opiskelijapainotus. Monessa paikassa tuskaillaan, kuinka saisimme nuoria mukaan. Nehemiassa on vitsailtu, pitäisikö aloittaa erikseen jokin seniorilähetys. Kysyin kerran eräältä vanhemmalta seurakuntalaiselta, miten hän on joukkoon sopeutunut tai onko kokenut vaikeaksi nuoren keski-ikäimme. Tähän hän vastasi iloisesti: ”Ei suinkaan. Nuoruus on muutenkin tauti, josta yleensä pääsee eroon”.

Opiskelijoiden vahva osuus on tietenkin iloinen asia, vaikka se tuo haasteitakin. Vuosien mittaan seurakunnassa on saatu toivottua suunnasta uusiin haasteisiin monelle sellaiselle valmistuneelle, joka opintojen ohessa oli muodostunut seurakunnan pylvääksi. Samalla iloinen asia on, että vuosi vuodelta uusia ihmisiä on löytynyt täyttämään tyhjäksi jääneitä penkkejä. Tämä tietysti on rukouksena ja toiveena jat-

16 Puhe 21.5.2017 Nehemian seurakunnan juhlassa.

kossakin, että seurakunta saisi kasvaa ja vahvistua kaikin tavoin.

Miksi Nehemia?

'Kymppisynttäreiden' äärellä on hyvä palata siihen, miksi seurakunnan nimi olikaan Nehemia. Vanhasta testamentista löytyvä Nehemian kirja kuvaa Jerusalemin jälleenrakentamista. Itse olen tullut kaupunkiin vasta 2008. Eli vuosi järjestäytymisen jälkeen. En siis tunne läpikotaisin, mitä kaikkia vaihtoehtoja nimeksi on aikoinaan pyöritelty. Nehemia on kuitenkin se, johon lopulta päädyttiin. Perustajajäseniltä saamani kuvan mukaan näky, ajatus ja teologia nimen taustalla on lopulta ollut yksinkertainen: On rakennettava uudestaan Jerusalemin muurit! On alettava rakentaa uudelleen luterilaista seurakuntaelämää. Olisi jälleenrakentamisen aika myös Joensuussa! Olisi rakennettava luterilaista seurakuntaelämää, jotta luterilaisuudella voisi olla tulevaisuus myös Suomessa. Jotta nykyisillä seurakuntalaisilla ja heidän lapsillaan voisi olla seurakunta myös tulevaisuudessa.

Profeetta Nehemian kirjassa on kuvauksia muinoin tapahtuneesta uskonpuhdistuksesta. Luettiin Jumalan sanaa, papit selittivät ja opettivat sitä. Kansa tuli parannukseen ja siitä seurasi synnintunnustus, katumusrukous sekä juhlallinen lupaus. Kirjasta paistaa sama todellisuus, kuin Jeesuksen sanoista vuorisaarnassa: "Etsikää ensin Jumalan valtakuntaa ja hänen vanhurskauttansa".

Rakentaminen on teema, joka toisinaan voi tuntua rasittavalta. Samalla seurakunnan elämän rakentaminen kysyy eräänlaista pioneeriluonnetta. Kaikki ei tulekaan valmiina. On opeteltava siihen, että jos emme itse tee, ei kukaan tee sitä puolestamme. On oltava valmiit luopumaan upeista tiloista ja toimintamahdollisuuksista, joka ei aina ole helppoa. Samalla evankeliumi yhä uudelleen rohkaisee rakentamaan. Samalla on tärkeää nähdä, että rakennamme kotia.

Olen usein käyttänyt seuraavaa kuvaa: jos olen jossakin vieraana, ei minua voisi vähempää kiinnostaa, onko esimerkiksi roskat viety vai töröttääkö täydet roskapussit haisevina odottamassa jossakin olohuoneen nurkassa. Mutta kun olen kotona, niin kyllä minä sitten lopulta aina vien ne roskat. Tämä johtuu siitä, että minua eri taval-

la kiinnostaa millaista kodissani on ja eri tavalla pystyn sen elämää auttamaan ja tehtäviin tarttumaan. Suurta olisi, jos tämä ajatus voisi syttyä meillä myös suhteessa seurakuntaan. Jos voisi herätä ajatus, 'kuinka minä voisin auttaa seurakunnan elämää?'. Voisitko tarjota auttavan kätesi yhteiseen työhön, mikä se asia sitten seurakunnassa onkaan mitä tarvitaan? Ja voisitko viedä roskat silloinkin, kun se ei äkkiseltään tuntuisi sinua itseäsi niin rakentavan ja sykehdyttävän? Vaikka palvelutehtävissä voi kokea iloa, niin harvemmin me kuitenkaan ilosta lauleskelemme viedessämme roskia ja tyhjentäessämme kompostiastiaa.

Rakennamme kotia. Meille ja tuleville sukupolville. Mihin me menisimme, jos Kristuksen opetus katoaisi? Miten surkea tilanne olisi sikaan, jos emme voisi hyvällä omallatunnolla osallistua sakramentin viettoon. Miten vääristynyt tilanne olisi se, jos emme voisi luottaa, että myös tulevana sunnuntaina on sellainen messu, johon uskaltaa opetuksen puolesta mennä. Me haluamme luoda pysyvyyttä silloinkin, kun joskus olosuhteet ja tilat ympärillämme eivät sitä suo. Kristillinen perustus on jossakin aivan muualla. Meiltä on moni ovi sulkeutunut, mutta samalla olemme teologisesti vapaita. Sen arvoa on edes vaikea määritellä.

Perusta pysyy

Vaikka luterilaisuus vaikuttaa olevan pohjoisella pallonpuoliskolla ja sen kulttuurissa vaikeuksissa, kun suuret kansankirkot tulevat kivi kiveltä alas, niin meitä ei ole kutsuttu vaipumaan synkkyyteen. Itseäni on työssä innoittanut se, että on mahdollista elää luterilaisena, on mahdollista rakentaa eläviä ja kasvavia luterilaisia seurakuntia. On mahdollisuus rakentaa seurakuntia jotka voivat perustuksellaan pysyen jatkuvasti myös mennä eteenpäin ja voivat kulttuuriltaan vuosi vuodelta vahvistua. Tämän näen myös omana kutsunani ja yritän omaa kirkkoani, Lähetyshiippakuntaa, siinä auttaa omalla paikallani eteenpäin. Ja tähän innostavaan – joskin usein myös arkiseen – työhön saan olla myös muita kutsumassa.

Joskus on vitsailtu, että Nehemia-seurakunnassa tilat ja pastorit

vaihtuvat, mutta on kaksi jotka pysyvät: Jumala ja Rauno-suntio. Aikoinaan työtä oli aloittamassa kourallinen väkeä ja pastori Richard Ondicho. Olemme paljon velkaa noille pioneereille, jotka työn saattoivat alkuun. Richard toimitti messun ja monet teologian opiskelijat kantoivat alkuun paljon vastuuta saarnaamisesta: Joni Ahonen, Kimmo Puustinen, Vilho Teivainen.

Kun Richard siirtyi uusiin haasteisiin pääkaupunkiseudulle, niin seurakuntaa palveli Kuopiosta käsin Kalle Väätäinen. Olemme kiitollisia myös Kallelle palvelutyöstä ja ajetuista kilometreistä.

Itse sain 2011 hyvin yllättäen kutsun seurakunnan vastuupastoriksi ja sen vuoden syyskuusta lähtien olen saanut tehtäviä harjoitella ja yhä harjoittelen. Vuosi vuodelta seurakunnan messumäärä on saanut myös kasvaa. Tähän on valtavasti vaikuttanut se, että pastori Vilho Teivainen on pystynyt auttamaan Joensuuta ja muuta Itä-Suomea runsain määrin. Tänä vuonna Nehemialla jää väliin messu vain kolmena sunnuntaina. Näkynä tietenkin on, että jonakin päivänä on messu jokaisena sunnuntaina, ahtisaarnat ja erityispyhät, joulun ja pääsiäisyön messut. Ehkä joskus kaksi messua joka sunnuntai.

Luterilaisuutta ja meitä Lähetyshiippakunnassa syytetään joskus pappiskeskeisyydestä. Mutta oikeastaan on niin, että se mikä joskus tulkitaan pastorin korostamiseksi, on oikeastaan pastorin häivyttämistä. Siitä on osaltaan kysymys myös esimerkiksi liturgisissa vaatteissa. Pastori ei edusta itseään vaan Kristusta. Ja vaikka pastori vaihtuisikin, niin olennaista on, että Kristuksen asettama virka pysyy. Olennaista ei ole henkilö vaan se, että seurakunta pääsee turvallisesti sanan ja sakramenttien ääreen. Olenkin joskus vitsaillut, että jos alan julistamaan omiani ja ote evankeliumiin katoaa, niin seurakuntalaisten tulee soittaa piispalle, jonka jälkeen miehet mustassa pakettiautossa hakevat pastorin pois, ja kutsutaan uusi tilalle. Kysymys on Kristuksen työstä, ei henkilöstä.

Nehemian kirja kuvaa monenlaisia haasteita Jumalalta saadussa rakennustyössä. Lähtötilanne oli, että Jerusalemin muuri oli sortuneena ja portit olivat piloilla. Se teki asukkaiden olot vastenmielisiksi ja turvattomaksi. Se tarkoitti sitä, että vihollinen voisi milloin vain

hyökätä. Hengellisessä mielessä se tarkoittaa sitä, että me haluamme rakentaa seurakuntaa, jossa ihmisten on hyvä ja turvallista olla. Kuinka voisi elää seurakunnassa, jossa ei voisi minään hetkenä ajatella olevansa turvassa. Toisena sunnuntaina saat elämän vettä ja rukiista leipää, toisena päivänä pelkkää pullamössöä, toisena päivänä leipää, johon on sekoitettu ympäristömyrkyjä. Tai kuinka Kristuksen omat voisivat elää seurakunnassa, jossa toisena sunnuntaina joku rakentaa ja seuraavana toinen romuttaa sen alas. Niin ei voi rakentaa tulevaisuuttaan!

Tässä suhteessa Nehemia-seurakunnan perustaminen toki liittyy kansankirkon tilaan ja suuntaan. Emme voi laskea tulevaisuuttamme sen varaan. Sen sijaan on rakennettava Jerusalemin muurit. On rakennettava seurakuntaa, hiippakuntaa, kirkkoa, jossa on hyvä ja turvallista olla. Kirkkoa, jonka seurakuntaan sinä voit turvallisesti rohkaista myös lapsiasi menemään. Kaikkialla siellä missä me syntiset ihmiset rakennamme, siellä tulee myös törmäyksiä, väärinkäsityksiä, elämän kolhuja. Mutta on mahdollista jatkaa, kun perustus on kunnossa.

Siksi olennaisempaa kuin kuka on pastorina, tai edes kuka on suntiona, on se, että saamme turvallisin mielin kokoontua Vapahtajamme lahjojen äärelle. Ja kun saamme niiden äärellä elää, niin saamme rakentaa Nehemia-seurakunnasta ja Lähetyshiippakunnasta yhä parempaa paikkaa elää. Tässä työssä Jumala meitä auttakoon.

V Saarnoja



Ordinatioaarna Sodankylässä 6.1.2017

Piispa Risto Soramies

Matteus 2:1-12

Armo teille ja rauha Jumalalta, meidän Isältämme ja Herralta Jeesukselta Kristukselta!

Rakkaat Kristityt ja ennen kaikkea arvoisa pappiskandidaatti Sergei Zaikin.

Olemme todistamassa Jumalan suuria tekoja. Vähäinen Betlehem, kyläpahainen ei olekaan vähäinen Jumalan silmissä. Niin tärkeä on tämä ”Leivän Talo” – sitä Betlehem tarkoittaa -, että me vieläkin luemme ja laulamme siitä. Aikoinaan Daavid syntyi siellä ja voideltiin kuninkaaksi. Kolmen tuhannen vuoden jälkeen lukemattomat turistit etsiytyvät edelleen katsomaan sitä paikkaa, jossa syntyi Daavidin Poika, Kuningasten Kuningas, Herrain Herra, Vapahtaja Jeesus Kristus, Jumalan Poika. Se on Betlehemin suuruus Jumalan päätöksen mukaan. Siellä syntyi maailman Vapahtaja.

Tässä on myös tämän ”Pikkukirkon”, niin kuin tätä vaatimattomasti kutsutaan, suuruus, kunnia, merkitys ja tarkoitus. Ei niin, että täällä syntyisi Maailman Vapahtaja, vaan että täällä Hänet kohdataan armonvälineissä, jotka Hän on asettanut: Sanan saarnassa ja sakramenteissa. Ja tässä, Sergei, on myös sinun virkasi kunnia ja suuruus. Ei siinä, että sinut on havaittu kelpolliseksi tähän virkaan – se on tosin myös tärkeä ja suurenmoinen asia – ei sitä tule vähätellä. Viran tekee kuitenkin suureksi sen tehtävä: julistaa Jeesusta Kristusta, kunnian Kuningasta, syntisten Vapahtajaa, iankaikkista Jumalan Poikaa.

Jumalan edessä asiat näyttävät tietysti aina erilaisilta, kuin ihmisillä katsottuna. Ihmiset toivovat juhlilleen suuruuden tuntua. Siellä missä on paljon kansaa koolla, siellä tuntuu olevan menestystä ja siunausta. Ja siellä missä on taitavia esiintyjiä ja suuria nimiä, siellä tuntuu elämä olevan oikeissa uomissaan. Jumala ei halveksi ihmisten taitoja ja tämän maailman iloa, ellei niitä nosteta väärälle paikalle, minne ne eivät kuulu. Jumalan suuruus ja Hänen tekojensa siunaus näkyy pitkissä aikaväleissä. Jumalan myllyt jauhavat hitaasti, sanotaan. Me olemme todistamassa Jumalan pitkän tähtäimen työtä ja suuruutta ja sen siunausta.

Itämaan tietäjien käynti Betlehemissä oli komea tapaus. Hiljattain ilmestyi kirjanen tietäjien käynnistä Betlehemissä. Prof. Jouko Martikainen kertoo itämaisista lähteistä ammentaen tietäjien matkasta. Perimätietoa on säilynyt ihmeen runsaasti. Raamattu tosin kertoo asiasta melko lyhyesti. Se oli juhlallinen käynti ja joukko ei ollut aivan pieni. Matka Persiasta Betleheemiin on pitkä. Matkalle oli otettava kaikki mukaan, kameleita ja palvelijoita tarvittiin paljon.

Kun tietäjät lähtivät, Betleheemiin jäi tämä pieni perhe, Isä Äiti ja Vauva. Me emme tiedä, kuinka kauan Jeesuksen perhe siellä viipyi, mutta ehkä kuitenkin jonkin aikaa, koska he sieltä käsin kävivät Jerusalemin temppelissä, noin 12 km:n päässä. Matka pystyttiin tekemään päivässä. Betlehem jatkoi vaatimatonta elämäänsä, pikku perhettä tuskin kukaan huomasi sen kummemmin. Joosef joutui sitten Jumalan käskyn mukaan pakenemaan Betlehemistä turvaan Egyptiin. Suuri tapaus oli mennyt ohi. Suuret asiat näyttivät edelleen tapahtu-

van Jerusalemissa, eivät erämaassa, jossa kolme ihmistä ja aasi kiirehtivät Egyptiä kohti. Jerusalemin palatsi oli upea ja temppeli vertaansa vailla, se oli Israelin ylpeys, mutta Jumalan työ jatkui erämaassa.

Kun Joosef ja Maria olivat lähteneet Betlehemistä, sinne tulivat Herodeksen sotilaat tappamaan kaikki alle kaksivuotiaat poikalapset. Eikö Jumala olisi voinut tätä estää! Eikö Hän olisi voinut estää monta muutakin hirmutekoa! Tämän maailman hirmuteot jatkuvat ja tuntuvat saavan Jumalalta itseltään luvan jatkua vuosisadasta toiseen. Ja sittenkin Jumalan pelastusteot samoin jatkuvat sukupolvesta toiseen. Jumalan kunnia on toinen kuin ihmiskunnia.

Jumala oli suunnitellut nämä asiat jo kaukaa. Ajatelkaapa tietäjiä: he olivat tähtitaivaan tuntijoita ja lukijoita. Meillä ei ole tällaisista tietoa eikä tapaa – horoskoopit ovat aivan muuta – mutta siihen aikaan parhaat tiedemiehet itämaissa tunsivat tähtien radat ja jopa niiden merkityksen. Oli aivan varmasti väärääkin tietoa ja luuloa ja uskoa. Kuitenkin Jumala, koko universumin Luoja, oli järjestänyt niin, että juuri oikea tähtien asento oikeaan aikaan johti tietäjät oikeaan paikkaan. Hän on suvereeni, Hän tietää, mitä tekee jo edeltä käsin.

Mooseksen kirjoissa kerrotaan, miten Bileam, väärä profeetta oli haettu kiroamaan Jumalan kansaa, kun se oli erämaassa. Bileam oli kuitenkin sen verran rehellinen, että hän joutui lopulta profetoimaan Jumalan sanan mukaan eikä voinut kirota Israelia. Bileam profetoi katsoessaan vuorelta tasangolle leiriytynyttä Jumalan kansaa näin: *”Minä näen hänet, en kuitenkaan nyt, minä katselen häntä, en kuitenkaan läheltä. Tähti nousee Jaakobista, ja valtikka kohoaa Israelista.”* (4. Moos.24:17) Tämä kaikki oli tapahtuva. Kaikkea tätä valmisteltiin vuosisadat. Sitä ei voinut estää myöhemmin Herodes, eikä kukaan muukaan. Tähti nousi Jaakobin keskeltä. Valtiaan sauva Israelista.

Jaakobista, Israelista nousi tähti. Jeesuskin piti tästä kiinni keskustellessaan samarialaisen naisen kanssa Sykarin kaivolla ja lyhensi turhaa uskonnollista keskustelua, jonka nainen oli aloittanut: Pelastus on juutalaisista ei samarialaisista, sillä Jumalan lupauksen täytyy toteutua. Pelastus tuli tullut tiettyä tietä maailmalle. Nyt tämä tähti, Jeesus Kristus itse oli noussut Jaakobista.

Voimme puhua kolmesta tähdestä:

Tähti, Jeesus, Kointähti, niin kuin Hän itseään nimittää Ilmestyskirjassa: ”Minä Jeesus lähetin enkelini todistamaan näitä seurakunnissa. Minä olen Daavidin juurivesi ja hänen suvustansa se kirkas Kointähti” (Ilm. 22:16), eli aamutähti, joka kuuluttaa yön loppumista ja päivän alkamista. Hän on se varsinainen pelastuksen tähti.

Sitten toinen tähti oli tämä, josta tänään luettiin. Se johdatti tietäjät Betlehemiin oikean talon eteen. Jumalan luomistyöt, koko mittamaton universumi palvelee Hänen tarkoituksensa.

Mutta sitten on merkittävä asia se, että on vielä yksi tähti tai suorastaan tähtien sarja, josta Raamattu puhuu ja joka sopii tähän meidän juhlaamme, ordinaatioon, kun sinut Sergei vihitään pappisvirkaan. Ilmestyskirjassa on ihmeellinen lause: Jeesus ilmestyy Johannekselle ja Johannes näkee seitsemän lampunjalkaa ja seitsemän tähteä. Jeesus sanoo: *Niiden seitsemän tähden salaisuus, jotka näet minun kädessäni ja niiden seitsemän kultaisen lampunjalan salaisuus on tämä. Ne seitsemän tähteä ovat niiden seitsemän seurakunnan enkelit ja ne seitsemän lampunjalkaa ovat ne seitsemän seurakuntaa.*

Keitä enkelit ovat? Enkeli on sanansaattajia. Näillä enkeleillä Ilmestyskirja tarkoittaa tietysti seurakunnan paimenia. Kun me vihimme sinut, Sergei, paimenvirkaan, on kysymys juuri enkelin virasta, sinä olet samalla tähti Jeesuksen kädessä. Voisimme sanoa, että niin kuin Betlehemin tähti oli Jumalan ennakolta asettama johdattamaan pakanat Jeesuksen luo, niin nämä tähdet, joista Ilmestyskirja puhuu, ovat ne seurakuntien enkelit Jeesuksen kädessä ja niiden tehtävä on johdattaa ihmiset yhä uudestaan Jeesuksen luo.

Seurakunnan paimen ei ole omassa kädesssä, hän ei kulje omassa voimassansa, hänellä ei ole omaa viisautta ja sanomaa tuotavana maailmalle ja seurakunnalle, vaan hän on Jeesuksen enkeli, Jumalan palvelija, jolla on tuotavana Jumalan sana. Hän julistaa Jumalan sanaa. Pietari käyttää kointähti-sanaa vielä toisessakin merkityksessä: ”Sitä lujempi on nyt meille profeetallinen sana ja te teette hyvin, jos otatte siitä vaarin, niin kuin pimeässä paikassa loistavasta lampusta, kunnes päivä valkenee ja kointähti koittaa teidän sydämissänne.” Mikä tämä

kointähti sitten on? Se on tietenkin ennen kaikkea ja lopulta Kristus itse, mutta tässä voimme puhua myös siitä, että tämä kointähti, joka koittaa meidän sydämissämme, on se usko, jonka syntymistä varten paimenvirka on perustettu.

Usko ei tule ilmasta, ei mietiskelemällä eikä suoraan, vaan aina välittäjän kautta, enkelin, sanansaattajan, palvelijan välittämänä. Ja kun usko syntyy ihmissydämessä, usko Jeesukseen, usko syntien anteeksi-antamiseen, niin se on Jumalan antama kointähti, joka valaisee koko elämän. Tällaiseen virkaan sinut vihitään, Sergei. Se ei ole ulkonaisesti pramea.

Kirkkohistoriassa on siellä täällä muutama suuri pastori, saarnaaja, hengellinen johtaja ja reformaattori. Heidät muistetaan ja heidän työtään siunataan. Mutta heitä on vähän. Suurin osa pastoreista ja saarnaajista häviää harmaaseen massaan ja arkeen. Mutta he eivät häviä Jumalan silmistä. Jeesus itse pitää heitä oikeassa kädessään. Se käsi suorittaa Jumalan pitkän ja kestävän työn. Jumalan myllyt jauhavat kylläkin hitaasti, mutta varmasti ja tien päässä on aina lopulta kunnia.

Kaikki alkaa vähäisesti, sillä Jumala ei tarvitse ulkonaisia puitteita ja tulos on ikuinen ja kestävä. Se mikä tässä maailmassa on ihailtua ja komeata, saattaa olla sinänsä arvokasta tai ei. Mutta sillä on aina loppunsa. Se ei kestä ikuisesti. Tämä palvelu taas, jota sinä teet, tuottaa ikuisen hedelmän, ikuisen tuloksen, ikuisen päivän. Se kointähti valaisee yön, niin että yöstä tulee ikuinen päivä. Ihmiset pääsevät vapauteen synneistänsä ja voivat tulla Jumalan luo, niin kuin nämä pakanat, tietäjät tulivat ja löysivät Jeesus-lapsen. Me emme tiedä lainkaan, mitä heille tämän jälkeen kävi – se on Jumalan asia, mutta nähdessään tähden ja lapsen he ”ilahtuivat suuresti”. Tämä olkoon sinun tehtäväsi aina: tuoda seurakunnan silmien eteen Jeesus -lapsi, mutta ei vain lapsi, vaan niin kuin Paavali sanoo: Ristiinnaulittu Jeesus Kristus. Hänessä on se varsinainen valo ja loiste ja ikuinen elämä, joita palvelemaan sinut nyt vihitään ja asetetaan.

Ordinaatiosaarna Vantaa 27.8.2017

Piispa emeritus Matti Väisänen

Jeesus sanoi ylipapeille ja kansan vanhimmille:

”Mitä te tästä sanotte? Eräällä miehellä oli kaksi poikaa. Hän meni toisen luo ja sanoi: ‘Poikani, mene tänään viinitarhaan työhön.’ 29. ‘En minä halua,’ poika vastasi. Sitten hän kuitenkin tuli toisiin ajatuksiin ja meni. 30. ‘Isä meni toisen pojan luo ja sanoi tälle saman. Poika vastasi: ‘Menen kyllä, isä, mutta ei mennytkään. 31. Kumpi näistä kahdesta teki, mitä hänen isänsä tahtoi?’ ”Edellinen”, he vastasivat. Jeesus sanoi: ”Totisesti: portot ja publikaanit menevät Jumalan valtakuntaan ennemmin kuin te. 32. Johannes avasi teille vanhurskauden tien, mutta te ette uskoneet häntä. Portot ja publikaanit sen sijaan uskoivat, ja vaikka te sen näitte, te ette jälkeinpäinkään tulleet katumukseen ettekä uskoneet häntä.” (Mt 21:28–32.)

Kunnioitettu juhlaväki! Selvyiden vuoksi kerron teille seuraavan: Minä en ole Piispa Risto Soramies enkä ole ilmoittautunut koko tähän juhlaan. Piispa Soramiehen toimittamaan kolmeen edelliseen pappisvihkimykseen olin ilmoittautunut mukaan etukäteen. Yhteenkään niistä en päässyt, sillä olin joutunut joka kerran päivää paria ennen sairaalaan. Nyt päätin, etten ilmoittaudu lainkaan, jotta en joutuisi sairaalaan. Johtopäätökseni toimi, mutta vain puolittain: minä en sairastanut, mutta Piispa Soramies sen sijaan sairastui. Siksi olen nyt täällä, Soramies on sen sijaan petissä.

Johdanto

a. Jeesus on viimeisiä päiviään Jerusalemissa ennen ristiinnaulitsemistaan ja aloittaa keskustelunsa ylipappien ja kansan vanhinten kanssa. Kuulemamme jakeet osoittavat, että Jeesus tarkoituksella ja oikein alleviivaten tahtoo tehdä selväksi ylipapeille ja kansan vanhimille, mikä on heidän tilansa Jumalan silmien edessä.

b. Tekstimme sisältää Jeesuksen vertauksen ja sen selityksen. Vertaus on Jeesuksen kertomus isän kahdesta pojasta. Ensimmäinen

pojista isän pyytäessä häntä viinitarhaansa työhön, vastaa kieltävästi, mutta menee kuitenkin, toinen vastaa myöntävästi, mutta ei mene.

Vertauksen selitys on Jeesuksen sanoissa ylipapeille ja kansan vanhimmille, näissä: ”portot ja publikaanit menevät ennen teitä Jumalan valtakuntaan.”

c. Tämän mukaan isä eli viinitarhan omistaja, on Jumala. Ensimmäinen pojista edustaa porttoja ja publikaaneja eli julkijumalattomia, toinen ylipappeja ja kansan vanhimpia. Viinitarhaan työhön meneminen on Jumalan valtakuntaan menemistä. – Perehdytäänpä tarkemmin kyseiseen vertaukseen ja sen sanomaan.

1. Viinitarhan omistajan ja hänen poikiensa välinen suhde

Aloitamme tarkastelemalla viinitarhan omistajan ja hänen poikiensa keskinäistä suhdetta.

1.1. Viinitarhan omistajan suhde poikiinsa

Ensin silmäys viinitarhan omistajan suhteesta poikiinsa. Viinitarhan omistaja ei käänny joutilaina maleksivien ja tuntemattomien miesten puoleen, vaan omien poikiensa puoleen. Hän tuntee heidät heidän syntymästään saakka. Hän on nähnyt heidät kehdoissa, nähnyt heidän ensimmäiset horjuvat askeleensa, nähnyt heidät koulupoikina, nähnyt heidän varttuvan miehiksi.

Tekstimme mukaan Jumala tunnustaa lapsikseen sekä portot ja publikaanit eli jumalattomat että ylipapit ja kansan vanhimmat. Olihan heidät kaikki otettu Jumalan kansan jäseniksi vanhan liiton sakramentin ympärileikkauksen kautta.

Samoin hän tunnustaa lapsikseen meidätkin. Hän on nähnyt meidätkin pienestä saakka. Hän on itse kasteessa synnyttänyt meidät lapsikseen. Kristus on pukunut meidät silloin vanhurskaudellaan ja Pyhä Henki on meidät uudestisyntyttänyt Jumalan lapsiksi ja tehnyt asumasijakseen. – Me olemme Jumalan lapsia, koska meidät on kastettu Jeesuksen yhteyteen.

Taivaallinen Isä tulee tänään meidän luoksemme, puhuttelee meitä

tämän päivän evankeliumilla rakkaasti ja sanoo: ”Lapseni, poikani, tyttäreni.”

1.2. Poikien suhde isäänsä

Sitten silmäys poikien suhteesta isäänsä. Vertaus paljastaa erään yhteisen piirteen mainituista kahdesta pojasta. He eivät ole työssä isänsä viinitarhassa. He ovat vieraantuneet sisäisesti isästä ja Jumalan valtakunnasta.

Kummallisia Jumalan lapsia! Asuvat kotonaan, syövät kodin ruokapöydässä, mutta tekevät työtä aivan vieraan isännän, itse asiassa vihollisen viinitarhassa. Aivan viime vuosia lukuun ottamatta miltei kaikki suomalaiset on kastettu Jumalan lapsiksi. Aika monet heistä käyvät silloin tällöin – esim. perhejuhlien yhteydessä – kuulemassa Jumalan sanaakin, mutta käytännössä palvelevat aivan toista isäntää ja hänen valtakuntaansa?

Raamatussa annetaan tällaiselle lapselle ihan toinen nimi, kauhea nimi: Perkeleen lapsi. Perkeleellä ei tosin ole lapsia, hän ei ole ketään luonut eikä lunastanut. Mutta kun hän sokaisee Jumalan lasten silmät, saa hän heidät palvelemaan itseään. Epäuskonsa tähden he muuttuvat sydämeltään Perkeleen lapsiksi. – Todella kummallisia ovat sellaiset Jumalan lapset, lunastetut ja kasteessa uudestisyntyneet, jotka ovat sydämeltään vieraantuneet taivaallisesta Isästä ja ovat vieraan isännän palveluksessa?

2. Isän kutsu ja poikien vastaus

Toiseksi tarkastelemme isän kutsua ja poikien vastausta isän kutsuun. Isä kääntyy molempien poikiensa puoleen erikseen ja pyytää heitä: ”Poikani, mene tänään tekemään työtä minun viinitarhaani.” Hän on murheellisena katsellut poikiensa kehitystä ja nähnyt heidän vieraantumisen. Hän ei puhu molemmille yhtä aikaa. Hän puhuu kumpaisenkin kanssa kahden kesken. Kumpainenkin tulee tietämään, että kutsu koskee juuri häntä. – Kuulemme poikien vastaukset.

2.1. Ensimmäinen poika kovettaa kasvonsa ja vastaa tiukassa äänensävyssä: ”En tahdo.”

Ensimmäinen poika kovettaa kasvonsa ja vastaa tiukassa äänensävyssä: ”En tahdo.” Jeesuksen sanojen mukaan ensimmäinen poika edustaa tässä porttoja ja publikaaneja eli julkisyntisiä. Heidän koko käytöksensä, heidän sanansa ja tekonsa, huutavat isän kutsua vastaan: ”En tahdo, en tahdo!”

Silloin tällöin moni hengellisesti Jumalasta vieraantunut ja maailmaan mennyt Jumalan lapsi toivoo, että Jumala kuulisi hänen vastauksensa ikään kuin hän olisi sanonut: ”*En voi, en voi* uskoa Raamatun sanaa, en voi uskoa, että Jeesus on siinnyt Pyhästä Hengestä, en voi uskoa, että toinen voi kärsiä toisten syntien rangaistuksen.” Ja kuitenkin pohjimmainen syy on siinä, että he *eivät tahdo* uskoa. ”Jerusalem, Jerusalem, kuinka usein minä olenkaan tahtonut koota lapsesi, niin kuin kana kokoaa poikansa siipiensä alle. Mutta te ette ole tahtoneet.”

2.2. Varmaan isä esittää myös toiselle pojalleen murheellisena saman kutsun

Isä esittää myös toiselle pojalleen – varmaan murheellisena – saman kutsun. Isän mieli tulee iloiseksi, kun hän kuulee toisen pojan suusta vastauksen: ”Kyllä minä menen.” On hyvä kuulla, että Jumala saa tällaisiakin vastauksia. Miksi esimerkiksi konfirmaatiojuhlat ovat niin liikuttavan kauniita? Eivätkö juuri siksi, että niissä nuoret elämänsä keväässä vastaavat myöntävästi Jumalalle: ”Kyllä minä menen, Herra. Tahdon, tahdon.” Tahdon uskoa Jumalaan Isänäni, Jeesukseen Vapahtajanani, Pyhään Henkeen pyhittäjänäni. Tahdon noudattaa Jumalan sanaa ja seurata Vapahtajaani Jeesusta Kristusta.”

3. Poikien menettely käytännössä

Kolmanneksi tarkastelemme sitä, miten pojat menettelivät käytännössä. Jonkin ajan kuluttua isä menee viinitarhaansa ja häntä kohtaa siellä hämmästyttävä näky. Hän näkee, että siellä hänen toinen poikansa on. Hän menee lähemmäksi ja havaitsee, että siellä oleva poika

ei ole se, joka oli luvannut mennä vaan se, joka oli vastannut hänelle jyrkän kieltävästi.

3.1. Mitä on tapahtunut? Jeesus sanoo tästä pojastaan: ”Jäljestäpäin hän katui ja meni.”

Mitä on tapahtunut? Jeesus sanoo tästä pojastaan: ”Jäljestäpäin hän katui ja meni.” Ei näin käy aina Jumalan valtakunnassa. Muun muassa faarao yhä uudestaan paadutti sydämensä. Voimakkaasti Jumala häntä kovin koettelemuksin kutsui, mutta hän paadutti sydämensä ja hukkui. Näemme, miten ristinpuulla kuolema silmien edessä toinen pahantekijöistä pilkkaa Jeesusta. Pilkkaa puhuen hän lähtee täältä. Hän ei jälkeensä katunut. Hän pysyi johdonmukaisena pilkkaajana kuolemaansa saakka, loppuun asti.

Mutta on toisia, jotka jälkeensä katuva. Niin, jälkeensä. Kuinka pitkälle tämä jälkeensä voi mennä? Ajattele toista ryöväriä ristillä. Ihan helvetin portille hän joutui, ja kuitenkin paratiisin portti aukeni hänelle. Eiköhän esimerkiksi moni suomalainen sotilas viime sodan aikana kranaattisateessa ja tykistön täristellessä maata kuoleman kanssa taistelllessaan katunut ja mennyt Jumalan valtakuntaan kuten tekstimme portot ja publikaanit.

Uskova äitini kuoli vuonna 1945 ennen sodan päättymistä. Minä olin perheen kuudesta lapsesta toiseksi vanhimpana tuolloin 10-vuotias. Sen jälkeen meillä lapsilla oli ”keinoemona” isäni perheetön körttisar, Emma. Emma-täti oli pyhäkoulun ja kiertokoulun opettaja sekä Juvalla ja Anttolassa laajalti tunnettu maallikkosaarnaaja. Hän kertoi sotien päätyttyä, ettei Juvalla ole ainuttakaan miestä, joka ei olisi kirjoittanut hänelle rintamilta ja pyytänyt esirukouksia. Uskon sen, vaikka Juvalla oli tuolloin yli 12 tuhatta asukasta. Kirjeitä tuli niin paljon, että Emma-täti joutui sotien aikana lopulta sanelemaan kirjeensä ja hankkimaan itselleen sihteerin.

Kuulin vuosikymmeniä sitten Suomen Ev.lut. Kansanlähetyksen hallituksen pitkäaikaisen puheenjohtajan ja Uuden Tien päätoimitajan Eino J. Honkasen saarnan tästä tekstistä. Hän sanoi olevansa tuo Jeesuksen kuvaama isän ensimmäinen poika. Hän sanoi tietävän-

sä sen siitä, että hänen uskovat vanhempansa olivat rukoillen kyselleet Taivaan Isän johdatusta pojan nimeä ajatellen. Taivaan Isä johdatti hänen nimekseen Eino sen tähden, että hän sanoi ensin Jumalan armokutsuun: ”Ei!” Myöhemmin rintamilla ollessaan ja vaikeasti haavoituttuaan hän ajatteli asiaa tarkemmin ja sanoi Jumalalle: ”No – – kyllä minä menen.”

3.2. Mutta tuo toinen tekstimme poika hämmästyttää yhtä paljon kuin ensimmäinenkin.

Mutta tuo toinen tekstimme poika hämmästyttää yhtä paljon kuin ensimmäinenkin, tosin kielteisesti. Hän nimittäin vastasi: ”Kyllä minä menen, Herra.” Mutta sitten ei mennytkään. Ei aina tarvitse käydä näin, voi pysyä kasteen armossa. Lapsi voi uskovaissa kodissa, jossa armonaurinko häntä ympäröi, pysyä uskovana. Hän kasvaa lapsen uskosta aikuisen uskoon, usein hiljaa ja huomaamatta.

Tekstimme vertauksessa ei käy niin. Toinen poika lupasi, mutta ei mennytkään. Jeesuksen ajan ylipapit ja kansan vanhimmat olivat hänen kaltaisiaan. Heidän temppelissä suorittamansa jumalanpalvelukset olivat teknisesti oikeita, mutta niistä puuttuivat Jumalan kuuleminen ja todellinen sydämen yhteys Jumalan kanssa.

Meillä voi olla ulkonaisesti oikeaa kristillisyyttä, jopa niin, että mitaamme sen perusteella toisiakin. Jumala kuitenkin näkee totuuden. Sydämen kristillisyyks vie taivaaseen, tekninen vain ulkonainen kristillisyyks, vie vain oikeisiin, mutta onttoihin ulkonaisiin suorituksiin.

Suljetun oven takana on kerran monia, jotka ovat lepyttäneet Jumalaa joillakin hurskailla tavoilla ja pyhillä lupauksilla, mutta ovat pysyneet silti Jumalan valtakunnan ulkopuolella. He ovat eksyneet luulemaan ulkonaisten muotojen ja hartauden riittävän kantamaan heidät iankaikkiseen elämään.

Moni nuori on sanonut konfirmaatiotilaisuudessa tänäkin kesänä Jumalalle ”kyllä”, mutta sitten on mennyt maailmaan. Eikä siinä kaikki. Monet kirkkomme tämän päivän johtajat ovat tismalleen samanlaisia kuin Jeesuksen ajan ylipapit ja kansan vanhimmat. He suorittavat jumalanpalvelusrituaalinsa oikein, mutta käytännössä he

ovat Kristuksen ristin ja Jumalan valtakunnan vihollisia ja hänen seurakuntansa vainoajia. – Herra armahda heitä ja armahda meitä!

Päätös

Tekstissämme Jeesus opettaa meille sekä oikeata pelastuksen vastaanottamista että Jumalan tahdon tekemistä.

1. Ensiksi, ajattelen, että varsin monet meistä ovat vertauksen ensimmäisen pojan kaltaisia. Olemme ensin antaneet Jumalan valtakunnan pelastuskutsuun kielteisen vastauksen, mutta sitten olemme kuitenkin – kuka mistäkin syystä – taipuneet parannukseen ja palaamaan lapsena saamamme kasteen ja pelastuksen yhteyteen. Emme-hän me muuten olisi ja viihtyisi seurakunnassa ja ehtoollisyhteydessä.

2. Toiseksi, ajattelen, että monet oman aikamme kirkon johtajista – mutta myös seurakuntalaisista – voivat olla vertauksen toisen pojan kaltaisia, jotka sekä Jumalan tahdon tekemistä että pelastuksen vastaanottamista ajatellen ovat menetelleet hänen ja Jeesuksen ajan ylipappien ja kansan vanhinten tavoin. He ovat sanoneet menevänsä työhön isänsä viinitarhaan eli Jumalan valtakuntaan, mutta eivät ole kuitenkaan menneet, vaan ovat sydämeltään Jumalan valtakunnan ulkopuolella ja jopa sen vihollisia.

3. Kolmanneksi, tiedätekö, että kertomuksen miehellä olisi voinut olla myös kolmas ja neljäs poika? Kolmas poika olisi sanonut, ettei mene eikä olisi mennytäkään. Hän olisi ollut aitona jumalattomana rehellisempi kuin vertauksen toinen poika, mutta ei tietenkään olisi saanut rehellisyydestään mitään etua Jumalan edessä. Hän olisi ollut vertauksen toisen pojan ja Jeesuksen ajan ylipappien ja kansan vanhimpien kanssa yhtä kaukana Jumalan valtakunnasta eli sen ulkopuolella. – Olisiko niin, että tänään enemmistö uuspakanallistuvassa Suomessa olisi jo tämän oletetun kolmannen pojan kaltaisia?

4. Neljänneksi, ihannetapaus olisi ollut neljäs poika, joka kehoituksen kuultuaan olisi sanonut menevänsä Jumalan viinitarhaan eli Jumalan valtakuntaan ja olisi myös tehnyt niin ja täyttänyt kaikessa Jumalan tahdon. Tämä neljäs poika on todellisuudessa olemassa. Hän on se, jonka Nebukadnessar näki tulisessa pätsissä Sadrakin, Meesa-

kin ja Abednegon kanssa ja josta hän sanoo: ”*Katso, minä näen neljä miestä kävelevän vapaina tulessa, eivätkä he ole vahingoittuneet, ja neljäs on näöltänsä niin kuin jumalan poika*” (Dan 3:25). Hän on Jeesus Nasaretilainen, Jumalan oma Poika, jonka elämä ja työ *sekä kuolema luetaan kasteen ja uskon kautta meidän hyväksemme ja jonka tähden ne, jotka Häneen turvaavat, pelastuvat iankaikkiseen elämään.*

5. Viimeiseksi herätän kysymyksen: Miksi Jeesus ottaa tekstissämme esille vain mainitut kaksi viinitarhan omistajan poikaa? Mielestäni siksi, että Hän haluaa korostaa Jumalan seurakunnan johtajien ja paimenten vastuuta – sekä silloisten että nykyisten. Selkeimmin ja hätkähdyttävimminkin se tapahtui ensimmäisen ja toisen pojan vastakohtaisuuden avulla. 2000 vuotta sitten vanhan liiton Jumalan kansan johtajat ymmärsivät Jeesuksen puheen, suuttuivat ja tapattiivat Hänet. Monet tämän päivän uuden liiton kirkon johtajat eivät ymmärrä Jeesuksen puhetta ja menettelevät sen tähden samoin eli vainoavat niitä, jotka ymmärtävät ja seuraavat sen tähden Kristusta.

Ja sitten, ystävämme kasvatustieteen maisteri ja hyväksyttävät teologiset opinnot suorittanut *Juuso Mäkinen!* Kun nimesi on Juuso, eikä Eino, et liene vertauksen isän ensimmäinen poika. Toivon ja toivomme, ettei sinusta koskaan tulisi hänen toista poikaansaakaan. Miten sinä sijoitut tämän päivän saarnatekstiimme, sitä minä en tiedä. Mutta ajattelen, ettei se ole niin oleellista.

Juuso, tärkeintä on, että kuvittelemamme vertauksen neljäs poika eli Jumalan ainokainen Poika, Herraamme Jeesus Kristus, pysyisi elämässäsi kaikessa ensimmäisenä. Vain Hänessä on syntien anteeksiantamus, elämä ja autuus – myös papille. Sen tähden pappikin voi pelastua.

Aamen.

VI Lähetyshiippakunnan tilasto- ja 2016

Hiippakuntaneuvosto

Lähetyshiippakunnan hiippakuntaneuvostoon kuuluivat vuonna 2016:

piispa Risto Soramies

hiippakuntadekaani Juhana Pohjola

Daavid Lohtander (varajäsenenä Marja Kostamo)

Otto Granlund (Sebastian Grünbaum)

Hannu Kantoluoto (Janne Heikinheimo)

Marja Mikkola (Kari Puustinen)

Erkki Pitkäranta (Sami Koskela)

Anna-Kaisa-Leino (Pekka Luoma)

Konsistori

Lähetyshiippakunnan konsistoriin kuuluivat vuonna 2016:

piispa Risto Soramies

hiippakuntadekaani Juhana Pohjola

Janne Koskela (Harri Huovinen)

Anssi Simojoki (Hannu Mikkonen)

Petri Hiltunen (Eero Pihlava)

maallikkojäsen Raimo Savolainen (Markus Ristimäki)

notaari Samuli Siikavirta

lainoppinut asessori Jyrki Anttinen

Seurakuntien tilastoja 2016

	Paikkakunta	Seurakunta	Mes- suja	Messu- vieraat	Kävijä- keskiarvo	Tulot (€)	Jäseniä
1	Espoo	Tuomas	52	2 614	50	39 681	85
2	Helsinki	Markus	63	6 313	100	101 295	168
3	Hämeenlinna	Matteus	51	3 572	70	57 903	89
4	Iisalmi	Daniel	35	852	24	19 216	16
5	Imatra	Joosua	27	739	27	18 811	24
6	Jakobstad	Jakob	31	1 339	43	20 392	62
7	Joensuu	Nehemia	50	2 201	44	26 527	57
8	Jyväskylä	Jesaja	39	1 328	34	17 100	40
9	Kajaani	Filippus	57	2 181	38	36 554	44
10	Kokkola	Andreas	53	2 618	49	39 511	77
11	Kouvola	Paulus	56	3 419	61	56 260	130
12	Kuopio	Pietari	54	3 076	57	47 691	65
13	Lahti	Samuel	53	2 039	38	28 379	38
14	Laitila	Aamos	57	1 477	26	-	36
15	Lappeenranta	Joona	36	835	23	13 387	25
16	Lohja	Risti	31	758	25	13 634	28
17	Loimaa	Hyvä Paimen	27	796	29	9 280	19
18	Mikkeli	Tiitus	54	2 838	53	49 187	62
19	Oulu	Timoteus	54	4 413	82	53 835	132
20	Pori	Sakkeus	53	5 754	109	81 228	155
21	Pyhänskoski	Simeon	28	882	32	14 429	32
22	Rauma	Maria	51	1 777	35	-	37
23	Rovaniemi	Stefanos	55	1 593	29	36 119	34
24	Savonlinna	Jaakob	26	566	22	9 542	16
25	Seinäjoki	Luukas	53	5 220	98	68 103	137
26	Sodankylä	Elia	37	509	14	10 806	9
27	Tampere	Johannes	54	2 407	45	51 639	87
28	Turku	Paavali	51	1 911	37	22 073	27
29	Vaasa	Mikael	32	1 089	34	29 846	32
30	Vantaa	Kolminaisuus	45	1 863	41	57 006	50
31	Vasa	Immanuel	30	740	25	15 419	17
32	Åbo	Gabriel	49	558	11	8 399	12
	Seurakunnat	Yhteensä	1 444	68 277	47	1 053 251	1 842

Lähetyshiippakuntaan kuului vuoden 2016 lopussa 32 seurakuntaa. Vuoden aikana hiippakuntaan liittyi kolme uutta seurakuntaa ja yhden seurakunnan toiminta lakkasi. Pyhän Kolminaisuuden luterilainen seurakunta Vantaalla järjestäytyi 31.1., Hyvän Paimenen luterilainen seurakunta Loimaalla järjestäytyi 3.2. ja Sankt Immanueln lutherska församling Vasa:ssa 29.5. St. Barnabaksen toiminta Helsingissä lakkasi keväällä.

